

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ลักษณะโดยทั่วไปของประชากร

กลุ่มประชากรที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับผลผลิตข้าวต่อไร่ของชาวนาในเขตชลประทานอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี" ครั้งนี้ ทำการศึกษาจากตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนประชากร จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ของประชากรทั้งหมด จากการศึกษาพบลักษณะโดยทั่วไปของประชากรดังนี้

๑. เพศ

หัวหน้าครอบครัวที่ทำการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ถึงร้อยละ ๗๔.๑ ส่วนเพศหญิงมีเพียง ร้อยละ ๒๕.๙ เท่านั้น ดังตารางที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ เพศของผู้รับสารสัมภาษณ์

เพศ	ร้อยละ
ชาย	๗๔.๑ (๘๓)
หญิง	๒๕.๙ (๒๙)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๒. อายุ

ค่าเฉลี่ยของอายุของผู้รับการสัมภาษณ์ เท่ากับ ๔๔.๕๗ ปี ค่าสูงสุดและต่ำสุดของอายุของผู้รับการสัมภาษณ์ เท่ากับ ๒๓ และ ๖๗ ปีตามลำดับ ค่าฐานนิยมของอายุจากการศึกษาเท่ากับ ๖๐ ปี (จำนวน ๑๕ คนจากตัวอย่าง ๑๑๒ คน) เมื่อจำแนกผู้รับการสัมภาษณ์ตามกลุ่มอายุ พบว่าส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง ๔๐ - ๕๔ ปี มีจำนวนร้อยละ ๕๔ รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๒๓.๓ ส่วนช่วงอายุ ๒๓ - ๓๙ ปี น้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๑๔.๗ แสดงว่าหัวหน้าครอบครัว เกษตรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างสูง

ตารางที่ ๔ อายุของผู้รับการสัมภาษณ์

อายุ	ร้อยละ
๒๓ - ๓๙ ปี	๑๔.๗ (๒๑)
๔๐ - ๕๔ ปี	๕๔.๐ (๖๕)
๖๐ ปีขึ้นไป	๒๓.๓ (๒๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๓. การศึกษา

ส่วนใหญ่ ผู้รับการสัมภาษณ์ ได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษา ๔ คือมีถึงร้อยละ ๘๒.๑ รองลงมาเป็นผู้ที่ไม่ได้ร.ร. ศึกษาเลย ร้อยละ ๑๔.๓ ผู้ที่ได้รับการศึกษาเกินกว่าชั้นประถมศึกษา ๔ มีน้อยมาก เท่ากับ ร้อยละ ๓.๖ ของจำนวนผู้รับการสัมภาษณ์

เมื่อพิจารณาถึงเวลาที่ใช้ในการศึกษาของผู้ที่ได้รับการศึกษา พบว่า ร้อยละ ๕๖.๒ ใช้เวลาศึกษา ๔ ปี รองลงมาได้แก่ ผู้ใช้เวลาศึกษา ๕ ปี เท่ากับ ร้อยละ ๒๕.๐ เมื่อจำแนกเวลาที่ใช้ศึกษาออกเป็นช่วง พบว่า ผู้ใช้เวลาศึกษาในช่วง ๔ - ๕ ปี มีมากที่สุด เท่ากับ ร้อยละ ๘๑.๒ รองลงมาได้แก่ ผู้ใช้เวลาศึกษาในช่วง ๑ - ๓ ปี เท่ากับ ร้อยละ ๑๓.๕ และผู้ใช้เวลาศึกษา ๖ - ๗ ปี มีน้อยที่สุด เท่ากับ ร้อยละ ๕.๓

ตารางที่ ๕ การศึกษาของผู้รับการสัมภาษณ์

การศึกษา	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	๑๔.๓ (๑๖)
ป.๑ - ป.๔	๘๒.๑ (๙๒)
ป.๕ - ป.๗	๓.๖ (๔)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ตารางที่ ๖ เวลาที่ใช้ในการศึกษาของผู้รับการสัมภาษณ์

เวลาที่ใช้ในการศึกษา	ร้อยละ
๑ - ๓ ปี	๑๓.๕ (๑๓)
๔ - ๕ ปี	๘๑.๒ (๗๘)
๖ - ๗ ปี	๕.๓ (๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๘๖)*

*ผู้รับการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน ๑๖ คน

๔. ขนาดของครอบครัว

จำนวนคนสนครอบครัวเฉลี่ย เท่ากับ ๕.๗ คน จำนวนคนต่ำสุดและสูงสุดในครอบครัว เท่ากับ ๒ และ ๕ คน ตามลำดับ ค่าฐานนิยม เท่ากับ ๔ คน (๒๑ ครอบครัว ใน ๑๑๒ ครอบครัว) เมื่อจำแนกขนาดครอบครัวออกเป็นช่วง พบว่า ช่วงขนาดครอบครัว ๕ - ๘ คน มีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ๒ - ๔ คน และขนาดครอบครัว ๔ คนขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ เท่ากับ ๕๐.๙, ๓๓.๙ และ ๑๕.๒ ตามลำดับ ดังตารางแสดง ได้ดังนี้

ตารางที่ ๗ ขนาดของครอบครัวของผู้รับการสัมภาษณ์

ขนาดของครอบครัว	ร้อยละ
๒ - ๔ คน	๓๓.๙ (๓๘)
๕ - ๘ คน	๕๐.๙ (๕๗)
๔ คนขึ้นไป	๑๕.๒ (๑๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๕. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๕.๕ มีที่ดินที่อยู่อาศัย เป็นของตนเอง สำหรับที่ดินที่ใช้ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๖.๘ มีที่ดินที่ใช้ประกอบอาชีพ เป็นของตนเอง ส่วนผู้ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพ มีเพียงร้อยละ ๒๓.๒ เมื่อจัดช่วงของขนาดถือครองที่ดินที่ใช้ประกอบอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ถือครองอยู่ในช่วง ๑ - ๑๐ ไร่ รองลงมาคือ

๑๑ - ๒๐ ไร่ ๒๑ - ๓๐ ไร่ และมากกว่า ๓๐ ไร่ขึ้นไปมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ เท่ากับ ๓๓.๐, ๒๕.๕, ๕.๘ และ ๘.๑ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ ๘ ขนาดการถือครองที่ดินที่ใช้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมของผู้รับการสัมภาษณ์

ขนาดการถือครองที่ดินเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม	ร้อยละ
ไม่มี	๒๓.๒ (๒๖)
๑ - ๑๐ ไร่	๓๓.๐ (๓๗)
๑๑ - ๒๐ ไร่	๒๕.๕ (๒๙)
๒๑ - ๓๐ ไร่	๕.๘ (๑๑)
มากกว่า ๓๐ ไร่	๘.๑ (๙)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะที่อยู่อาศัย พบว่า ร้อยละ ๗๕.๕ เป็นบ้านไม้ รองลงมา ร้อยละ ๑๒.๕ เป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ส่วนลักษณะของพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะทำด้วยไม้ ถึงร้อยละ ๖๕.๖ พื้นบ้านที่เป็นดินและตึกรองลงมา โดยมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๑๖.๑ และ ๑๔.๓ ตามลำดับ ชนิดของหลังคาบ้านเป็นกระเบื้องซีเมนต์เป็นส่วนใหญ่ เท่ากับ ร้อยละ ๖๐.๗ รองลงมาเป็นสังกะสี ร้อยละ ๓๔.๘ ส่วนหลังคาจากหรือแฝกหรือหญ้าคา มีจำนวนน้อยมาก เท่ากับ ร้อยละ ๕.๕ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ลักษณะที่อยู่อาศัย จะเป็นบ้านไม้ พื้นไม้ หลังคากระเบื้องซีเมนต์ มีส่วนน้อยซึ่งใช้วัสดุอื่น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อยลงมา

ร้อยละ ๗๕.๕ มีไฟฟ้าใช้ในบ้าน แต่เมื่อพิจารณาถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านพบว่า ร้อยละ ๓๔.๘ ไม่มีเครื่องใช้ไฟฟ้าเลย ในกลุ่มผู้มีเครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนใหญ่จะมี ๓ อย่าง คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔ รองลงมาเป็นผู้มีเครื่องใช้ไฟฟ้า ๔ อย่าง ๒ อย่าง และ ๑ อย่าง ตามลำดับ โดยมีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓, ๑๓.๔ และ ๑๑.๖ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ๕ อย่างขึ้นไปมีน้อยมาก เท่ากับร้อยละ ๕.๕

สำหรับเครื่องใช้อื่น ๆ ในบ้าน นอกจากเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น จักรเย็บผ้า นาฬิกา รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ หรือสัตว์เลี้ยง (วัว ควาย หรือหมู) ปรากฏว่าส่วนใหญ่มี ๕ อย่างขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑ รองลงมาเป็นผู้มี ๓ อย่าง ร้อยละ ๓๓.๒ มี ๔ อย่าง ร้อยละ ๒๒.๓ มี ๒ อย่าง ร้อยละ ๑๔.๓ และมี ๑ อย่าง เพียงร้อยละ ๕.๓ ส่วนผู้ที่ไม่มีเครื่องใช้ใด ๆ เลยมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ ๒.๘

เครื่องจักรเครื่องมือในการทำงาน เช่น รถไถนา เครื่องสูบน้ำ เครื่องสีฝัด ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๓.๐ มีเพียงอย่างเดียว ผู้ไม่มีอะไรเลยมีถึง ๓๐.๓ รองลงมาได้แก่ ผู้มี ๒ อย่าง ๓ อย่าง และ ๔ อย่าง คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘, ๑๐.๘ และ ๗.๑ ตามลำดับ ไม่ปรากฏว่า มีผู้ใดมีเครื่องมือเครื่องจักรจำนวน ๕ อย่างขึ้นไป

การมีตำแหน่งทางสังคม พบว่า ร้อยละ ๖๖.๓ ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ส่วนร้อยละ ๓๑.๓ มีตำแหน่งทางสังคมอย่างน้อยหนึ่งตำแหน่ง เช่น เป็นกรรมการกลุ่มต่าง ๆ หรือเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน เมื่อพิจารณาการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๘.๒ เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันต่าง ๆ ๑ กลุ่ม ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันใดเลย มีร้อยละ ๔๑.๑ ส่วนผู้ที่เป็นสมาชิก ๒ กลุ่มขึ้นไปมีเพียงร้อยละ ๑๐.๗

เมื่อพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ดัง กล่าว สามารถจัดสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์ได้เป็น ๓ ระดับคือ สูง กลาง และต่ำ ได้ว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔.๒ อยู่ในระดับกลาง รองลงมาร้อยละ ๒๐.๕ อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละ ๑๕.๓ อยู่ในระดับสูง ดังตารางที่แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ ๔ สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	ร้อยละ
ต่ำ	๒๐.๕ (๒๓)
กลาง	๖๕.๒ (๗๓)
สูง	๑๔.๓ (๑๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๖. ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้

จากการให้ผู้รับการสัมภาษณ์อ่านบทความซึ่งมีคำที่กำหนด ๖ คำ พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๒.๐ อ่านถูกหมดทุกคำ รองลงมาเป็นผู้ที่อ่านไม่ออกหรืออ่านผิดหมดทุกคำ ร้อยละ ๒๒.๓ ผู้อ่านถูก ๔ คำ มีร้อยละ ๑๒.๕ มีจำนวนใกล้เคียงกับผู้อ่านถูก ๕ คำ ซึ่งมีร้อยละ ๑๑.๖ รองลงมาเป็นผู้ที่อ่านถูก ๒ คำ ๑ คำ และ ๓ คำ โดยมีร้อยละ ๗.๑, ๒.๗ และ ๑.๘ ตามลำดับ

ความเข้าใจในข้อความ วัดโดยการตอบคำถามเกี่ยวกับข้อความที่อ่าน พบว่า ผู้ที่มีความเข้าใจในข้อความซึ่งตอบคำถามถูกต้องมีจำนวนเท่ากับผู้ที่ไม่เข้าใจซึ่งตอบคำถามผิด คือมีร้อยละ ๓๘.๘ เท่า ๆ กัน ส่วนผู้อ่านไม่ออกหรืออ่านผิดหมดและไม่ต้องตอบคำถามมี ร้อยละ ๒๒.๓

จากผลการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของผู้รับการสัมภาษณ์มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ซึ่งเมื่อจัดระดับของความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ จะพบว่า ผู้มีความสามารถในการ

อ่านออกเขียนได้อยู่ในระดับสูง มีร้อยละ ๒๒.๓ ระดับกลางมีร้อยละ ๕๕.๔ และระดับต่ำ มีร้อยละ ๒๒.๓ ซึ่งแสดงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๑๐ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของผู้รับการสัมภาษณ์

ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้	ร้อยละ
ต่ำ	๒๒.๓ (๒๔)
กลาง	๕๕.๔ (๖๒)
สูง	๒๒.๓ (๒๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๗. การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม

การเดินทางเข้าตัวเมืองของผู้รับการสัมภาษณ์ค่อนข้างต่ำ จากการสัมภาษณ์ถึงการเดินทางเข้าเมืองในช่วงเดือนที่แล้ว พบว่า มีผู้เดินทางเข้าเมืองเพียงร้อยละ ๔๐.๒ เท่านั้น ส่วนอีกร้อยละ ๕๙.๘ ไม่ได้เดินทางเข้าเมืองในเดือนที่แล้ว ความบ่อยครั้งของผู้เดินทางเข้าเมืองในเดือนที่แล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เข้าเมือง ๑ - ๒ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๖ และ ๓ ครั้งขึ้นไป มีเพียงร้อยละ ๒๔.๔

สำหรับผู้ที่ไม่ได้เดินทางเข้าเมืองในเดือนที่แล้ว ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๓.๗ เดินทางเข้าเมืองครั้งสุดท้ายเมื่อ ๔ - ๑๘ เดือนที่แล้ว รองลงมาคือ ผู้ที่เดินทางเข้าเมืองครั้งสุดท้ายเมื่อ ๑๙ เดือนและนานกว่านั้น มีร้อยละ ๒๖.๙ ส่วนผู้ที่เดินทางเข้าเมืองครั้งสุดท้ายเมื่อ ๑ - ๓ เดือนที่แล้วมีร้อยละ ๑๙.๔

ร้อยละ ๕๓.๖ มีญาติหรือคนรู้จักอาศัยอยู่ในตัวเมือง แต่การติดต่อกับญาติหรือคนรู้จักดังกล่าว ส่วนใหญ่นาน ๆ จะติดต่อกันสักครั้ง เท่ากับร้อยละ ๔๕.๐ ผู้ที่ติดต่อกันเป็นบางครั้งบางคราวมีรองลงมา เท่ากับร้อยละ ๑๖.๗ ผู้ติดต่อบ่อย ๆ มีเพียงร้อยละ ๑๓.๓ ส่วนผู้ที่มีญาติหรือคนรู้จักอาศัยอยู่ในตัวเมือง แต่ไม่เคยติดต่อกันเลยมีร้อยละ ๑๕.๐

ผู้ที่มีญาติหรือคนรู้จักที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองมาพักอยู่ด้วยมีน้อยมาก คิดเป็นเพียงร้อยละ ๖.๒ ระยะเวลาที่ญาติหรือคนรู้จักมาพักด้วย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ๑ - ๑๒ เดือน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑ ส่วน ๑๓ เดือนขึ้นไปมีร้อยละ ๔๒.๔ ในกรณีที่มีญาติหรือคนรู้จักมาพักอยู่ด้วย ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๑.๔ จะพูดคุยกับบุคคลเหล่านี้บ่อย และร้อยละ ๒๘.๖ นาน ๆ จึงจะพูดคุยด้วยสักครั้ง

เมื่อพิจารณาถึงการศึกษาของบุคคลในครอบครัวซึ่งได้รับการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า ส่วนใหญ่ในครอบครัวของผู้รับการสัมภาษณ์จะไม่มีบุคคลที่ได้รับการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ในชั้นที่ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔ ส่วนในกลุ่มผู้ที่มีคนในครอบครัวได้รับการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ในชั้นดังกล่าว ส่วนใหญ่จะพูดคุยกับบุคคลดังกล่าวบ่อย ๆ เท่ากับร้อยละ ๖๕.๔ ผู้ที่นาน ๆ จะพูดคุยด้วยสักครั้ง มีจำนวนเท่ากับผู้ที่พูดคุยด้วยเป็นบางครั้งบางคราว คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔ ส่วนผู้ที่ไม่เคยพูดคุยด้วยเลยมีเพียงร้อยละ ๓.๔

การติดต่อกับบุคคลซึ่งมาจากภายนอกสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์ มีค่อนข้างต่ำ ร้อยละ ๔๒.๔ พุดคุยติดต่อกับบุคคลภายนอกสังคมนาน ๆ ครั้ง รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ไม่เคยพูดคุยติดต่อกับเลย มีร้อยละ ๑๔.๖ ผู้ที่ติดต่อกันเป็นบางครั้งบางคราวมีร้อยละ ๒๕.๐ ส่วนผู้ที่ติดต่อกับบุคคลภายนอกสังคมบ่อย ๆ มีร้อยละ ๑๒.๔

จากผลการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ของผู้รับการสัมภาษณ์เดินทางเข้าตัวเมืองครั้งสุดท้ายเมื่อ ๔ - ๑๔ เดือนมาแล้ว ไม่มีญาติหรือคนรู้จักอาศัยอยู่ในตัวเมือง การศึกษาของบุคคลในครอบครัวต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมักจะไม่ค่อยได้ติดต่อกับบุคคลภายนอกสังคม เมื่อจัดการมีประสบการณ์ภายนอกสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔.๖ อยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๖.๑

อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละ ๑๔.๓ อยู่ในระดับสูง ถัดกันลงมาตามลำดับ ดังแสดงในตารางต่อไป

ตารางที่ ๑๑ การมีประสบการณ์ภายนอกสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์

การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม	ร้อยละ
ต่ำ	๑๖.๑ (๑๘)
กลาง	๖๔.๖ (๗๘)
สูง	๑๙.๓ (๑๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

พฤติกรรมการสื่อสารและการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร

การสื่อสารระหว่างมนุษย์ (Human Communication) ถูกให้คำนิยามไว้มากมาย แตกต่างกันไปตามความสนใจและวัตถุประสงค์ของนักวิชาการแต่ละคน วิธีที่ง่ายและนิยมกันมากในการอธิบายความหมายของการสื่อสาร คือ แยกแยะให้เห็นถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร แนวความคิดที่ส่วนใหญ่ใช้กันอยู่คือ แนวความคิดของ Lasswell Berlo และ Rogers ซึ่งทั้ง ๓ คนนี้แสดงความคิดไว้คล้ายกัน โดย Lasswell^๑

^๑Harold D. Lasswell, "The Structure and Function of Communication in Society" in Wilbur Schramm and Donald F. Roberts (eds.). The Process and Effects of Mass Communication (Urbana : University of Illinois Press, 1971), pp.84-99.

แยกองค์ประกอบของการสื่อสารออกเป็น แหล่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (Medium) ผู้รับสาร (Receiver) และประสิทธิผล (Effects) Berlo^๑ แสดงเป็นแบบจำลองง่าย ๆ เรียกว่า S-M-C-R คือ Source-Message-Channel-Receiver ส่วน Rogers^๒ เพิ่มองค์ประกอบที่เรียกว่า ผลตอบ-สนอง (Feedback) เข้าไปด้วย รวมเป็น ๖ ส่วนคือ S-M-C-R-E-F

สรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการซึ่งผู้ส่งสาร (Source) ส่งผ่านความคิดไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่ง (Channel) ความคิดที่ส่งไปนั้น คือ ตัวสาร (Message) ซึ่งในการสื่อสารนั้นจะก่อให้เกิดผล (Effect) อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้รับสาร และมีการโต้ตอบจากผู้รับสารมายังผู้ส่งสาร (Feedback)

พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior) หมายถึง ท่าทีลักษณะการแสดงออกของบุคคลในการติดต่อสื่อสารที่สามารถสังเกตได้จากภายนอก โดยแบ่งออกเป็น การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

๑. การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure)

การเปิดรับสื่อมวลชน ย่อมแตกต่างกันไปตามกระบวนการเลือกรับสาร (Selectivity Process) ของผู้รับ กล่าวคือ มนุษย์จะเลือกรับสารที่ตัวเองสนใจหรือสารที่มีลักษณะยากับทัศนคติเดิมของตนเอง และไม่สนใจสารที่ขัดกับทัศนคติดั้งเดิมของตน กระบวนการเลือกรับสารของมนุษย์ แบ่งได้ ๓ ประเภท คือ (๑) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นแนวโน้มที่มนุษย์จะสนใจกับตัวสารที่ตรงกับทัศนคติ

^๑David K. Berlo, The Process of Communication : An Introduction to Theory and Practice (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1960), p.75.

^๒Everett M. Rogers with Lynne Svenning, Modernization Among Peasants, p.99.

หรือความเชื่อของตนเองที่มีอยู่แล้ว หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ตัวคน ๆ นั้น

(๒) การเลือกรับรู้ (Selective Perception) เป็นแนวโน้มที่มนุษย์จะแปลความหมายของสารนั้น ๆ ในทางที่ตรงกันข้ามกับทัศนคติหรือความเชื่อของตนเองที่มีอยู่แล้ว และ

(๓) การเลือกจดจำ (Selective Recall) เป็นแนวโน้มของมนุษย์ที่จะเลือกจดจำสารที่ได้มานั้น เฉพาะในส่วนที่ตรงกับความเชื่อหรือทัศนคติเดิมของตน^๑

ในเรื่องการเลือกรับสารนี้ DeFleur^๒ ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า มนุษย์มีความแตกต่างกัน ๒ ด้าน คือ (๑) ด้านจิตวิทยา มนุษย์มีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความต้องการ ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ จึงทำให้มนุษย์เลือกรับสารจากสื่อมวลชนต่างกัน (๒) ด้านสังคมวิทยา ความแตกต่างของมนุษย์ในเรื่อง เพศ อายุ รายได้ การศึกษา ถิ่นที่อยู่ ศาสนา ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณสมบัติทางสังคมของมนุษย์ มีผลทำให้การเลือกรับสารของมนุษย์แตกต่างกันออกไป

^๑Everett M. Rogers with Floyd Shoemaker, Communication of Innovation....., op.cit., p.52.

^๒สำหรับในเรื่องนี้ DeFleur ได้เสนอไว้ในหัวข้อ "ทฤษฎีการสื่อสารมวลชนร่วมสมัย" (Contemporary Theories of Mass Communication) ซึ่งอธิบายถึงการสื่อสารมวลชนไว้ว่ามีอิทธิพลอย่างไรในการชักจูงใจและการแสดงออกของพฤติกรรม ทฤษฎีของเขาแบ่งออกเป็น ๔ ทฤษฎี ใน ๒ ทฤษฎีแรกเป็นเรื่องการเลือกรับสารของมนุษย์ ทฤษฎีแรกคือ "ทฤษฎีความแตกต่างของบุคคล" (The Individual Difference Theory) และทฤษฎีที่สองคือ "ทฤษฎีการจัดประเภทของคนในสังคม" (The Social Categories Theory) ซึ่งอธิบายถึงความแตกต่างในการเลือกรับสารของมนุษย์ทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา ผู้สนใจศึกษารายละเอียดได้จาก Melvin L. DeFleur and Sandra Ball-Rokeach, Theories of Mass Communication (New York : David McKay Company, 1975).

การเปิดรับสื่อมวลชนที่ทำการศึกษแบ่งออกตามสื่อต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นปลิวและ/หรือเอกสารคำแนะนำและ/หรือโปสเตอร์ หนังสืออื่น ๆ ดังนี้

๑.๑ หนังสือพิมพ์

การเปิดรับหนังสือพิมพ์ ผู้รับการสัมภาษณ์ มีการอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะจำนวนผู้อ่านหนังสือพิมพ์และที่ไม่อ่านมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๕๘.๐ อ่านหนังสือพิมพ์ และร้อยละ ๔๒.๐ ไม่อ่านหนังสือพิมพ์ ดังแสดงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๑๒ การเปิดรับหนังสือพิมพ์ของผู้รับการสัมภาษณ์

การอ่านหนังสือพิมพ์	ร้อยละ
ไม่อ่าน	๔๒.๐ (๔๗)
อ่าน	๕๘.๐ (๖๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

การเปิดรับหนังสือพิมพ์ มีข้อจำกัดคือ ต้องเป็นผู้ที่สามารถอ่านหนังสือได้ เมื่อพิจารณาถึงเหตุที่ไม่อ่านหนังสือพิมพ์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้อ่านหนังสือไม่ออก (ร้อยละ ๕๗.๔) รองลงมาได้แก่ สายตาไม่ดี (ร้อยละ ๑๔.๙) ไม่สนใจ ไม่ชอบอ่าน (ร้อยละ ๑๐.๗) ไม่มีหนังสือพิมพ์จะอ่านและไม่มีเวลาอ่าน ร้อยละ ๘.๕ เท่ากัน ตามลำดับ

ความถี่ในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ เมื่อพิจารณาความถี่หรือความบ่อยครั้งในการอ่านหนังสือพิมพ์ พบว่า ร้อยละ ๒๓.๑ อ่าน ๒ - ๓ ครั้งต่อเดือน ร้อยละ ๒๑.๕ อ่านบ่อยแต่ไม่ทุกวัน ร้อยละ ๑๘.๕ อ่านทุกวัน และอ่าน ๑ - ๒ ครั้งต่อสัปดาห์

มีจำนวนเท่ากับอ่าน ๓ - ๔ ครั้งต่อเดือน และอ่านเดือนละครั้งคือ ร้อยละ ๑๒.๓ เท่ากัน สรุปได้ว่า ความถี่ในการเปิดรับหนังสือพิมพ์ของผู้รับการสัมภาษณ์ มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ เมื่อพิจารณา

กลุ่มผู้รับการสัมภาษณ์ที่อ่านหนังสือพิมพ์ในเรื่องการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า ร้อยละ ๓๒.๓ ไม่เคยอ่านข่าวสารการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ ส่วนร้อยละ ๖๗.๗ เคยอ่านข่าวสารการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ เหตุผลที่ผู้รับการสัมภาษณ์ไม่เคยอ่านข่าวสารการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ เพราะ ไม่สนใจอ่าน ร้อยละ ๕๗.๑ และไม่พบว่ามีข่าวสารการเกษตรในหนังสือพิมพ์ ร้อยละ ๔๒.๔

ในกลุ่มผู้เคยอ่านข่าวสารการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ พบว่า ข่าวพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่่านาน ๆ จะอ่านสักครั้ง (ร้อยละ ๓๔.๑) ผู้อ่านบ่อย ๆ และผู้ไม่เคยอ่านเลยมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๒๒.๗ และ ๒๗.๓ ตามลำดับ ข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าว ร้อยละ ๓๘.๖ อ่านนาน ๆ ครั้ง ส่วนผู้ที่ไม่เคยอ่านเลยมีร้อยละ ๒๕.๐ ผู้ที่อ่านเป็นบางครั้งบางคราวและอ่านบ่อย ๆ มีร้อยละ ๑๘.๒ เท่ากัน

ข่าวเรื่องการกำจัดวัชพืชในนา ปรากฏว่า จำนวนผู้ที่อ่านนาน ๆ ครั้ง ผู้อ่านเป็นบางครั้งบางคราวและผู้ไม่เคยอ่านเลย มีใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๒๕.๔, ๒๗.๓ และ ๒๗.๓ ตามลำดับ ผู้ที่อ่านบ่อย ๆ มีเพียงร้อยละ ๑๕.๔

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ส่วนใหญ่อ่านนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ ๓๘.๖) รองลงมาคือ ผู้ที่ไม่เคยอ่านเลย (ร้อยละ ๒๕.๐)

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านเลย ร้อยละ ๓๑.๘ รองลงมาคือ ผู้อ่านนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ ๒๕.๐)

ข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม พบว่า ร้อยละ ๕๐.๐ ไม่เคยอ่านเลย ส่วนผู้อ่านนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ ๕๐.๔ ผู้ที่อ่านเป็นบางครั้งบางคราวมีร้อยละ ๕.๐ ไม่ปรากฏว่ามีผู้อ่านข่าว เรื่องการทำนาหว่านน้ำตมบ่อย ๆ เลย

ข่าวเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๓๖.๗ อ่านบ่อย ๆ และรองลงมาอ่านเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ ๒๔.๕

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์มีค่อนข้างต่ำ ยกเว้นข่าว เรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต ทั้งนี้เพราะประการแรก คือ ข้อจำกัดด้านความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนประการที่สอง อาจเป็นเพราะการตีพิมพ์ข่าว เกษตรในหนังสือพิมพ์ยังมีจำนวนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับข่าวอื่น ๆ โอกาสที่ผู้รับการสัมภาษณ์จะอ่านข่าว เกษตรจึงมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีความถนัดในการอ่านหนังสือพิมพ์ไม่สูงนัก

ลักษณะการเปิดรับข่าวสารการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่อ่านเนื้อหาของข่าวทั้งหมด (ร้อยละ ๔๗.๖) รองลงมาคือ ผู้ที่อ่านเฉพาะหัวข้อ (ร้อยละ ๒๑.๔) ส่วนผู้ที่อ่านครึ่งเดียว และอ่านส่วนใหญ่ แต่ไม่ทั้งหมด มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๑๑.๔ และ ๑๖.๗ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่อ่านเนื้อหาของข่าวทั้งหมดเกินกว่า ๑ ครั้ง มีเพียงร้อยละ ๒.๔

เมื่อจำแนกการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ เป็น ๓ ระดับ คือ ต่ำ กลาง และสูง โดยพิจารณาจากความถี่และลักษณะในการเปิดรับข่าว เกษตร พบว่า ในจำนวนผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด ร้อยละ ๑๘.๗ เปิดรับในระดับกลาง ร้อยละ ๑๐.๘ เปิดรับในระดับต่ำ และร้อยละ ๙.๘ เปิดรับในระดับสูง ส่วนผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ แต่ไม่เคยเปิดรับข่าวการเกษตรเลย มีร้อยละ ๑๘.๗ และผู้ที่ไม่เปิดรับหนังสือพิมพ์มีร้อยละ ๔๒.๐ ดังตารางที่แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ ๑๓ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์	ร้อยละ
ไม่อ่านหนังสือพิมพ์	๔๒.๐ (๔๗)
อ่านหนังสือพิมพ์ แต่ไม่เคยอ่านข่าวการเกษตร	๑๘.๗ (๒๑)
ต่ำ	๑๐.๘ (๑๒)
กลาง	๑๘.๗ (๒๑)
สูง	๙.๘ (๑๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์

ในกลุ่มผู้รับการสัมภาษณ์ที่อ่านข่าวเกษตรในหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะนำไปใช้ปรับปรุงการทำนาให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น (ร้อยละ ๔๗.๒) ส่วนผู้ที่อ่านเพื่อประดับความรู้ มีจำนวนรองลงมา (ร้อยละ ๒๑.๔) สำหรับผู้ที่อ่านเพื่อจุดประสงค์ทั้งสองอย่างคือ เพื่อนำไปใช้และเพื่อประดับความรู้มีร้อยละ ๒๑.๔

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านข่าวเกษตรจากหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่จะเชื่อเนื้อหาของข่าวนั้นมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) มีจำนวนร้อยละ ๔๕.๒ ผู้ที่เชื่อเนื้อหาของข่าวทั้งหมดมีร้อยละ ๒๘.๖ ซึ่งใกล้เคียงกับ

จำนวนผู้ที่เชื่อเนื้อหาของข่าวเพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) มีจำนวนร้อยละ ๒๖.๒ สำหรับผู้ที่ไม่เชื่อเลยและผู้ที่ยุ่เชื่อน้อยกว่าครึ่งไม่ปรากฏว่ามีเลย สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์มีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้รับการสัมภาษณ์สูงพอสมควร

๑.๒ วิทย์

การเปิดรับวิทย์ การเปิดรับวิทย์ของผู้รับการสัมภาษณ์ มีจำนวนสูงมาก ถึงร้อยละ ๙๒.๙ ส่วนผู้ที่ไม่เปิดรับมีเพียงร้อยละ ๗.๑ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ การเปิดรับวิทย์ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับวิทย์	ร้อยละ
ไม่ฟัง	๗.๑ (๘)
ฟัง	๙๒.๙ (๑๐๔)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ผู้ที่ไม่เปิดรับวิทย์ มีสาเหตุมาจากไม่มีวิทย์ ร้อยละ ๗๕.๐ และไม่มีเวลาฟัง ร้อยละ ๒๕.๐

ความถี่ในการเปิดรับวิทย์ ในกลุ่มผู้เปิดรับวิทย์ พบว่า ผู้ฟังวิทย์ทุกวันมีมากที่สุด (ร้อยละ ๖๐.๖) รองลงมาคือ ผู้ที่ฟังบ่อยแต่ไม่ทุกวัน (ร้อยละ ๒๓.๑) ผู้ฟัง ๑ - ๒ ครั้งต่อสัปดาห์มีจำนวนเท่ากับผู้ที่ฟัง ๓ - ๔ ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ ๕.๘) ผู้ฟัง ๒ - ๓ ครั้งต่อเดือนมีร้อยละ ๒.๘ และผู้ที่ฟังเดือนละครั้งมีจำนวนน้อยมาก เพียงร้อยละ ๑.๙ เท่านั้น เมื่อพิจารณาความถี่ในการรับฟังวิทย์ดังกล่าว เห็นได้ว่า วิทย์เป็นสื่อที่นิยมกันมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะฟังกันเกือบทุกวัน

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุ ในกลุ่มผู้รับการ
สัมภาษณ์ที่ฟังวิทยุ เมื่อพิจารณาถึงการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่เคย
ฟังข่าวเกษตรจากวิทยุ (ร้อยละ ๘๓.๗) มีเพียงร้อยละ ๑๖.๓ ที่ไม่เคยฟังเลย ผู้ที่ไม่เคย
ฟังข่าวเกษตรจากวิทยุมีเหตุผลมาจาก ไม่เคยเปิดพบข่าวเกษตรในวิทยุ (ร้อยละ ๕๖.๙)
และส่วนที่เหลือให้เหตุผลว่าไม่สนใจไม่ชอบฟังข่าวเกษตร (ร้อยละ ๔๗.๑)

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้เคยรับฟังข่าวเกษตรจากวิทยุ โดยแยกตามเนื้อหา
ของข่าว พบว่า ข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง ส่วนใหญ่จะได้รับการฟังนาน ๆ ครั้ง
(ร้อยละ ๔๑.๔) ผู้ที่ได้รับการฟังบ่อย ๆ มีร้อยละ ๒๔.๗ ผู้รับฟังเป็นบางครั้งบางคราว
มีร้อยละ ๒๖.๔ ส่วนผู้ที่ไม่เคยรับฟังข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงเลยมีเพียงร้อยละ
๓.๔

ข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าว ส่วนใหญ่จะได้รับการฟังบ่อย ๆ (ร้อยละ ๔๐.๒)
รองลงมาคือ ผู้ที่รับฟังนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ ๓๓.๓) ผู้ที่รับฟังเป็นบางครั้งบางคราว
มีร้อยละ ๑๙.๔ ผู้ที่ไม่เคยรับฟังข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าวเลย มีเพียงร้อยละ ๗.๐
เท่านั้น

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืชในนา พบว่า ร้อยละ ๓๔.๖ ได้รับความฟังเป็น
บางครั้งบางคราว รองลงมาเป็นผู้รับฟังบ่อย ๆ ร้อยละ ๓๑.๐ ผู้ที่ได้รับการฟังนาน ๆ ครั้ง
มีร้อยละ ๒๖.๔ และผู้ที่ไม่เคยรับฟังเลยมีร้อยละ ๗.๐

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ร้อยละ ๓๒.๒
เป็นผู้ที่รับฟังบ่อย ๆ และรับฟังนาน ๆ ครั้ง รองลงมาเป็นผู้รับฟังเป็นบางครั้งบางคราว
ร้อยละ ๒๔.๖ และผู้ที่ไม่เคยรับฟังเลย ร้อยละ ๗.๐

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๔.๑ ได้รับความฟัง
นาน ๆ ครั้ง ส่วนผู้ที่รับฟังเป็นบางครั้งบางคราวและรับฟังบ่อย ๆ มีผลหลักันมาตามลำดับ
(ร้อยละ ๓๑.๐ และ ๒๒.๙) ผู้ที่ไม่เคยรับฟังเลยมี ร้อยละ ๗.๐

ข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๕.๖ ไม่เคยรับฟังจากวิทยุเลย ร้อยละ ๓๔.๕ รับฟังนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ ๑๙.๕ เคยรับฟังเป็นบางครั้งบางคราว และผู้ที่รับฟังบ่อย ๆ มีเพียงร้อยละ ๑๐.๔

ข่าวเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต พบว่า ร้อยละ ๔๔.๕ รับฟังบ่อย ๆ ร้อยละ ๒๔.๑ รับฟังเป็นบางครั้งบางคราวและนาน ๆ ครั้ง ส่วนผู้ที่ไม่เคยรับฟังเลย มีเพียงร้อยละ ๒.๓

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุมีค่อนข้างสูง ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะได้รับฟังบ่อย ๆ หรือเป็นบางครั้งบางคราว ยกเว้น ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา และข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม มีการเปิดรับค่อนข้างต่ำ ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้รับฟังนาน ๆ ครั้ง หรือไม่เคยรับฟังเลย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจำนวนรายการข่าวเกษตรซึ่งออกอากาศตามสถานีวิทยุต่าง ๆ มีมากพอสมควร การรับฟังวิทยุไม่มีข้อจำกัดในเรื่องความถนัดหรือความสามารถอื่น ๆ และอีกประการหนึ่งก็คือ วิทยุเป็นสื่อที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วไป เพราะมีราคาถูก ผู้รับฟังวิทยุไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และความสามารถในการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุต่าง ๆ ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่แทบทั้งหมดของประเทศ ซึ่งนับว่าวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ

ลักษณะการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุ เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้รับฟังข่าวเกษตรจากวิทยุ พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๗.๗ ฟังตั้งแต่ต้นจนจบรายการ และร้อยละ ๔๑.๔ ฟังส่วนใหญ่แต่ไม่จบรายการ สำหรับผู้ที่ฟังไม่ถึงครึ่งรายการและผู้ฟังเพียงเล็กน้อยตอนต้นรายการมีเพียงร้อยละ ๑๐.๔

เมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุเป็น ๓ ระดับ คือ ต่ำ กลาง และสูง โดยพิจารณาจากความถี่และลักษณะในการเปิดรับ พบว่า ร้อยละ ๕๕.๕ มีการเปิดรับอยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๗.๔ มีการเปิดรับอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำมีเพียงร้อยละ ๐.๔ สำหรับผู้ที่ฟังวิทยุ แต่ไม่เคยรับฟังข่าวเกษตรเลย มีร้อยละ ๑๕.๒ และผู้ที่ไม่เปิดรับวิทยุเลยมีร้อยละ ๗.๑ ซึ่งแสดงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๑๕ การเปิดรับข่าวสารด้านกรร เกษตรจากวิทยุของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านกรร เกษตรจากวิทยุ	ร้อยละ
ไม่ฟังวิทยุ	๗.๑ (๘)
ฟังวิทยุ แต่ไม่เคยฟังข่าวการ เกษตร	๖๕.๒ (๑๗)
ต่ำ	๐.๘ (๑)
กลาง	๕๘.๘ (๖๖)
สูง	๑๗.๘ (๒๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากวิทยุ

ผู้รับฟังข่าวการ เกษตรจากวิทยุ ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ที่จะนำไปใช้ปรับปรุงการทำงานให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น (ร้อยละ ๖๔.๐) นอกจากนี้ เป็นผู้ที่ฟังเพื่อประดับความรู้ (ร้อยละ ๒๔.๕) ผู้ที่ฟังเพื่อนำไปใช้และประดับความรู้มีร้อยละ ๑๐.๕ ส่วนผู้ที่ฟังเพื่อประดับความรู้และฟังเล่น ๆ ไม่คิดจะนำไปใช้มีเพียงร้อยละ ๑.๑

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการ เกษตรจากวิทยุ ความเชื่อถือข่าว-
 เกษตรที่ได้รับจากวิทยุของผู้รับการสัมภาษณ์ค่อนข้างสูง จากการพิจารณาในกลุ่มผู้ที่เคยรับฟัง
 ข่าวการ เกษตรจากวิทยุ พบว่า ร้อยละ ๓๘.๒ เชื่อถือเนื้อหาข่าวการ เกษตรที่ได้ฟังทั้งหมด
 ร้อยละ ๓๖.๑ เชื่อถือเพียงบางส่วนคือ เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) ส่วนที่เหลือ

ร้อยละ ๒๖.๗ เชื่อเพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) ไม่ปรากฏว่ามีผู้ที่เชื่อเนื้อหาของข่าว
 เกษตรต่ำกว่าครึ่งหนึ่ง หรือผู้ที่ไม่เชื่อเลย สรุปได้ว่า เนื้อหาของข่าวเกษตรจากวิทยุมี
 ความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้รับการสัมภาษณ์สูงพอสมควร

๑.๓ โทรทัศน์

การเปิดรับโทรทัศน์ ผู้รับการสัมภาษณ์ มีจำนวนผู้เปิดรับโทรทัศน์
 ค่อนข้างสูง ผู้เปิดรับโทรทัศน์มีถึงร้อยละ ๘๒.๑ ส่วนผู้ไม่เปิดรับโทรทัศน์มีเพียงร้อยละ
 ๑๗.๙ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๖ การเปิดรับโทรทัศน์ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับโทรทัศน์	ร้อยละ
ไม่ดู	๑๗.๙ (๒๐)
ดู	๘๒.๑ (๙๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ผู้ไม่ดูโทรทัศน์ มีสาเหตุมาจาก ไม่มีโทรทัศน์ (ร้อยละ ๖๐) ไม่ชอบ ไม่สนใจดู
 (ร้อยละ ๓๐) และไม่มีเวลา (ร้อยละ ๑๐) ตามลำดับ

ความถี่ในการเปิดรับโทรทัศน์ เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้เปิดรับโทรทัศน์
 พบว่า ส่วนใหญ่ดูทุกวัน (ร้อยละ ๔๖.๗) รองลงมาคือ ผู้ที่ดูบ่อยแต่ไม่ทุกวัน (ร้อยละ ๑๘.๕)
 ผู้ที่ดู ๑ - ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ ๑๔.๑) ผู้ที่ดู ๒ - ๓ ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ ๙.๘)
 ผู้ที่ดู ๓ - ๔ ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ ๗.๖) และผู้ที่ดูเดือนละครั้ง (ร้อยละ ๓.๓) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ความถี่ในการเปิดรับโทรทัศน์ค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่เปิดรับทุกวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียง ซึ่งทำให้ผู้เปิดรับสนใจมากกว่าสื่ออื่น ๆ

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ เมื่อพิจารณา

เฉพาะกลุ่มผู้เปิดรับโทรทัศน์ในเรื่องการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า ร้อยละ ๗๕.๐ เคยดูข่าวเกษตรจากโทรทัศน์ ส่วนร้อยละ ๒๕.๐ ไม่เคยดูข่าวเกษตรจากโทรทัศน์เลย ผู้ที่ไม่เคยดูข่าวเกษตรจากโทรทัศน์ มีสาเหตุมาจาก ไม่เคยพบว่ามีข่าวเกษตรในโทรทัศน์ (ร้อยละ ๓๔.๘) ไม่สนใจข่าวเกษตร (ร้อยละ ๓๔.๘) และผู้อื่น (เช่น เจ้าของโทรทัศน์ หรือบุคคลอื่นที่ร่วมดู) ไม่ดู จึงไม่ได้ดู (ร้อยละ ๓๐.๔)

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้เคยดูข่าวเกษตรจากโทรทัศน์ โดยแยกตามเนื้อหา ของข่าว พบว่า ข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง มีความแตกต่างในการเปิดรับค่อนข้างสูง โดยมีผู้ที่ไม่เคยดูข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงเลย และผู้ที่ได้ดูนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ ๓๔.๘ และ ๑๗.๔ ตามลำดับ และผู้ที่ได้ดูบ่อย ๆ และผู้ดูเป็นบางครั้งบางคราว มีร้อยละ ๒๔.๖ และ ๒๓.๒ ตามลำดับ

ข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าว มีความแตกต่างในการเปิดรับค่อนข้างสูง โดยมีจำนวนผู้ที่ไม่เคยดูข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงเลย และผู้ที่ได้ดูนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ ๒๖.๑ และ ๒๗.๖ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ได้ดูเป็นบางครั้งบางคราว และผู้ที่ได้ดูบ่อย ๆ มีร้อยละ ๒๔.๖ และ ๒๑.๗ ตามลำดับ

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืชในนา ปรากฏว่า ร้อยละ ๓๔.๘ ได้ดูนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ ๒๖.๑ ไม่เคยดูเลย ร้อยละ ๒๐.๓ ได้ดูเป็นบางครั้งบางคราว และร้อยละ ๑๘.๘ ได้ดูบ่อย ๆ

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๕.๐ ได้ดูนาน ๆ ครั้ง ส่วนผู้ที่ไม่เคยดูเลย ดูเป็นบางครั้งบางคราว และดูบ่อย ๆ มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๒๔.๖, ๒๔.๖ และ ๒๑.๘ ตามลำดับ

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา มีการเปิดรับค่อนข้างต่ำ โดยที่จำนวน ผู้ที่ไม่เคยดูเลย และผู้ที่ดูนาน ๆ ครั้ง มีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ ๓๔.๘ ผู้ที่ได้ดูเป็นบาง- ครั้งบางคราวมีร้อยละ ๒๐.๓ ส่วนผู้ที่ดูบ่อย ๆ มีเพียงร้อยละ ๑๐.๑

ข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม มีการเปิดรับต่ำมาก ผู้ที่ไม่เคยดูเลยมีถึงร้อยละ ๕๒.๒ รองลงมาเป็นผู้ที่ได้ดูเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ ๒๖.๑ ผู้ที่ได้ดูนาน ๆ ครั้ง มี ร้อยละ ๑๘.๘ และผู้ที่ดูบ่อย ๆ มีเพียงร้อยละ ๒.๙

สำหรับข่าวเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต ปรากฏว่า ผู้ที่ได้ดู เป็นบางครั้งบางคราว มีร้อยละ ๒๘.๐ รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ไม่เคยดูเลย มีร้อยละ ๒๗.๕ ผู้ที่ได้ดูเป็นบางครั้งบางคราว และผู้ที่ดูบ่อย ๆ มีร้อยละ ๒๔.๗ และ ๑๘.๘ ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ มีค่อนข้างต่ำ ผู้รับสารสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะไม่ได้ดูข่าวเกษตรในเรื่องต่าง ๆ นาน ๆ ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม มีผู้ที่ไม่เคยดูเลยเป็นจำนวนมาก เพื่อนำความถี่ในการเปิดรับ โทรทัศน์มาทำการวิเคราะห์ร่วมด้วยแล้ว ทำให้อธิบายได้ว่า สาเหตุที่การเปิดรับข่าวสาร ด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ค่อนข้างต่ำเป็นเพราะ ผู้รับสารสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ เพื่อความบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการดูโทรทัศน์เป็นกลุ่ม รายการที่ดูจึงต้องเป็น ไปตามความต้องการของกลุ่ม อีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะข่าวเกษตรที่ออกอากาศมี จำนวนค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับจำนวนรายการทั้งหมดที่ออกอากาศ

ลักษณะการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ ผลการศึกษา ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ดูตั้งแต่ต้นจนจบรายการ (ร้อยละ ๖๖.๑) รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ดูส่วนใหญ่แต่ไม่จบ- รายการ (ร้อยละ ๒๑.๐) ส่วนผู้ที่ดูเพียงเล็กน้อยตอนต้นรายการ และผู้ที่ดูไม่ถึงครึ่งรายการ มีจำนวนน้อย คือร้อยละ ๙.๗ และ ๓.๒ ตามลำดับ

เมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ โดยพิจารณาจากความถี่และการเปิดรับข่าวเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่ มีการเปิดรับอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ ๒๕.๙) รองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีการเปิดรับอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ ๒๔.๑) และผู้ที่มีการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ มีน้อยที่สุด (ร้อยละ ๑๑.๖) ซึ่งในจำนวน

ผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด มีผู้ที่ไม่เปิดรับโทรศัพท์เลย ร้อยละ ๑๗.๕ และผู้ที่เปิดรับโทรศัพท์ แต่ไม่เคยดูข่าวเกษตรเลย ร้อยละ ๒๐.๕ ดังแสดงไว้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๑๗ การเปิดรับข่าวสารด้านเกษตรจากโทรทัศน์ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์	ร้อยละ
ไม่ดูโทรทัศน์	๑๗.๕ (๒๐)
ดูโทรทัศน์ แต่ไม่เคยดูข่าวการเกษตร	๒๐.๕ (๒๓)
ต่ำ	๑๑.๖ (๑๓)
กลาง	๒๔.๑ (๒๗)
สูง	๒๕.๔ (๒๙)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์
ในกลุ่มผู้ดูข่าวเกษตรจากโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๒.๕ ตั้งใจที่จะนำไปใช้เพื่อปรับปรุง การทำนาให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ร้อยละ ๑๗.๗ ดูเพื่อประดับความรู้ ส่วนผู้ที่ดูเล่น ๆ ไม่คิด จะนำไปใช้มีเพียงร้อยละ ๑.๖ เท่านั้น

ความเชื่อต่อข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ เมื่อพิจารณา ในกลุ่มผู้ดูข่าวเกษตรจากโทรทัศน์ พบว่า ความเชื่อต่อข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ ค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่จะเชื่อเนื้อหาของข่าวเกษตรทั้งหมด (ร้อยละ ๔๖.๔) รองลงมาคือ

ผู้ที่เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) มีร้อยละ ๒๔.๐ และผู้ที่เชื่อเพียงครึ่งเดียว มีร้อยละ ๒๔.๒ สำหรับผู้ที่เชื่อน้อยกว่าครึ่งและผู้ที่ไม่เชื่อเนื้อหาของข่าวเกษตรจากโทรทัศน์เลขนั้น ไม่พบว่า มีสรุปได้ว่า เนื้อหาของข่าวเกษตรจากโทรทัศน์มีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้รับการสัมภาษณ์สูงพอสมควร

๑.๔ แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์

การเปิดรับ แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ การเปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ของผู้รับการสัมภาษณ์ มีจำนวนค่อนข้างต่ำ ผู้ที่ไม่อ่านมีจำนวนถึงร้อยละ ๖๖.๑ มีเพียงร้อยละ ๓๓.๙ เท่านั้น ที่มีการเปิดรับ ซึ่งสามารถแสดงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๑๔ การเปิดรับ แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	ร้อยละ
ไม่อ่าน	๖๖.๑ (๗๔)
อ่าน	๓๓.๙ (๓๘)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ผู้ที่ไม่เปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ มีสาเหตุมาจากไม่เคยเห็นโปสเตอร์หรือไม่เคยได้รับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ (ร้อยละ ๔๗.๓) อ่านไม่ออก (ร้อยละ ๓๓.๘) ไม่ชอบ ไม่สนใจอ่าน (ร้อยละ ๑๒.๒) และไม่มีเวลา (ร้อยละ ๖.๗) ตามลำดับ

ความถี่ในการเปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์

ในกลุ่มผู้เปิดรับ พบว่า ส่วนใหญ่ได้อ่านนาน ๆ ครั้ง (น้อยกว่า ๒ - ๓ เดือนต่อครั้ง) มีร้อยละ ๔๒.๑ รองลงมาเป็นผู้ที่เปิดรับมากกว่าเดือนละครั้ง (ร้อยละ ๓๔.๒) ผู้ที่เปิดรับในช่วง ๒ - ๓ เดือนต่อครั้ง มีร้อยละ ๒๑.๑ ส่วนผู้ที่เปิดรับ ๑ - ๒ เดือนต่อครั้งมีน้อยมาก เท่ากับร้อยละ ๒.๖ เมื่อพิจารณาความถี่ในการอ่านแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันของความถี่ในการเปิดรับในกลุ่มผู้รับการสัมภาษณ์ที่เปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ความถี่ในการเปิดรับค่อนข้างต่ำ

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ ในกลุ่มผู้อ่านแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ เมื่อพิจารณาถึงการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า มีจำนวนผู้เคยอ่านข่าวเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์สูงมาก ถึงร้อยละ ๘๒.๑ ส่วนผู้ที่ไม่เคยอ่านข่าวเกษตรเลยมีเพียงร้อยละ ๑๗.๙ เท่านั้น ผู้ที่ไม่เคยอ่านข่าวเกษตรดังกล่าว มีสาเหตุมาจาก ไม่เคยพบเห็นหรือได้รับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ที่มีข่าวการเกษตรเลย (ร้อยละ ๖๖.๗) ส่วนที่เหลือให้เหตุผลว่า ไม่สนใจ ไม่ชอบอ่าน (ร้อยละ ๓๓.๓ จากผลที่ปรากฏ ทำให้เห็นได้ว่า แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ ส่วนใหญ่ที่เข้ามาเผยแพร่เป็นข่าวสารด้านการเกษตร

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้เคยอ่านข่าวเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ โดยแยกตามเนื้อหาของข่าว พบว่า ข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง ส่วนใหญ่ผู้อ่านจะได้อ่านเป็นบางครั้งบางคราว (ร้อยละ ๔๐.๐) รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ได้อ่านบ่อย ๆ และผู้ที่ไม่เคยอ่านเลย (ร้อยละ ๒๒.๘) ส่วนผู้ที่อ่านนาน ๆ ครั้ง มีน้อยที่สุด (ร้อยละ ๑๔.๔)

ข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าว ปรากฏว่า ร้อยละ ๓๔.๓ ได้อ่านบ่อย ๆ และได้อ่านนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ ๒๒.๘ ได้อ่านเป็นบางครั้งบางคราว และร้อยละ ๘.๖ ไม่เคยอ่านเลย

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืชในนา พบว่า ร้อยละ ๔๘.๘ ได้อ่านนาน ๆ ครั้ง รองลงมาเป็นผู้อ่านบ่อย ๆ (ร้อยละ ๓๔.๓) ผู้อ่านเป็นบางครั้งบางคราว มีร้อยละ ๑๔.๓ และผู้ที่ไม่เคยอ่านเลยมีร้อยละ ๘.๖

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ส่วนใหญ่ได้อ่านบ่อย ๆ (ร้อยละ ๔๐.๐) รองลงมาคือ ผู้ได้อ่านนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ ๒๕.๗) ผู้อ่านเป็นบางครั้งบางคราว (ร้อยละ ๒๒.๔) ส่วนผู้ที่ไม่เคยอ่านเรื่องนี้เลยมี ร้อยละ ๑๑.๔

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๔.๓ ได้อ่านเป็นบางครั้งบางคราว ส่วนผู้ที่อ่านนาน ๆ ครั้งและได้อ่านบ่อย ๆ มีลดหลั่นกันไปตามลำดับ (ร้อยละ ๒๕.๗ และ ๒๒.๔) ส่วนผู้ที่ไม่เคยอ่านเลยมีร้อยละ ๑๗.๑

ข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านเลยมีถึง ร้อยละ ๔๔.๓ รองลงมาคือ ได้อ่านนาน ๆ ครั้ง มีร้อยละ ๑๗.๑ และผู้ที่อ่านเป็นบางครั้งบางคราวและอ่านบ่อย ๆ มีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ ๑๔.๓

ข่าวเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่เคยอ่านเลย มีถึงร้อยละ ๔๒.๔ รองลงมาคือ ได้อ่านนาน ๆ ครั้ง และอ่านเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ ๒๕.๗ ผู้ที่อ่านพบบ่อย ๆ มีจำนวนน้อยมาก คือ ร้อยละ ๕.๗ เท่านั้น

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ มีปานกลาง เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้รับการสัมภาษณ์ที่เคยอ่านข่าวเกษตรในแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ ทั้งนี้ เพราะ มีผู้ที่ได้อ่านบ่อย ๆ และได้อ่านเป็นบางครั้งบางคราวเป็นส่วนใหญ่ในหัวข้อข่าวเกษตร ๔ หัวข้อ ส่วนข่าวเกษตรอีก ๓ หัวข้อ ส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านเลย หรือได้อ่านนาน ๆ ครั้ง แต่เมื่อพิจารณาถึงผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด โดยนำจำนวนผู้เคยอ่านข่าวเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ และความถี่ในการเปิดรับมาวิเคราะห์ร่วมด้วย จะพบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์มีค่อนข้างต่ำ เพราะจำนวนผู้เคยอ่านข่าวเกษตรมีไม่มากนัก และความถี่ในการเปิดรับค่อนข้างต่ำ สาเหตุที่เป็น เช่นนี้ อาจเป็นเพราะ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ มีข้อจำกัดในเรื่องความถนัด

และความสามารถในการอ่านของผู้รับการสัมภาษณ์ อีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะจำนวนแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ ที่ถูกนำมาเผยแพร่มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนประชากร

ลักษณะการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ เมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้อ่านข่าวเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่อ่านเนื้อหาทั้งหมด (ร้อยละ ๔๘.๖) รองลงมาคือ ผู้ที่อ่านเนื้อหาส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด (ร้อยละ ๒๐.๐) ผู้ที่อ่านเพียงครึ่งเดียว (ร้อยละ ๑๔.๓) และผู้ที่อ่านเฉพาะหัวข้อเรื่อง (ร้อยละ ๑๑.๔) ส่วนผู้ที่อ่านเนื้อหาทั้งหมดเกินกว่า ๑ ครั้ง มีเพียงร้อยละ ๕.๗

เมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ โดยพิจารณาจากความถี่และลักษณะการเปิดรับข่าวเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้รับการสัมภาษณ์ที่อ่านข่าวเกษตรมีการเปิดรับอยู่ในระดับกลาง (ร้อยละ ๑๒.๕) รองลงมาคือ ระดับสูง (ร้อยละ ๑๑.๖) และอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ ๗.๑) ส่วนผู้ที่เปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ แต่ไม่เคยอ่านข่าวเกษตรเลย มีร้อยละ ๒.๗ และผู้ที่ไม่เปิดรับแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ มีร้อยละ ๖๖.๑ ดังตารางที่แสดงไว้ดังนี้

ตารางที่ ๑๕ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	ร้อยละ
ไม่อ่านแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๖๖.๑ (๗๔)
อ่านแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๒.๗ (๓)
ต่ำ	๗.๑ (๘)
กลาง	๑๒.๕ (๑๔)
สูง	๑๑.๖ (๑๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว

เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ ผู้อ่านข่าวเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์ ส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะนำไปใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น (ร้อยละ ๖๘.๖) ส่วนที่เหลือร้อยละ ๑๑.๔ อ่านเพื่อประดับความรู้ ร้อยละ ๑๔.๓ อ่านเพื่อนำไปใช้บางส่วนและเพื่อประดับความรู้ และเพียงร้อยละ ๕.๗ ที่อ่านเล่น ๆ ไม่คิดจะนำไปใช้

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์

ผู้อ่านข่าวเกษตรจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ ส่วนใหญ่จะเชื่อถือเนื้อหาข่าวมากกว่าครึ่งหนึ่งขึ้นไป คือ เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) ร้อยละ ๓๔.๓ เชื่อเนื้อหาทั้งหมดร้อยละ ๓๑.๔ เชื่อเพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) ร้อยละ ๒๘.๖ ส่วนผู้ที่เชื่อเนื้อหาของข่าวเกษตรที่ได้อ่านน้อยกว่าครึ่ง คือ เชื่อน้อยกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๑ ใน ๓) มีเพียงร้อยละ ๕.๗ ส่วนผู้ไม่เชื่อเนื้อหาของข่าวเกษตรที่ได้อ่านเลยนั้น ไม่ปรากฏว่ามี สรุปได้ว่า ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าวเกษตรที่ได้รับจากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์มีพอสมควร แต่ก็ไม่สูงมากนัก ในสายตาของผู้รับการสัมภาษณ์

๑.๕ หนังสืออื่น ๆ

การเปิดรับหนังสืออื่น ๆ การเปิดรับหนังสืออื่น ๆ ของผู้รับการสัมภาษณ์มีจำนวนต่ำมาก ผู้ไม่เปิดรับมีถึงร้อยละ ๗๖.๘ ผู้เปิดรับมีเพียงร้อยละ ๒๓.๒ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๐ การเปิดรับหนังสืออื่น ๆ ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับหนังสืออื่น ๆ	ร้อยละ
ไม่อ่าน	๗๖.๘ (๘๖)
อ่าน	๒๓.๒ (๒๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ผู้ที่ไม่เปิดรับหนังสืออื่น ๆ มีสาเหตุมาจาก อ่านไม่ออก (ร้อยละ ๓๑.๔) ไม่มีหนังสือจะอ่าน (ร้อยละ ๒๗.๔) ไม่ชอบอ่าน ไม่สนใจ (ร้อยละ ๒๐.๔) และไม่มีเวลาอ่าน (ร้อยละ ๑๙.๔) ตามลำดับ

ความถี่ในการเปิดรับหนังสืออื่น ในกลุ่มผู้เปิดรับหนังสืออื่น ๆ

พบว่า ส่วนใหญ่อ่านเดือนละครั้ง (ร้อยละ ๕๓.๔) รองลงมาได้แก่ ผู้อ่านมากกว่า ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ (ร้อยละ ๒๗.๐) และผู้อ่าน ๓ - ๔ ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ ๑๑.๕) ส่วนผู้ที่อ่าน - - ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ มีน้อยมากคือ ร้อยละ ๓.๘ เท่านั้น จะเห็นได้ว่า ความถี่ในการเปิดรับหนังสืออื่น ๆ ต่ำมาก

การเปิดรับข่าวสารด้านการศึกษาจากหนังสืออื่น ๆ กลุ่มผู้อ่าน

หนังสืออื่น ๆ ร้อยละ ๓๐.๘ ไม่เคยอ่านข่าวเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ เลย ส่วนร้อยละ ๖๙.๒ เคยอ่านข่าวเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ผู้ที่ไม่เคยอ่านข่าวเกษตร มีสาเหตุจาก ไม่พบว่ามีข่าวเกษตรในหนังสืออื่น ๆ และไม่สนใจ ไม่ชอบอ่าน มีจำนวนเท่า ๆ กัน คือ ร้อยละ ๕๐.๐

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ที่เคยอ่านข่าวเกษตรในหนังสืออื่น ๆ โดยแยกตามเนื้อหาของข่าว พบว่า ข่าวเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๐ ได้อ่านนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ ๒๗.๔ อ่านพบบ่อย ๆ ร้อยละ ๑๖.๗ อ่านพบเป็นบางครั้งบางคราว และร้อยละ ๕.๕ ไม่เคยอ่านพบเลย

ข่าวเรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าว ปรากฏว่า ส่วนใหญ่จะอ่านพบบาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ ๕๕.๖) รองลงมาคือ ผู้อ่านพบบ่อย ๆ และผู้ที่อ่านพบเป็นบางครั้งบางคราว (ร้อยละ ๒๗.๔ และ ๑๑.๑) ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ไม่เคยอ่านพบเลยมีร้อยละ ๕.๕

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืชในนา พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๖ อ่านพบบาน ๆ ครั้ง และร้อยละ ๒๒.๒ เป็นผู้อ่านพบเป็นบางครั้งบางคราว และอ่านพบบ่อย ๆ มีจำนวนเท่า ๆ กัน

ข่าวเรื่องการป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา ปรากฏว่า ผู้อ่านพบเป็นบางครั้ง บางคราว และผู้อ่านพบนาน ๆ ครั้ง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ ๕๐.๐ และ ๔๔.๕ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่อ่านพบบ่อย ๆ มีร้อยละ ๕.๕

ข่าวเรื่องการทำนาหว่านน้ำตม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านพบเลย (ร้อยละ ๓๘.๔) ผู้ที่ได้อ่านพบนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ ๒๗.๘ ผู้อ่านพบเป็นบางครั้งบางคราวร้อยละ ๒๒.๒ และ ผู้ที่อ่านพบบ่อย ๆ มีเพียงร้อยละ ๑๑.๑

ข่าวเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ ได้อ่านพบนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ ๔๔.๕) รองลงมาคือ ผู้ที่อ่านพบเป็นบางครั้งบางคราว (ร้อยละ ๓๓.๓) ผู้อ่านพบบ่อย ๆ และผู้ที่ไม่เคยอ่านพบเลยมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ ๑๑.๑

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ในกลุ่มผู้ที่ อ่านข่าวเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ มีค่อนข้างต่ำ เพราะส่วนใหญ่จะอ่านพบข่าวเกษตรใน หนังสืออื่น ๆ นาน ๆ ครั้ง หรือไม่เคยอ่านพบเลย เมื่อพิจารณาถึงผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด โดยนำจำนวนผู้เปิดรับหนังสืออื่น ๆ และความถี่ในการเปิดรับ มาร่วมวิเคราะห์ด้วย จะ พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ของผู้รับการสัมภาษณ์ มีการ เปิดรับต่ำมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร จากหนังสืออื่น ๆ มีข้อจำกัด เรื่องความถนัดและความสามารถในการอ่านของบุคคล นอกจากนี้ หนังสืออื่น ๆ เป็นสื่อที่ยังเข้าไม่ถึงประชาชนในชนบทเท่าใดนัก เพราะมีผู้รับการสัมภาษณ์ จำนวนสูงพอสมควร ให้เหตุผลถึงการไม่อ่านหนังสืออื่น ๆ ว่า ไม่มีหนังสือจะอ่าน และอีก ประการหนึ่งก็คือ เนื้อหาของหนังสืออื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

ลักษณะการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ในกลุ่มผู้อ่าน ข่าวเกษตรในหนังสืออื่น ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๑.๑ อ่านข่าวเกษตรที่พบเห็นทั้งหมด ร้อยละ ๒๗.๔ อ่านส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด ส่วนผู้ที่อ่านเพียงครั้งเดียว และผู้อ่านเฉพาะ หัวข้อเรื่องมีเพียงร้อยละ ๕.๕ เท่ากัน

เมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ โดยพิจารณาจากความถี่และลักษณะในการเปิดรับข่าวสารเกษตรพบว่า ผู้เปิดรับข่าวสารเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ ๖.๒) ต่อมาคือระดับกลาง และระดับต่ำ (ร้อยละ ๕.๔ และ ๔.๕) รองลงมาตามลำดับ สำหรับผู้อ่านหนังสืออื่น ๆ แต่ไม่เคยอ่านพบข่าวสารเกษตรเลยมีร้อยละ ๗.๑ และผู้ที่ไม่เปิดรับหนังสืออื่น ๆ มีร้อยละ ๗๖.๘ ดังแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๑ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสืออื่น ๆ	ร้อยละ
ไม่อ่านหนังสืออื่น ๆ	๗๖.๘ (๘๖)
อ่านหนังสืออื่น ๆ แต่ไม่เคยอ่านข่าวสารเกษตร	๗.๑ (๘)
ต่ำ	๔.๕ (๕)
กลาง	๕.๔ (๖)
สูง	๖.๒ (๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ในการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากหนังสืออื่น ๆ

ผู้อ่านข่าว เกษตรในหนังสืออื่น ๆ ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ที่จะนำไปใช้ปรับปรุงการทำงานให้ได้ ผลผลิตสูงขึ้น (ร้อยละ ๗๒.๒) ส่วนร้อยละ ๒๗.๘ อ่านเพื่อประดับความรู้และนำไปใช้ ปรับปรุงการทำงานเป็นบางส่วน

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการ เกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ผู้อ่านข่าว

เกษตรจากหนังสืออื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเชื่อถือเนื้อหาข่าวเกษตรที่อ่าน เกินกว่าครึ่งหนึ่ง ขึ้นไป จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ ๔๔.๔ เชื่อถือเนื้อหาข่าวเกษตรที่อ่านทั้งหมด ร้อยละ ๒๗.๘ เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) และผู้ที่เชื่อถือเนื้อหาข่าวเกษตร ที่อ่านพบในหนังสืออื่น ๆ เพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) มีร้อยละ ๒๗.๘ เช่นกัน สำหรับผู้ที่ไม่เชื่อเลยหรือเชื่อต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของเนื้อหาข่าว ไม่พบว่า มีสรุปได้ว่า เนื้อหาข่าวเกษตรในหนังสืออื่น ๆ มีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้รับการสัมภาษณ์สูง พอสมควร

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชน จากการ

สอบถามความเชื่อถือข่าวสารด้านการ เกษตรในหัวข้อ เรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วจากสื่อ- มวลชนและหนังสืออื่น ๆ พบว่า ในกรณีที่การเสนอข่าวขัดแย้งกัน ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ เชื่อถือวิทยุมากที่สุด คือ มีถึงร้อยละ ๔๓.๖ รองลงมาได้แก่ โทรทัศน์ ร้อยละ ๓๐.๓ ส่วนหนังสือพิมพ์ได้รับความเชื่อถือเพียงร้อยละ ๗.๑ แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปส- เตอร์ และหนังสืออื่น ๆ ได้รับความเชื่อถือเพียงร้อยละ ๒.๗ เท่านั้น และในกรณีที่มิข่าว ขัดแย้งกันในระหว่างสื่อมวลชนมีร้อยละ ๒.๗ ไม่เชื่อถือสื่อใดเลย ส่วนผู้ที่ไม่เปิดรับสื่อ- มวลชนใด ๆ เลยมีร้อยละ ๐.๔

๑.๖ การเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชน เมื่อจัดระดับการ- เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชนของผู้รับการสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ โดยพิจารณาจากการเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชน รวม ๕ ประเภท พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับการสัมภาษณ์จะมีการเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชน อยู่ในระดับกลาง คือมีร้อยละ ๖๔.๖ รองลงมาคือ ผู้มีการเปิดรับอยู่ในระดับสูง และต่ำ โดยมียุทธศาสตร์ ๑๔.๔ และ ๑๑.๖ ตามลำดับ โดยแสดงตามตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๒ การเปิดรับข่าวสารด้านเกษตรจากสื่อมวลชนของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านเกษตรจากสื่อมวลชน	ร้อยละ
ต่ำ	๑๑.๖ (๑๓)
กลาง	๖๕.๖ (๗๘)
สูง	๑๘.๘ (๒๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๒. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

การสื่อสารระหว่างบุคคลที่ทำการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย การพูดคุย สนทนากับบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น และ การพูดคุยสนทนากันในกลุ่มอาชีพและสังคม

๒.๑ การเปิดรับข่าวสารด้านเกษตรจากบุคคลในครอบครัว ผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๘.๘ เคยพูดคุยปรึกษาเรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับบุคคลในครอบครัว มีเพียงร้อยละ ๑๑.๖ เท่านั้น ที่ไม่เคยพูดคุยปรึกษาในเรื่องดังกล่าวด้วย ในกลุ่มผู้ที่พูดคุยปรึกษากับบุคคลในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๕.๖ พูดคุยปรึกษากับภรรยาหรือสามี ร้อยละ ๑๘.๒ ปรึกษากับลูก ส่วนที่เหลือพูดคุยปรึกษากับญาติ พี่น้อง และพ่อแม่ ร้อยละ ๗.๑ และ ๖.๑ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแยกตามหัวข้อเรื่องที่ถูกคูปริภาษากับบุคคลในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่จะพุดคูกันบ่อย ๆ ในเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ยในนาข้าว การป้องกันกำจัดวัชพืชในนา การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว การป้องกันกำจัดหนูนาและหนูนา และการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต (ร้อยละ ๓๗.๔, ๔๔.๔, ๔๐.๔, ๓๔.๔, ๓๕.๓ และ ๓๘.๔ ตามลำดับ) มีเรื่องการทำนาหว่านน้ำตมเท่านั้น ที่ส่วนใหญ่ไม่เคยพุดคูปริภาษากับบุคคลในครอบครัวเลย (ร้อยละ ๕๓.๕)

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัวของผู้รับ-การสัมภาษณ์ค่อนข้างสูง เมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัวออกเป็น ๓ ระดับคือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๖๔.๖ อยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๕.๒ อยู่ในระดับสูง และร้อยละ ๓.๖ อยู่ในระดับต่ำ ส่วนผู้ที่ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัวมีร้อยละ ๑๑.๖ ซึ่งสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๓ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัวของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัว	ร้อยละ
ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัว	๑๑.๖ (๑๓)
ต่ำ	๓.๖ (๔)
กลาง	๖๔.๖ (๗๘)
สูง	๑๕.๒ (๑๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัว ส่วนใหญ่ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการทำนาให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น (ร้อยละ ๗๒.๗) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และนำบางส่วนไปใช้มีร้อยละ ๑๔.๑ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ร้อยละ ๑๐.๑ ส่วนผู้ที่คุยเล่น ๆ ไม่คิดจะนำไปใช้มีเพียงร้อยละ ๓.๑ เท่านั้น

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการเกษตรที่ได้รับจากบุคคลในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๘.๓ เชื่อข่าวเกษตรที่ได้รับทั้งหมดจากบุคคลในครอบครัว รองลงมาคือ เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) ร้อยละ ๓๐.๓ ที่เชื่อเพียงครึ่งเดียวมีร้อยละ ๒๖.๓ ส่วนผู้ที่เชื่อน้อยกว่าครึ่ง คือ เชื่อน้อยกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๑ ใน ๓) มีเพียงร้อยละ ๔.๑ เท่านั้น

๒.๒ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้าน ร้อยละ ๘๕.๖ ของผู้รับการสัมภาษณ์ เคยพูดคุยปรึกษากับเพื่อนและเพื่อนบ้านในเรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนร้อยละ ๑๔.๔ ไม่เคย

เมื่อพิจารณาแยกตามหัวข้อ เรื่องที่พูดคุยปรึกษากับเพื่อนและเพื่อนบ้าน พบว่า ส่วนใหญ่จะพูดคุยปรึกษากันบ่อย ๆ ในเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ยในนาข้าว การป้องกันกำจัดวัชพืชในนา การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว การป้องกันกำจัด- หนูนาและหนูนา และการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต (ร้อยละ ๔๓.๗, ๓๔.๖, ๓๑.๒, ๔๑.๗, ๓๗.๕ และ ๔๔.๘ ตามลำดับ) ข่าวเรื่องการทํานาหวานน้ำตมเท่านั้นที่ ส่วนใหญ่ไม่เคยคุยกันเลย (ร้อยละ ๕๒.๑) ซึ่งอาจเป็นเพราะการทำนาหวานน้ำตมเป็นเรื่องใหม่ที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้จริงในเรื่องนี้ก็เป็นได้

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้านของผู้รับการสัมภาษณ์ค่อนข้างสูง และเมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้านออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๗๒.๓ มีการเปิดรับอยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๒.๕ มีการเปิดรับอยู่ในระดับสูง และร้อยละ ๑๕.๒ มีการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ ส่วนผู้ที่ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน มีร้อยละ ๑๔.๔ ซึ่งแสดงตามตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๔ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้านของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้าน	ร้อยละ
ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้าน	๑๔.๔ (๑๖)
ต่ำ	๐.๔ (๑)
กลาง	๗๒.๓ (๘๑)
สูง	๑๒.๕ (๑๔)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ในการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจาก เพื่อนและ เพื่อนบ้านของ ผู้ที่พูดคุย เรื่องการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมกับ เพื่อนและ เพื่อนบ้าน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการ นำไปใช้เพื่อปรับปรุงการทํานาให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ร้อยละ ๖๐.๔ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้- ซึ่งกันและกัน และนำไปใช้บ้างในบางผ่าน ร้อยละ ๒๑.๕ และผู้ที่คุยเล่น ๆ โดยไม่คิดที่ จะนำไปใช้มี เพียงร้อยละ ๒.๑

ความ เชื่อถือข่าวสารด้านการ เกษตรที่ได้รับจากเพื่อนและ เพื่อนบ้าน ร้อยละ ๔๓.๔ เชื่อเพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) ร้อยละ ๓๗.๕ เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ และ ร้อยละ ๑๐.๔ เชื่อทั้งหมด ส่วนผู้ที่เชื่อน้อยกว่าครึ่งมีร้อยละ ๘.๓ แสดงให้เห็นว่า ข่าวสารด้านการ เกษตรที่ผู้รับการสัมภาษณ์ได้รับจาก เพื่อนและ เพื่อนบ้าน มีความน่าเชื่อถือ พอสมควร ไม่สูงมากนัก

๒.๓ การเปิดรับข่าวสารจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้รับการสัมภาษณ์

จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่เคยพูดคุยปรึกษากับผู้นำการเปลี่ยนแปลง (เช่น เจ้าหน้าที่ราชการ หรือผู้อยู่ภายนอกสังคมที่เข้ามาเผยแพร่สิ่งต่าง ๆ) ร้อยละ ๕๒.๗ ไม่เคยพูดคุยปรึกษาด้วยเลย มีเพียงร้อยละ ๔๗.๓ เท่านั้นที่เคยพูดคุยปรึกษาด้วย

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ที่เคยพูดคุยปรึกษากับผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยแยกเป็นหัวข้อเรื่องต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่พูดคุยปรึกษากับผู้นำการเปลี่ยนแปลงนาน ๆ ครั้ง ในทุกหัวข้อ คือ พันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ยในนาข้าว การป้องกันกำจัดวัชพืชในนา การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว การป้องกันกำจัดหนอนและหนูนาน การทำนาหว่าน-น้ำตม และการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต (ร้อยละ ๔๓.๓, ๔๙.๑, ๔๕.๓, ๔๕.๓, ๔๓.๓, ๓๕.๔ และ ๓๕.๐ ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้รับการสัมภาษณ์ค่อนข้างต่ำ และเมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง ออกเป็น ๓ ระดับคือ ระดับสูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๒๐.๕ มีการเปิดรับอยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๔.๓ มีการเปิดรับอยู่ในระดับสูง และร้อยละ ๑๒.๕ มีการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ ส่วนผู้ที่ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีร้อยละ ๕๒.๗ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๕ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๕๒.๗ (๕๕)
ต่ำ	๑๒.๕ (๑๔)
กลาง	๒๐.๕ (๒๓)
สูง	๑๔.๓ (๑๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

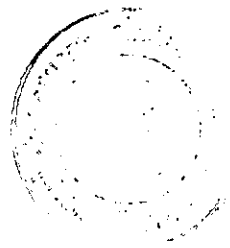
สาเหตุหนึ่งที่มีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรของผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด
ค่อนข้างต่ำ อาจเป็นเพราะมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาในท้องถิ่นไม่มากนัก เช่น
เจ้าหน้าที่ราชการอาจเข้าไปในท้องถิ่นทั่วถึงและไม่บ่อยครั้ง

จุดประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของกลุ่มผู้ที่พูดคุยปรึกษากับผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะนำไปใช้ปรับปรุง
การทำงานให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น (ร้อยละ ๖๔.๒) ส่วนผู้ที่คิดจะนำไปใช้เพียงบางส่วนและเป็น
การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันอีกบางส่วนมีร้อยละ ๒๘.๓ ผู้ที่มีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน
ความรู้ซึ่งกันและกันอย่างเดียวมีร้อยละ ๗.๕ ไม่ปรากฏว่ามีผู้ที่คุยเล่น ๆ โดยไม่คิดนำไปใช้
เลย

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ร้อยละ
๔๑.๕ ของผู้ที่เคยพูดคุยปรึกษากับผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชื่อทั้งหมด ร้อยละ ๓๕.๕ เชื่อมาก-
กว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) และร้อยละ ๒๒.๖ เชื่อเพียงครึ่งเดียว (๑ ใน ๒) ไม่พบผู้
ที่เชื่อต่ำกว่าครึ่งเลย แสดงว่าข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความน่า
เชื่อถือสูงพอสมควร

๒.๔ การเปิดรับข่าวสารจากผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น ผู้รับการ
สัมภาษณ์ที่เคยพูดคุยปรึกษาเรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น
มีจำนวนไม่มากนัก ร้อยละ ๔๐.๒ ไม่เคยพูดคุยปรึกษากับผู้นำความคิดเห็นเลย ส่วนร้อยละ
๕๔.๘ มีการพูดคุยปรึกษาเรื่องการประกอบอาชีพกับผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น ในกลุ่มผู้ที่
เคยพูดคุยปรึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มักปรึกษากับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ ๗๑.๖) รองลงมา
คือ บุคคลอื่นที่เป็นที่นับถือในหมู่บ้าน (เช่น ครู) และเจ้าอาวาสที่วัดในหมู่บ้าน (ร้อยละ
๑๗.๕ และ ๑๐.๕) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้เคยพูดคุยปรึกษากับผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น โดยแยก
ตามหัวข้อเรื่องต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่พูดคุยปรึกษากับผู้นำความคิดเห็นนาน ๆ ครั้ง ในหัวข้อ
เรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ยในนาข้าว การป้องกันกำจัดวัชพืชในนา การป้องกัน-
กำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว การป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา (ร้อยละ ๕๒.๒, ๓๒.๘,

๔๐.๓, ๔๐.๓ และ ๓๗.๓ ตามลำดับ) ส่วนในหัวข้อเรื่องการทํานานหาน้ำดื่ม ส่วนใหญ่ไม่เคยพูดคุยปรึกษากับผู้นำความคิดเห็นเลย (ร้อยละ ๕๕.๒) และในหัวข้อเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต ส่วนใหญ่พูดคุยปรึกษากันเป็นบางครั้งบางคราว (ร้อยละ ๒๘.๔)

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่นของผู้รับการสัมภาษณ์ค่อนข้างต่ำ และเมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่นออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๒๕.๐ มีการเปิดรับในระดับกลาง ร้อยละ ๑๘.๗ มีการเปิดรับในระดับสูง และร้อยละ ๑๖.๑ มีการเปิดรับในระดับต่ำ ส่วนผู้ที่ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็นมี ร้อยละ ๔๐.๒ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๖ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็นของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็น	ร้อยละ
ไม่เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็น	๔๐.๒ (๔๕)
ต่ำ	๑๖.๑ (๑๘)
กลาง	๒๕.๐ (๒๘)
สูง	๑๘.๗ (๒๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็น
ของกลุ่มผู้ศึกษาคู่มือปรึกษากับผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๖๘.๗ ตั้งใจที่จะ
นำไปใช้ในการปรับปรุงการทํานานให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ผู้ที่ศึกษาคู่มือปรึกษาเพื่อแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น มีเพียงร้อยละ ๘.๘ และผู้ที่ศึกษาคู่มือปรึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ทั้งสองประการ
ดังกล่าวมีร้อยละ ๒๒.๕

ความเชื่อต่อข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็น พบว่า ร้อยละ
๔๓.๓ ของผู้ที่เคยศึกษาคู่มือปรึกษากับผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น เชื่อมากกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๒
ใน ๓) รองลงมาคือ ผู้ที่เชื่อทั้งหมด ผู้ที่เชื่อเพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) มีร้อยละ
๓๒.๘ และ ๒๐.๘ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่เชื่อน้อยกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๑ ใน ๓) พบเพียง
ร้อยละ ๓.๐ ซึ่งแสดงว่า ข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือสูง
พอสมควร

๒.๕ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากกลุ่มอาชีพและสังคม
ผู้รับการสัมภาษณ์ ร้อยละ ๔๑.๑ ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางอาชีพและสังคมใดเลย ส่วน
ร้อยละ ๕๘.๙ เป็นสมาชิกกลุ่มทางอาชีพและสังคม เมื่อพิจารณาถึงความถี่ในการไปร่วม
ประชุมกลุ่มของผู้ที่เป็นสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๗.๖ ไปร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการ
ประชุม ร้อยละ ๒๒.๗ ไปร่วมประชุมด้วยเสมอแต่ไม่ทุกครั้ง ร้อยละ ๑๒.๑ ไปบ้างไม่ไป
บ้าง (ครั้งต่อครั้ง) ร้อยละ ๓.๐ ไม่ค่อยได้ไปร่วมประชุม และร้อยละ ๕.๖ ไม่เคยไป
ร่วมประชุมกลุ่มใดเลย

สำหรับผู้ที่เคยไปประชุมร่วมกับกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่นั้น พบว่า ร้อยละ ๘๐.๘
เคยศึกษาคู่มือปรึกษากับเพื่อนสมาชิกกลุ่ม เรื่องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนร้อยละ
๑๙.๑ ไม่เคย เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่เคยศึกษาคู่มือปรึกษาเพื่อนในกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่
โดยแรกเป็นหัวข้อเรื่องต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ศึกษาคู่มือปรึกษากันบ่อย ๆ ในเรื่องพันธุ์ข้าวที่
ให้ผลผลิตสูง (ร้อยละ ๓๔.๒) และการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว (ร้อยละ ๓๕.๓)
เรื่องที่ส่วนใหญ่ผู้ศึกษาคู่มือปรึกษากันนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ เรื่องการใช้ปุ๋ยในนาข้าว (ร้อยละ ๔๕.๑)
เรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืชในนา (ร้อยละ ๓๓.๓) การป้องกันกำจัดปูนาและหนูนา
(ร้อยละ ๓๓.๓) และเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต (ร้อยละ ๓๕.๕)
ส่วนเรื่องที่ส่วนใหญ่ไม่เคยคุยกันเลยได้แก่ การทํานานทํานานน้ำตม (ร้อยละ ๔๘.๐)

สรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากกลุ่มอาชีพและสังคม มีปานกลาง มีความแตกต่างในการเปิดรับข่าวเกษตรเรื่องต่าง ๆ ค่อนข้างสูง และเมื่อจัดระดับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากกลุ่มอาชีพและสังคม ออกเป็น ๓ ระดับคือ สูง กลาง และต่ำ โดยนำความถี่ในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มมาพิจารณาด้วย พบว่า ร้อยละ ๒๐.๕ ของผู้รับการสัมภาษณ์อยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๙.๖ อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละ ๑๖.๑ อยู่ในระดับสูง สำหรับผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมเลย มีร้อยละ ๒.๗ ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย มีร้อยละ ๔๑.๑ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๗ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากกลุ่มอาชีพและสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากกลุ่มอาชีพและสังคม	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย	๔๑.๑ (๔๖)
เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพและสังคม แต่ไม่เคยเข้าร่วมประชุม	๒.๗ (๓)
ต่ำ	๑๙.๖ (๒๒)
กลาง	๒๐.๕ (๒๓)
สูง	๑๖.๑ (๑๘)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

จุดประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนในกลุ่มอาชีพ และสังคม พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๔.๕ มีจุดประสงค์ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงการ- ทำนาให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ร้อยละ ๑๗.๗ พุดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และ ร้อยละ ๒๗.๔ มีจุดประสงค์ทั้ง ๒ ประการที่กล่าวมาแล้ว

ความน่าเชื่อถือของข่าวเกษตรที่ผู้รับการสัมภาษณ์ได้รับจากเพื่อนในกลุ่มอาชีพ และสังคม พบว่า ร้อยละ ๔๑.๒ ของผู้ที่เคยพูดคุยปรึกษาในกลุ่มที่เป็นสมาชิก เชื่อมากกว่า ไม่เชื่อ (เชื่อ ๒ ใน ๓) รองลงมาคือ ร้อยละ ๒๔.๔ เชื่อทั้งหมด และร้อยละ ๒๗.๔ เชื่อเพียงครึ่งเดียว (เชื่อ ๑ ใน ๒) ส่วนผู้ที่เชื่อต่ำกว่าครึ่ง คือ เชื่อน้อยกว่าไม่เชื่อ (เชื่อ ๑ ใน ๓) มีน้อยมาก เพียงร้อยละ ๒.๐ เท่านั้น ซึ่งแสดงว่าข่าวสารด้านการเกษตร จากเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคม มีความน่าเชื่อถือสูงพอสมควร

ความเชื่อถือข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล เมื่อมีการได้รับ ข่าวสารด้านการเกษตรในหัวข้อต่าง ๆ ชัดแย้งกันในระหว่างสื่อระหว่างบุคคลประเภท ต่าง ๆ ๕ ประเภท คือ บุคคลในครอบครัว เพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพและสังคม พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ จะเชื่อถือบุคคลในครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ ๓๔.๘) รองลงมาได้แก่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นเจ้าหน้าที่ราชการ (ร้อยละ ๑๘.๗) เพื่อนและเพื่อนบ้าน (ร้อยละ ๑๖.๑) ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่นที่เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ ๑๔.๒) ส่วนผู้ที่เชื่อถือ เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคม และบุคคลอื่นที่เป็นที่นับถือในหมู่บ้าน มีร้อยละ ๕.๔ เท่านั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของทางราชการ ร้อยละ ๐.๕ ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อถือ ะไรเลย ในกรณีที่มีการให้ข่าวเกษตรชัดเจนมีร้อยละ ๐.๕

๒.๖ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล เมื่อ พิจารณาการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลรวม ๕ ประเภท และจัด ระดับการเปิดรับออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับการสัมภาษณ์ มีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลอยู่ในระดับกลาง คือ ร้อยละ ๖๕.๒ รองลงมาคือ ผู้มีการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ มีร้อยละ ๑๗.๘ และผู้มีการเปิดรับอยู่ในระดับสูง มีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๑๗.๐ โดยแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๔ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล	ร้อยละ
ต่ำ	๑๗.๘ (๒๐)
กลาง	๖๕.๒ (๗๓)
สูง	๑๗.๐ (๑๙)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๓. การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล

จากการพิจารณาการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยมีสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล สื่อละ ๕ ประเภทดังกล่าวมาแล้ว เมื่อพิจารณาถึงการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร โดยส่วนรวมจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยจัดระดับการเปิดรับออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๐.๕ มีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลอยู่ในระดับกลาง รองลงมาได้แก่ ผู้มีการเปิดรับในระดับต่ำ (ร้อยละ ๑๗.๘) และผู้มีการเปิดรับในระดับสูง มีน้อยที่สุด คือมีร้อยละ ๑๑.๖ ดังแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๕ การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	ร้อยละ
ต่ำ	๑๗.๔ (๒๐)
กลาง	๗๐.๔ (๗๔)
สูง	๑๑.๖ (๑๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ความน่าเชื่อถือของข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล

จากสื่อมวลชน ๕ ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นแล้ว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ และหนังสืออื่น ๆ สื่อระหว่างบุคคล ๔ ประเภท คือ บุคคลในครอบครัว เพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น และเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคม เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อถือข่าวสารด้านการเกษตรจากหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ในกรณีทีสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ เสนอข้อความขัดแย้งกัน พบว่าส่วนใหญ่ให้ความเชื่อถือวิทยุมากที่สุด (ร้อยละ ๓๐.๔) รองลงมาได้แก่ โทรทัศน์ (ร้อยละ ๒๑.๔) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นเจ้าหน้าที่ของทางราชการ (ร้อยละ ๑๒.๕) และบุคคลในครอบครัว (ร้อยละ ๘.๔) ส่วนสื่ออื่น ๆ ได้รับความเชื่อถือลดหลั่นกันไปคือ เพื่อนและเพื่อนบ้าน ร้อยละ ๖.๓ ผู้นำความคิดเห็นที่เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ ๕.๔ บุคคลอื่นที่เป็นที่นับถือในหมู่บ้าน ร้อยละ ๓.๖ เจ้าอาวาสที่วัดในหมู่บ้าน ร้อยละ ๒.๗

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ราชการและเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคม ที่เป็นสมาชิก อยู่ ร้อยละ ๑.๘ หนังสือพิมพ์และแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ มีค่ามากเพียง ร้อยละ ๐.๘ เท่านั้น ส่วนหนังสืออื่น ๆ ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือจากผู้ใดเลย และนอกจากนี้ ในกรณีที่มีข่าวขัดแย้งกันเองในระหว่างสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ มีผู้ที่ไม่เชื่อสื่อใด ๆ เลย ร้อยละ ๓.๖

ลักษณะโดยทั่วไปของปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน ต้นทุนการผลิต และผู้ประกอบการ ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะโดยทั่วไปของปัจจัยการผลิต เป็นดังนี้

๑. ที่ดิน

ขนาดของที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย ๑๗.๑๔ ไร่ ต่อครัวเรือน พื้นที่ต่ำสุดและสูงสุดที่พบเท่ากับ ๒ และ ๘๕ ไร่ตามลำดับ ฐานนิยมของพื้นที่เพาะปลูกเท่ากับ ๒๐ ไร่ (๑๕ รายจาก ๑๑๒ ราย) เมื่อจัดพื้นที่เพาะปลูกออกเป็น ๓ ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย พบว่า ร้อยละ ๑๔.๓ เพาะปลูกไม่เกิน ๕ ไร่ ร้อยละ ๗๑.๔ ทำการเพาะปลูกอยู่ในช่วง ๖ - ๒๕ ไร่ และร้อยละ ๑๔.๓ เพาะปลูก ๓๐ ไร่ขึ้นไป ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓๐ พื้นที่เพาะปลูกของผู้รับการสัมภาษณ์

พื้นที่เพาะปลูก	ร้อยละ
๑ - ๕ ไร่	๑๔.๓ (๑๖)
๖ - ๒๕ ไร่	๗๑.๔ (๓๐)
๓๐ ไร่ขึ้นไป	๑๔.๓ (๑๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ระบบการถือครองที่ดิน แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ มีที่ดินเพาะปลูกของตนเอง เข้าบางส่วน และเข้าทั้งหมด ผลการวิจัย ปรากฏว่า ร้อยละ ๔๕.๑ มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง ร้อยละ ๒๕.๕ เข้าที่ดินบางส่วน และผู้ที่เข้าที่ดินเพาะปลูกทั้งหมด มีร้อยละ ๒๕.๐

ในกลุ่มผู้เข้าที่ดิน พื้นที่ที่เข้าเฉลี่ย ๑๕.๓ ไร่ต่อครัวเรือน ผู้เข้าที่ดินต่ำสุดและสูงสุด เท่ากับ ๒ และ ๔๐ ไร่ตามลำดับ ค่าฐานนิยมของพื้นที่เข้าเท่ากับ ๒๐ ไร่ (๗ ใน ๕๗ ราย)

จำนวนแปลงนา ผู้รับการสัมภาษณ์ มีการทำนาตั้งแต่ ๑ ถึง ๖ แปลง ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่จะทำนาแปลงเดียวเท่านั้น (ร้อยละ ๕๐.๕) ผู้ทำนา ๒ แปลง มีร้อยละ ๓๑.๒ ทำ ๓ แปลงมีร้อยละ ๑๔.๓ ส่วนผู้ที่ทำนา ๔ - ๖ แปลงมีน้อยมาก ร้อยละ ๓.๖ เท่านั้น

ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา ระยะทางจากที่อยู่อาศัยไปยังพื้นที่เพาะปลูก มีผลให้การดูแลรักษาแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจมีผลต่อผลผลิตข้าวต่อไร่ได้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕.๔ มีที่ดินเพาะปลูกอยู่ห่างจากบ้าน ๑ - ๒ กิโลเมตร ร้อยละ ๒๗.๕ ต่ำกว่า ๑ กิโลเมตร และร้อยละ ๑๖.๕ สูงกว่า ๒ กิโลเมตรขึ้นไป และระยะทางจากบ้านถึงแปลงนาสูงสุดเท่ากับ ๔ กิโลเมตร

อัตราค่าเช่านา ค่าเช่านาแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ (๑) ค่าเช่าคิดเป็นเงิน/ไร่ (๒) ค่าเช่าคิดเป็นผลผลิต/ไร่ (๓) ค่าเช่าคิดเป็นการแบ่งอัตราส่วนผลผลิต จากการศึกษา พบว่า มีเพียงร้อยละ ๕.๓ ของผู้เช่าเท่านั้นที่มีการเช่าเป็นเงิน/ไร่ ซึ่งในกรณีนี้ เสียค่าเช่าไร่ละ ๒๕๐ บาท ต่อปี เท่ากับร้อยละ ๑.๗ และเสียค่าเช่า ๖๕๐ บาท/ไร่/ปี ร้อยละ ๓.๖

ผู้เช่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๖.๗ เสียค่าเช่าเป็นผลผลิต/ไร่ อัตราค่าเช่าจะอยู่ในระหว่าง ๖ - ๑๕ ถัง/ไร่/ปี โดยที่เฉลี่ยอัตราค่าเช่าเท่ากับ ๑๒.๒ ถัง/ไร่/ปี ค่าฐานนิยมของอัตราค่าเช่า เท่ากับ ๑๕ ถัง/ไร่/ปี (๑๑ รายใน ๑๑๒ ราย)

ค่าเช่าแบบแบ่งอัตราส่วนผลผลิต มีเพียงร้อยละ ๑๕.๒ ของผู้เช่าเท่านั้น และในจำนวนนี้พบว่า ทุกรายมีการแบ่งอัตราส่วนแบบ ๒ : ๑ หมายความว่า เมื่อแบ่งผลผลิตออกเป็น ๓ ส่วน จะต้องเสียเป็นค่าเช่าให้เจ้าของที่ดิน ๑ ส่วน

ลักษณะการเช่า ร้อยละ ๖๘.๔ มีสัญญาเช่าที่ระบุเวลาเช่า ส่วนร้อยละ ๒๘.๑ ไม่มีสัญญาเช่า เพียงแต่ตกลงกันปีต่อปี และร้อยละ ๓.๕ เป็นการเช่าทั้ง ๒ แบบ คือ มีสัญญาในบางส่วนและตกลงกันปีต่อปีอีกบางส่วน

๒. แรงงาน

ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีแรงงานที่ช่วยทำงานในครอบครัวอยู่ในระหว่าง ๒ - ๕ คน (ร้อยละ ๘๘.๔) แรงงานในครอบครัวที่มีเกิน ๕ คนขึ้นไปมีร้อยละ ๑๐.๗ ส่วนผู้รับการสัมภาษณ์ที่มีแรงงานช่วยทำงานในครอบครัวเพียง ๑ คน มีน้อยมาเพียงร้อยละ ๐.๘ เท่านั้น

แรงงานที่ใช้ในการทำงานของผู้รับการสัมภาษณ์ แบ่งตามกิจกรรมขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำงานต่อครัวเรือน สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๑ ค่าเฉลี่ย และฐานนิยมของแรงงานที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำงานต่อครัวเรือน

กิจกรรม	แรงงานที่ใช้ในการทำงานต่อครัวเรือน (ชั่วโมง)			
	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ฐานนิยม Mode	ค่าต่ำสุด Minimum	ค่าสูงสุด Maximum
๑. การเตรียมดิน	๑๘๔.๕	๐.๐	๐.๐	๕๖๐.๐
๒. ตกกกล้า	๑๐.๒	๔.๐	๑.๐	๕๖.๐
๓. ใส่ปุ๋ยแปลงตกกกล้า	๓.๘	๑.๐	๐.๐	๔๘.๐
๔. ใช้ยากำจัดโรคและแมลง- ในแปลงตกกกล้า	๑.๗	๐.๐	๐.๐	๒๔.๐

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

กิจกรรม	แรงงานที่ใช้ในการทำมาต้อครัวเรือน (ชั่วโมง)			
	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ฐานนิยม Mode	ค่าต่ำสุด Minimum	ค่าสูงสุด Maximum
๕. เปื้อนแปลงตกกล้า	๑.๔	๐.๐	๐.๐	๒๐.๐
๖. เปื้อนแปลงตกกล้า	๑.๗	๐.๐	๐.๐	๑๒.๐
๗. ถอนกล้า	๑๘๖.๖	๑๖๐.๐	๑๒.๐	๖๗๒.๐
๘. คำน่า	๕๕๐.๓	๒๕๐.๐	๔๘.๐	๑๘๒๕.๐
๙. หว่านข้าว	๑.๒	๐.๐	๐.๐	๓๒.๐
๑๐. ใส่ปุ๋ยในนาข้าว	๑๖.๐	๐.๐	๐.๐	๙๖.๐
๑๑. ใช้ยากำจัดโรคและแมลง ในนา	๗.๖	๐.๐	๐.๐	๘๐.๐
๑๒. ใช้ยากำจัดวัชพืชในนา	๖.๘	๐.๐	๐.๐	๙๐.๐
๑๓. ถอนหญ้า	๑๑๕.๒	๐.๐	๐.๐	๘๘๐.๐
๑๔. เปื้อนในนาข้าว	๕.๘	๐.๐	๐.๐	๖๔.๐
๑๕. เปื้อนในนาข้าว	๑๐.๙	๒.๐	๐.๐	๙๖.๐
๑๖. สูบน้ำเข้า-ออกจกนา	๑๑.๔	๐.๐	๐.๐	๙๘.๐
๑๗. เกี่ยวข้าว	๕๙๔.๑	๔๐๐.๐	๕๖.๐	๒๘๐๐.๐
๑๘. ปรับปรุงที่นา	๒๙.๑	๐.๐	๐.๐	๙๘.๐

หมายเหตุ แรงงาน = ๐.๐ ชั่วโมง หมายถึง กิจกรรมนั้นไม่มีการทำ ส่วนในเรื่องแรงงาน
การเตรียมดิน หมายถึง การจ้างเหมา

จากแรงงานเฉลี่ยที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ต่อครัวเรือนดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงแรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการทำนา พบว่า แรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ยต่อครัวเรือน เท่ากับ ๑๗๐๙.๓ ชั่วโมง ค่าฐานนิยม เท่ากับ ๒๕๐.๐ ชั่วโมง ค่าต่ำสุดเท่ากับ ๑๗๒.๐ และ ๗๐๘๐.๐ ชั่วโมงตามลำดับ

เมื่อคำนึงถึงแรงงานทั้งหมดที่ใช้ โดยคิดเฉลี่ยต่อพื้นที่เพาะปลูก พบว่า แรงงานเฉลี่ยในการทำนาต่อไร่เฉลี่ยเท่ากับ ๑๐๓.๖ ชั่วโมง ค่าฐานนิยมเท่ากับ ๕๕.๘ ชั่วโมงต่อไร่ ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด เท่ากับ ๔๒.๓ และ ๒๓๓.๔ ชั่วโมงต่อไร่ตามลำดับ

เมื่อจัดระดับการใช้แรงงานเฉลี่ยต่อไร่ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๕๕.๘ ของผู้รับการสัมภาษณ์ใช้แรงงานเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๒๑.๔ ใช้แรงงานเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละ ๑๘.๘ อยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๒ แรงงานที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ยต่อไร่ของผู้รับการสัมภาษณ์

แรงงานที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ยต่อไร่	ร้อยละ
ต่ำ	๒๑.๔ (๒๔)
กลาง	๕๕.๘ (๖๗)
สูง	๑๘.๘ (๒๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๓. ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตข้าว แบ่งออกตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงาน สามารถพิจารณารายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ ค่าเฉลี่ย และ ฐานนิยมของต้นทุนการผลิตในการทำงานต่อครัวเรือน

กิจกรรม	ต้นทุนการผลิตในการทำงานต่อครัวเรือน (บาท)			
	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ฐานนิยม Mode	ค่าต่ำสุด Minimum	ค่าสูงสุด Maximum
๑. การเตรียมดิน (ค่าน้ำมัน ค่าเช่ารถไถ ค่าซ่อม และค่าเช่าวัวควาย)	๑๗๙๒.๗๗	๐.๐๐	๐.๐๐	๘๘๐๐.๐๐
๒. ค่า เมล็ดพันธุ์	๖๒๑.๐๕	๕๒๐.๐๐	๖๐.๐๐	๖๔๐๐.๐๐
๓. ค่าปุ๋ย	๘๓๑.๑๗	๐.๐๐	๐.๐๐	๖๘๘๒.๐๐
๔. ค่ายาป้องกันกำจัดโรค และแมลง	๑๖๗.๐๘	๐.๐๐	๐.๐๐	๓๒๕๐.๐๐
๕. ค่ายากำจัดวัชพืช	๔๐.๘๐๔	๐.๐๐	๐.๐๐	๔๕๐.๐๐
๖. ค่ายาเบื่อหนู	๑๕.๑๗	๐.๐๐	๐.๐๐	๓๕๐.๐๐
๗. ค่ายาเบื่อปู	๔๐.๕๐	๓๐.๐๐	๐.๐๐	๔๘๐.๐๐
๘. ค่าสูบน้ำเข้า-ออกนา (ค่าน้ำมัน, ค่าเช่า- เครื่องสูบน้ำ ค่าซ่อม)	๑๕๑.๒๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๕๕๐.๐๐
๙. ค่าจ้างแรงงาน	๑๖๘๘.๓๘	๐.๐๐	๐.๐๐	๘๘๕๐.๐๐
๑๐. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ค่าดอกเบี้ยย เงินกู้, ค่าเช่าที่ดิน, ค่าซ่อมเครื่องมือเครื่องใช้ และอื่น ๆ)	๓๓๕๓.๗๔	๐.๐๐	๐.๐๐	๘๘๕๐.๐๐

หมายเหตุ ต้นทุนการผลิต = ๐.๐๐ หมายถึง ไม่มีการใช้เลยในรายการนั้น ในส่วนของ
การเตรียมดิน หมายถึงการใช้วัวหรือควายไถนาเอง

จากตารางจะเห็นได้ว่า ในเรื่องของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ เช่น ปุ๋ย ยาป้องกันกำจัดศัตรูข้าว การใช้เครื่องจักรเครื่องมือ ยังมีอีกจำนวนมากที่ไม่ได้ใช้ (ฐานนิยม = ๑๐๐) เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนทั้งหมดในการผลิต จะพบว่า ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อครัวเรือน เท่ากับ ๔๔๗๑.๗๔ บาท ค่าฐานนิยมของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เท่ากับ ๑๐๓๔.๐๐ บาท ค่าต่ำสุดและสูงสุดของต้นทุนการผลิตทั้งหมด เท่ากับ ๒๓๔.๐๐ และ ๓๔๗๒๐.๐๐ บาท

เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตทั้งหมดที่ใช้ โดยคิดเฉลี่ยต่อพื้นที่เพาะปลูก พบว่า ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔๒๗.๗๔ บาท/ไร่ ค่าฐานนิยมของต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ ๑๓๖.๐๐ บาท/ไร่ ค่าสูงสูงและต่ำสุด เท่ากับ ๔๗.๐๐ และ ๑๓๔๕.๐๐ บาทต่อไร่ ตามลำดับ

เมื่อจัดระดับการใช้ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับสูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๔๐.๔ ของผู้รับการสัมภาษณ์ใช้ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ในระดับกลาง ร้อยละ ๑๓.๔ อยู่ในระดับต่ำ และร้อยละ ๖.๒ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถแสดงตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ ต้นทุนการผลิตที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ยต่อไร่ของผู้รับการสัมภาษณ์

ต้นทุนการผลิตที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ยต่อไร่	ร้อยละ
ต่ำ	๑๓.๔ (๑๔)
กลาง	๔๐.๔ (๔๐)
สูง	๖.๒ (๗)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๔. ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยที่ เรียกว่าสำคัญที่สุดในปัจจัยการผลิตทั้งหมด Mosher^๑ ให้ความสำคัญกับชาวไร่ชาวนาในฐานะที่เป็นผู้ประกอบการในธุรกิจการเกษตร ทั้งนี้เพราะชาวไร่ชาวนาต้องแสดงบทบาท หรือทำหน้าที่หลายอย่าง คือ เป็นทั้งผู้ไถหว่าน ผู้จัดการไร่นา ผู้ค้นคว้าหาความรู้ทางเทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่ดีขึ้น เป็นผู้ซื้อ ตลอดจนเป็นผู้จัดการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตร ผิดกับในธุรกิจอื่น ซึ่งแต่ละคนก็ทำหน้าที่เฉพาะอย่าง นอกจากนี้ ชาวไร่ชาวนายังเป็นบุคคลธรรมดาที่อยู่ในระบบครอบครัวและระบบสังคมท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมบางอย่างของบุคคลได้

ปัจจัยเกี่ยวกับตัวชาวนาในฐานะผู้ประกอบการในธุรกิจการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตข้าว ได้แก่

๑. ปัจจัยด้านความทันสมัยของบุคคล ประกอบด้วย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร
๒. ประสบการณ์ในการทำงาน
๓. ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ
๔. วิธีการผลิตข้าว

ลักษณะโดยทั่วไปของปัจจัยดังกล่าว ผลการวิจัยแสดงได้ดังต่อไปนี้

๔.๑ ความทันสมัยของบุคคล

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การที่บุคคลมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งในกรณีของชาวนาผู้ผลิตข้าว หมายถึง ความต้องการที่จะทำหน้าที่ได้ผลผลิตสูงสุด จากการสอบถามความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ สามารถสรุปความคิดเห็นของผู้รับการสัมภาษณ์เป็นตารางได้ดังนี้

^๑A.T. Mosher, Getting Agriculture Moving, op.cit., pp.25-28.

ตารางที่ ๓๕ ความคิดเห็นในหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับแรงจูงใจไม่สมฤทธิ์ของผู้รับการสัมภาษณ์

หัวข้อเรื่อง	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					รวม
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
๑. การเชื่อถือโชคชะตาว่าเป็นสิ่งกำหนดความสำเร็จของบุคคล	๑๘.๘ (๒)	๑๔.๓ (๑๖)	๒.๗ (๓)	๕๐.๐ (๕๖)	๓๑.๒ (๓๕)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๒. การเสี่ยงในการลงทุนในการผลิตเป็นสิ่งที่ดี	๐.๘ (๑)	๓๓.๐ (๓๗)	๓.๖ (๔)	๕๑.๘ (๕๘)	๑๐.๗ (๑๒)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๓. ทุกวันนี้ท่านปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยไม่ได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์	๑๖.๑ (๑๘)	๓๘.๔ (๔๓)	๘.๐ (๘)	๓๔.๘ (๓๙)	๒.๗ (๓)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๔. การวางแผนงานเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก	๑.๘ (๒)	๒๗.๗ (๓๑)	๑๐.๗ (๑๒)	๕๐.๘ (๕๗)	๘.๘ (๑๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๕. ชีวิตจะหมดความหมาย ถ้าเกิดอุบัติเหตุจนเสียแขนไปข้างหนึ่ง	๗.๑ (๘)	๒๗.๗ (๓๑)	๐.๐ (๐)	๔๕.๖ (๕๑)	๑๙.๖ (๒๒)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๖. ความมานะอดทน ขยันขันแข็ง เป็นสิ่งจำเป็นกว่าสิ่งอื่น ๆ ในการทำนา ถึงแม้ว่าจะขาดแคลนปัจจัยอื่น ๆ	๐.๘ (๑)	๑๕.๒ (๑๗)	๒๑.๔ (๒๔)	๕๐.๘ (๕๗)	๑๑.๖ (๑๓)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๗. ความพยายามย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จเสมอ	๓๗.๕ (๔๒)	๔๐.๒ (๔๕)	๑๕.๒ (๑๗)	๗.๑ (๘)	๐.๐ (๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๘. ควรตั้งเป้าหมายในการทำนาให้ได้ข้าวมากกว่าคนอื่น ๆ ทั้งหมด	๑๘.๗ (๒๑)	๕๕.๕ (๖๑)	๑๖.๑ (๑๘)	๑๐.๗ (๑๒)	๐.๐ (๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๙. ถึงแม้ว่างานจะยากมาก แต่ถ้าตั้งใจแล้วต้องพยายามทำให้สำเร็จ	๐.๐ (๐)	๔.๕ (๕)	๒๐.๕ (๒๓)	๖๕.๒ (๗๓)	๘.๘ (๑๑)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๑๐. ความต้องการขยายที่ปลูกข้าว ถึงแม้ว่าจะต้องซื้อหรือเช่าที่ดิน	๓.๖ (๔)	๔๒.๘ (๔๘)	๓.๖ (๔)	๔๑.๑ (๔๖)	๘.๘ (๑๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๑๑. การทำนาจะก้าวหน้า ต้องพยายามหาความรู้เพิ่มเติม แม้จะยากก็ต้องทำ	๐.๐ (๐)	๓.๖ (๔)	๑๖.๑ (๑๘)	๕๙.๘ (๖๗)	๒๐.๕ (๒๓)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๑๒. ลูกชายคนโตต้องทำตามทุกอย่างที่ท่านสอน	๐.๘ (๑)	๑๔.๓ (๑๖)	๑.๘ (๒)	๔๑.๑ (๔๖)	๔๑.๘ (๔๗)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๑๓. ในการทำงานร่วมกัน คนที่ไว้ใจได้ คือ เพื่อนและญาติเท่านั้น	๕.๘ (๖)	๑๐.๗ (๑๒)	๖.๒ (๗)	๕๕.๘ (๖๒)	๒๒.๓ (๒๕)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

คำตอบในตารางดังกล่าวนี้ สามารถชี้ให้เห็นถึงระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ของผู้รับการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

๑. คำตอบในหัวข้อ เรื่องที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๑๒, ๑๓ ระดับแรงจูงใจใฝ่-
สัมฤทธิ์จะ เรียงจากสูงไปต่ำ จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายความว่า
ผู้ที่ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในหัวข้อ เรื่องดังกล่าว จะ เป็นผู้ที่มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
และลดหลั่นกันไปตามลำดับ จนถึงผู้ที่ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง จะ เป็นผู้ที่มีระดับแรงจูงใจใฝ่-
สัมฤทธิ์ต่ำที่สุด

๒. คำตอบให้หัวข้อ เรื่องที่ ๒, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑ ระดับแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์จะ เรียงจากต่ำไปสูง จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายความว่า
ผู้ที่ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในหัวข้อ เรื่องดังกล่าว จะ เป็นผู้ที่มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
และจะ เพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ตามลำดับ จนถึงผู้ที่ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง จะ เป็นผู้ที่มีระดับแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์สูงที่สุด

จากความคิดเห็นในหัวข้อต่าง ๆ เกี่ยวกับ เรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สรุปได้ว่า
ผู้รับการสัมภาษณ์ มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่สูงมากนักและ เมื่อจัดระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ออกเป็น ๓ ระดับคือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๕.๒ มีแรงจูงใจใฝ่-
สัมฤทธิ์อยู่ในระดับกลาง รองลงมาคือ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ ๒๔.๑)
ส่วนผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูงมีเพียงร้อยละ ๑๓.๔ เท่านั้น ดังตารางซึ่งแสดง
ได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๖ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้รับการสัมภาษณ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ร้อยละ
ต่ำ	๒๔.๑ (๒๗)
กลาง	๖๕.๒ (๗๓)
สูง	๑๓.๔ (๑๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง

ประกอบด้วย ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงทางการผลิต และความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงทางการผลิต ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงทางการผลิตไม่สูงนัก จากการสอบถามถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงในการทำหน้าที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงมาน้อยอย่างไรในแต่ละปี พบว่า ร้อยละ ๓๔.๓ มีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย รองลงมาได้แก่ ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย และเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก มีร้อยละ ๒๑.๔ เท่ากัน ผู้ที่ตอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนแปลงครั้งต่อครั้ง มีร้อยละ ๑๔.๓ ส่วนผู้ที่ตอบว่าเปลี่ยนแปลงไปมากมีร้อยละ ๓.๖

ความคิดเห็นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิธีการปลูกข้าว พบว่า มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ผู้ที่เห็นด้วยกับการคงวิธีการผลิตแบบเดิมไว้ มีร้อยละ ๓๗.๕ ส่วนผู้ไม่เห็นด้วย มีร้อยละ ๔๐.๒ และผู้ที่เห็นด้วยว่าควรจะพยายามคิดค้นวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการปลูกข้าว มีร้อยละ ๔๒.๐ ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วย มีร้อยละ ๓๑.๒

๒. ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปรากฏว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่สูงนัก ความคิดเห็นของผู้รับการสัมภาษณ์เรื่องการอบรมสั่งสอนเด็กรุ่นใหม่ พบว่า ร้อยละ ๒๔.๑ เห็นว่าควรสอนเด็ก ๆ ให้ยึดถือแบบอย่างประเพณีเก่า ๆ เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ ๒๐.๕ เห็นว่าควรสอนเด็ก ๆ ให้กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยวิธีใหม่ ๆ เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ ๔๐.๒ เห็นว่าควรสอนแบบอย่างประเพณีเก่า ๆ ให้เท่า ๆ กับสิ่งใหม่ ๆ

ในเรื่องความสนใจของรัฐบาลที่มีต่อเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกับอดีตพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันรัฐบาลให้ความสนใจแก่เกษตรกรเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนบ้าง (ร้อยละ ๓๔.๓) ร้อยละ ๒๑.๔ เห็นว่ารัฐบาลให้ความสนใจเกษตรกรเพิ่มขึ้นมาก และร้อยละ ๒๑.๔ เท่ากันที่เห็นว่ารัฐบาลให้ความสนใจเกษตรกรเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง มีร้อยละ ๑๗.๘ ที่เห็นว่ารัฐบาลให้ความสนใจน้อยลงกว่าแต่ก่อน

ในเรื่องโอกาสที่เกษตรกรจะมีฐานะดีขึ้น เมื่อเทียบกับอดีต พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๓๗.๕ เห็นว่าปัจจุบันเกษตรกรมีโอกาสที่จะมีฐานะดีขึ้นกว่าเมื่อก่อนอยู่บ้าง และ ร้อยละ ๑๗.๕ คิดว่า ปัจจุบันมีโอกาสที่จะมีฐานะดีขึ้นกว่าเมื่อก่อนมาก ส่วนผู้ที่คิดว่า ปัจจุบันมีโอกาสที่จะมีฐานะขึ้นน้อยกว่าเมื่อก่อนมี ร้อยละ ๒๓.๖

ความคิดเห็นในเรื่องโอกาสที่เด็ก ๆ จะได้รับการศึกษา ปรากฏว่า ร้อยละ ๗๗.๗ เห็นว่าปัจจุบันนี้ เด็ก ๆ มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษามีมากกว่าเมื่อก่อนนี้ ส่วนผู้ที่คิดว่าปัจจุบันโอกาสที่เด็ก ๆ จะได้รับการศึกษามีน้อยลงกว่าเมื่อก่อน มีเพียงร้อยละ ๒๔.๕

ในเรื่องความสำคัญของศาสนา ร้อยละ ๘๕.๕ เห็นว่า ปัจจุบันศาสนายังมีความสำคัญอยู่มาก และร้อยละ ๙.๘ เห็นว่าปัจจุบันศาสนามีความสำคัญน้อยลง ส่วนร้อยละ ๖.๒ เห็นว่าความสำคัญของศาสนาเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

เมื่อพิจารณาความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงของผู้รับการสัมภาษณ์โดยพิจารณา ทั้งทางการผลิตและทางสังคม ปรากฏว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับไม่สูงนัก เมื่อจัดระดับความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๖.๑ มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับกลาง รองลงมาคือ ผู้ที่มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับต่ำและสูง (ร้อยละ ๒๐.๕ และ ๑๓.๔) ตามลำดับ ซึ่งสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๗ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงของผู้รับการสัมภาษณ์

ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
ต่ำ	๒๐.๕ (๒๓)
กลาง	๖๖.๑ (๗๔)
สูง	๑๓.๔ (๑๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร เมื่อพิจารณาถึงวิทยาการใหม่ ๆ ทางการเกษตรที่ถูกเผยแพร่ในท้องที่ที่ทำการศึกษในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่าการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ ของผู้รับการสัมภาษณ์แตกต่างกันออกไป ซึ่งเมื่อแยกพิจารณาตามวิทยาการใหม่ ๆ ประเภทต่าง ๆ สามารถสรุปการยอมรับได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓๔ การยอมรับนวัตกรรมแต่ละประเภทของผู้รับการสัมภาษณ์

ประเภทของนวัตกรรม	การยอมรับนวัตกรรม			รวม
	ไม่ยอมรับ	ยอมรับมาแล้ว ๑ - ๕ ปี	ยอมรับมาแล้ว ๖ ปีขึ้นไป	
๑. ข้าวพันธุ์กข.๗ และ เหลืองปะทิว	๒๗.๗ (๓๑)	๔๕.๔ (๖๒)	๑๖.๙ (๑๙)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๒. ข้าวพันธุ์ กข.๒๑ และ กข.๒๓*	๙๔.๖ (๑๐๖)	๕.๔ (๖)	๐.๐ (๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๓. บัญเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ ใส่ในระยะ ๔๐ - ๔๕ วัน หลังปักดำ*	๗๑.๔ (๘๐)	๒๘.๖ (๓๒)	๐.๐ (๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๔. การทำนาสองครั้งต่อปี	๖๐.๗ (๖๘)	๓๘.๔ (๔๓)	๐.๙ (๑)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๕. การทำนาหว่านน้ำตม*	๙๓.๘ (๑๐๕)	๖.๒ (๗)	๐.๐ (๐)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๖. การกำจัดวัชพืชด้วยสารเคมีโดยใช้เครื่อง- พ่นยา	๗๖.๘ (๘๖)	๑๘.๖ (๒๒)	๓.๖ (๔)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๗. การใช้รถไถนา	๑๔.๓ (๑๖)	๖๓.๔ (๗๑)	๒๒.๓ (๒๕)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๘. การใช้รถนวดข้าวในนา	๑๓.๔ (๑๕)	๗๑.๔ (๘)	๑๕.๒ (๑๗)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๙. การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง ศัตรูข้าว	๖๕.๒ (๗๓)	๒๘.๖ (๓๒)	๖.๒ (๗)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)
๑๐. การใช้ยาเบื่อหนูหรือแก๊สพิษฆ่าหนู หรือ ยาเบื่อปู	๑๘.๗ (๒๑)	๔๑.๑ (๔๖)	๔๐.๒ (๔๕)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

* หมายถึง วิทยาการใหม่ ๆ ที่เผยแพร่ในช่วงต่ำกว่า ๕ ปี

จากตารางแสดงว่า วิทยาการใหม่ ๆ ที่ถูกยอมรับมากที่สุด ได้แก่ การใช้-
เครื่องจักรเครื่องมือในการทำนา คือ รถไถนา ไถและนวดข้าวในนา ส่วนวิทยาการใหม่ ๆ
ที่ถูกยอมรับน้อยที่สุด ได้แก่ ข้าวพันธุ์ กข. ๒๑ และ กข. ๒๓ การทำนาหว่านน้ำตม และ
การใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ ใถ์ในนาหลังปักดำ ๔๐ - ๔๕ วัน ตามลำดับ วิทยาการ
เหล่านี้ถูกเผยแพร่เข้าไปในท้องที่ที่ทำการศึกษาต่ำกว่า ๕ ปี ทำให้พิจารณาได้ว่า เวลา
เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ ของบุคคล

สรุปได้ว่า การยอมรับนวัตกรรมของผู้รับการสัมภาษณ์ ยังอยู่ในระดับไม่สูงนัก
ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม ตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไปยังมีจำนวนน้อย เมื่อจัดระดับการยอมรับนวัตกรรมของ
ผู้รับการสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๓.๔
มีการยอมรับนวัตกรรมอยู่ในระดับกลาง รองลงมาได้แก่ ผู้มีการยอมรับนวัตกรรมอยู่ใน
ระดับต่ำและสูง (ร้อยละ ๑๔.๖ และ ๑๗.๐) ตามลำดับ ซึ่งสามารถแสดงตารางการจัด
ระดับการยอมรับนวัตกรรมของผู้รับการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ การยอมรับนวัตกรรมของผู้รับการสัมภาษณ์

การยอมรับนวัตกรรม	ร้อยละ
ต่ำ	๑๔.๖ (๒๒)
กลาง	๖๓.๔ (๗๑)
สูง	๑๗.๐ (๑๔)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๔.๒ ประสพการณ์ในการทำงาน

จากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๘.๓ ทำนามา ๑๐ ปีขึ้นไป และร้อยละ ๑๐.๗ เท่านั้นที่ทำนามาต่ำกว่า ๑๐ ปี แสดงให้เห็นว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความชำนาญหรือประสพการณ์ในการทำงาน

๔.๓ ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว

ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว จากการสอบถามความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการทำงาน ได้แก่ เรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว การป้องกันกำจัดวัชพืช โรคและแมลง ตลอดจนปุ๋ยและหนุณา การทำนาหว่านน้ำตม และการจัดการไร่นา พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิทยาการใหม่ ๆ ในการทำงานค่อนข้างต่ำ เมื่อจัดระดับความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการทำงานออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับสูง กลาง และต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕.๕ มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ รองลงมาคือผู้มีความรู้ในระดับกลางและสูง ((ร้อยละ ๔๐.๒ และ ๑๔.๓) ตามลำดับ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๐ ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าวของผู้รับการสัมภาษณ์

ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	ร้อยละ
ต่ำ	๔๕.๕ (๕๑)
กลาง	๔๐.๒ (๔๕)
สูง	๑๔.๓ (๑๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้รับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ประเภทต่าง ๆ ปรากฏว่า ในเรื่องพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าชาวนาทุกคนควรหันมาปลูกข้าวพันธุ์ผสมแทนข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ร้อยละ ๕๘.๐) ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยมีร้อยละ ๓๓.๐ และผู้ที่ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ ร้อยละ ๘.๐

ร้อยละ ๗๒.๓ เห็นว่าปุ๋ยเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มผลผลิตข้าว และควรใส่ปุ๋ยในนา แม้ว่าจะต้องลงทุนเพิ่ม แต่ร้อยละ ๒๔.๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๖ ไม่แน่ใจ

ในเรื่องการใช้อยาป้องกันกำจัดวัชพืช พบว่า ร้อยละ ๒๔.๖ เห็นว่าการใช้ยาป้องกันกำจัดวัชพืชดีกว่าวิธีถอนด้วยมือ ส่วนร้อยละ ๖๐.๗ ไม่เห็นด้วย และร้อยละ ๑๐.๗ ไม่แน่ใจ

เรื่องยาป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ร้อยละ ๕๔.๘ เห็นว่าการใช้อยาป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าวเป็นสิ่งจำเป็นที่ชาวนาทุกคนควรต้องรู้จักยาและวิธีใช้เอาไว้ ส่วนร้อยละ ๓๔.๘ ไม่เห็นด้วย และร้อยละ ๙.๔ ไม่แน่ใจ

ในเรื่องการป้องกันกำจัดหนูนา พบว่า ร้อยละ ๔๗.๓ เห็นว่าการปราบหนูนาต้องทำอย่างพร้อมเพรียงกัน ส่วนร้อยละ ๑๑.๖ ไม่เห็นด้วย และร้อยละ ๔๑.๑ ไม่แน่ใจ สำหรับในเรื่องการปราบหนูนาก็ มีผู้ไม่แน่ใจหรือไม่มีความเห็นเป็นจำนวนมาก อาจเป็นเพราะในท้องที่ที่ทำการศึกษามีปัญหาเรื่องการทำลายข้าวของหนูนามีค่อนข้างน้อย และประสบการณ์ในการปราบหนูนาด้วยกันยังไม่เคยมี

ร้อยละ ๕๘.๒ เห็นว่า การใช้อยาเบื่อปูเป็นวิธีที่ดีกว่าการจับและฆ่าด้วยมือ มีเพียงร้อยละ ๐.๔ เท่านั้น ที่ไม่เห็นด้วย และร้อยละ ๐.๔ ไม่แน่ใจ

ในเรื่องการทำนาคมน้ำตม พบว่า ร้อยละ ๑๕.๖ เห็นว่า ในพื้นที่ที่เหมาะสมการทำนาคมน้ำตมดีกว่าการทำนาค้ำที่เคยทำกันอยู่ ร้อยละ ๖๔.๓ ไม่เห็นด้วย และร้อยละ ๑๖.๑ ไม่แน่ใจ

ในเรื่องการตลาดและราคาข้าวและปัจจัยการผลิต พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๔.๕ เห็นว่า ชาวนาต้องติดตามหาความรู้เรื่องตลาด ราคาข้าว และปัจจัยการผลิต อยู่เสมอ จึงจะทำให้ได้กำไรมากที่สุด มีเพียงร้อยละ ๓.๔ เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย ส่วนร้อยละ ๑๘.๖ ไม่แน่ใจ

ร้อยละ ๖๒.๕ เห็นว่า ทุกวันนี้ชาวนาต้องรู้จักใช้วิทยาการใหม่ ๆ หรือที่เรียกว่าการเกษตรแผนใหม่แทนการทำนาแบบเดิม จึงจะมีรายได้และความเป็นอยู่ดีขึ้น มีผู้ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๑๒.๕ ส่วนผู้ไม่แน่ใจมีร้อยละ ๒๕.๐

ผู้รับการสัมภาษณ์ ร้อยละ ๖๔.๖ เห็นว่า การทำนาแบบใหม่หรือแบบเก่า นั้น ผลสุดท้ายก็ไม่แตกต่างกันคือ ไม่ว่าจะได้ข้าวมากหรือน้อย ฐานะความเป็นอยู่ของชาวนาก็ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องทำการเกษตรแผนใหม่ก็ได้ ในกรณีนี้มีผู้ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒๔.๕ ส่วนผู้ไม่แน่ใจมีร้อยละ ๐.๙

สรุปได้ว่า ทศนคตเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าวของผู้รับการสัมภาษณ์แตกต่างกันออกไปตามประเภทของวิทยาการใหม่ ๆ นั้น สำหรับวิทยาการใหม่ ๆ บางอย่าง เช่น การปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ย และการใช้ยาป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูข้าว ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ นั้นไปปฏิบัติ แต่ในบางกรณี เช่น การใช้ยาป้องกันกำจัดวัชพืชในนาและการทำนาหว่านน้ำตม ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ยังมีทัศนคติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการยอมรับวิธีการใหม่ ๆ นี้ไปใช้ ยังคงเห็นว่าการใช้วิธีเก่าที่ทำมานั้นเป็นวิธีที่ดีกว่า

เมื่อจัดระดับทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าวของผู้รับการสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ (หมายถึงระดับของทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ ไปปฏิบัติ สูง กลาง และต่ำ) พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๐.๗ มีทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ ไปปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง รองลงมาคือ ผู้ที่มีทัศนคติอยู่ในระดับสูง และต่ำ มีจำนวนเท่ากัน คือ เท่ากับร้อยละ ๑๙.๖ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๑ หักคตติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าวของผู้รับการสัมภาษณ์

หัตคตติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	ร้อยละ
ต่ำ	๑๕.๖ (๒๒)
กลาง	๖๐.๘ (๖๘)
สูง	๑๕.๖ (๒๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

๔.๔ วิธีการผลิตข้าว

ลักษณะวิธีการทำนา ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๒.๘ ทำนาดำ ส่วนการทำนาลักษณะอื่น ๆ มีน้อยมาก ร้อยละ ๑.๕ ทำนาหว่านน้ำตม ผู้ที่ทำนาสองลักษณะร่วมกันพบว่า ร้อยละ ๑.๘ ทำนาดำและนาหว่าน ร้อยละ ๒.๗ ทำนาดำและนาหว่านน้ำตม และร้อยละ ๐.๕ ทำนาหว่านและนาหว่านน้ำตม จะเห็นได้ว่า ลักษณะวิธีการทำของผู้รับการสัมภาษณ์ไม่แตกต่างกันมากนัก

การเตรียมดิน พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้รับการสัมภาษณ์เตรียมดินได้ไม่ค่อยดีนัก จนถึงดีพอใช้ ผู้ที่เตรียมดินได้ดีมากมีเพียงร้อยละ ๔๔.๖ ผู้ที่คิดว่าเตรียมดินได้ดีพอใช้มีร้อยละ ๔๒.๕ ส่วนผู้ที่คิดว่าเตรียมดินได้ไม่ค่อยดีมีร้อยละ ๑๒.๕

ในกลุ่มผู้ที่เตรียมดินได้ไม่ค่อยดี หรือดีพอใช้ พบว่า ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากไม่เคยทำดี ๆ มาก่อน เคยทำมาแต่อย่างนี้ (ร้อยละ ๒๕.๘) รองลงมาได้แก่ ไม่มีเวลาหลังจากนาปรังก็รีบเตรียมดิน ไม่มีเวลาดากดิน (ร้อยละ ๑๖.๑) ส่วนเหตุผลอื่น ๆ

รองลงมาได้แก่ การต้องรีบทำเพราะเพื่อนบ้านกำลังจะดำนา ถ้าไม่รีบก็จะเอารถเข้าไป
ไถไม่ได้ ไม่มีเงินซื้อหรือเช่ารถไถจึงทำได้ไม่ดี ที่ดินสูงและไม่เสมอ ไม่รู้ว่าทำอย่างไร
ถึงจะดี นามีน้ำช่วงทิ้งปีเลยตากดินไม่ได้ ไม่อยากเสี่ยง กลัวไม่คุ้ม หาเช่ารถไถไม่ได้
และไม่อยากเป็นหนี้

พันธุ์ข้าวที่ปลูก ปรากฏว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ร้อยละ ๔๔.๖
ปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ส่วนผู้ที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองหรือปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง
เป็นบางส่วน และข้าวพันธุ์พื้นเมืองอีกบางส่วน มีร้อยละ ๒๕.๕ และ ๒๕.๔ ตามลำดับ

สาเหตุที่ผู้รับการสัมภาษณ์ ไม่ปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง หรือปลูกแต่เพียง
บางส่วน เป็นเพราะหาพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงไม่ได้ ร้อยละ ๒๔.๒ รองลงมาได้แก่
ไม่เคยปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงในนาปี (ร้อยละ ๑๔.๕) นอกจากนั้นได้แก่ ไม่รู้จะซื้อ
พันธุ์ข้าวที่ไหน ข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงต้องใส่ปุ๋ยมากกว่าข้าวพันธุ์พื้นเมือง ไม่อยากปลูก
เพราะ อาจเกิดความเสียหายจากสภาพดินฟ้าอากาศ ไม่ปลูกเพราะ เก็บเกี่ยวยาก
ตอนเกี่ยวยังมีน้ำในนา

การใส่ปุ๋ยในนาข้าว ร้อยละ ๓๑.๓ ไม่ได้ใส่ปุ๋ยเลย ส่วน
ร้อยละ ๔๔.๖ คิดว่าใส่ปุ๋ยน้อยไปกว่าที่ควรจะใส่ และร้อยละ ๒๔.๑ เห็นว่าใส่ปุ๋ยใน
จำนวนที่เหมาะสม

สำหรับผู้ที่ไม่ได้ใส่ปุ๋ยหรือคิดว่าใส่น้อยเกินไป มีสาเหตุมาจากไม่อยากเป็นหนี้
(ร้อยละ ๑๖.๕) รองลงมาได้แก่ ดินดีอยู่แล้ว ถ้าใส่ปุ๋ยเข้าไปอีก ผลผลิตจะไม่ดี
(ร้อยละ ๑๔.๑) และไม่เคยใส่ปุ๋ยเลยในนาปี (ร้อยละ ๑๐.๖) นอกจากนั้นให้เหตุผลว่า
ใส่น้อยเพราะเพื่อนบ้านก็ใส่กันขนาดนี้ ไม่มีความรู้เรื่องปุ๋ย ไม่มีเงินถึงยืมได้แต่ไม่แน่ใจ
ว่าใส่ปุ๋ยแล้วผลผลิตจะสูงขึ้น ปุ๋ยแพงใส่แล้วคิดว่าไม่คุ้ม ไม่อยากเสี่ยงกับปุ๋ยปลอม ไม่มีเงิน-
ยืมใคร ๆ ก็ไม่ได้ น้ำสึคเกินไปน้ำไหลตลอดเวลาเพราะเพื่อนบ้านเปิดน้ำเลยไม่ใส่

จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ย พบว่า ส่วนใหญ่ใส่ ๒ ครั้ง หลังปักดำ ๑๕ วัน และตอนข้าว
ตั้งท้อง (ร้อยละ ๕๑.๓) ผู้ที่ใส่ครั้งเดียวมีร้อยละ ๒๕.๕ และผู้ที่ใส่ ๓ ครั้ง มีร้อยละ ๑๔.๒

เหตุที่ใส่ปุ๋ย ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๕.๕ ให้เหตุผลว่า คิดว่าใส่แล้วผลผลิตจะสูงขึ้น ร้อยละ ๑๖.๗ คิดว่าดินจืด และร้อยละ ๓.๘ ใส่ความเพื่อนบ้าน

การใช้อย่างป้องกันกำจัดวัชพืชในนา เมื่อสำรวจจำนวน วัชพืช ในนาของผู้รับการสัมภาษณ์ พบว่า ร้อยละ ๒๕.๑ บอกว่า มีวัชพืชในนามาก ร้อยละ ๔๒.๐ มีวัชพืชในนาปานกลาง และร้อยละ ๓๓.๙ มีน้อย

การใช้อย่างป้องกันกำจัดวัชพืชในนา ในกลุ่มผู้ที่มีวัชพืชในนามาก และปานกลาง พบว่า มีการใช้ยาเพียงร้อยละ ๓๕.๗ และส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔.๓ ไม่ได้ใช้

ในกลุ่มผู้ที่มีวัชพืชในนามากหรือปานกลางแต่ไม่ใช้ยา พบว่า ร้อยละ ๘๘.๕ ใช้ก่อนด้วยมือ ส่วนร้อยละ ๑๑.๑ ไม่ได้ทำอะไรเลย และสาเหตุที่ไม่ใช้ยาป้องกันกำจัด วัชพืช เพราะไม่มีความรู้เรื่องยาป้องกันกำจัดวัชพืช (ร้อยละ ๔๒.๕) รองลงมาได้แก่ เคยใช้ยาฆ่าหญ้าแต่ไม่ได้ผล สู้ถอนหรือดายไม่ได้ (ร้อยละ ๑๗.๐) นอกจากนั้นได้แก่ ไม่เคยใช้ยาฆ่าหญ้ามามาก่อนเลย เพื่อนบ้านไม่ใช้เลยไม่ใช้ เชื่อว่า ยาฆ่าหญ้าทำให้ข้าว ชะงักการเจริญเติบโต เพราะหลังจากใช้ยาแล้ว ข้าวดูเหมือนจะอ่อนแอและมีสีแดง ไม่มีเครื่องพ่นยา บาแพงไม่คุ้ม ไม่อยากเป็นหนี้ และบุคคลในครอบครัวบอกว่าไม่จำเป็น ต้องใช้เพราะถอนเอาก็ได้

การใช้อย่างป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว ร้อยละ ๕๖.๒ ของผู้รับการสัมภาษณ์ ระบุว่า มีปัญหาเรื่องโรคและแมลง เกิดขึ้นในแปลงนา ส่วนร้อยละ ๔๓.๘ ไม่มีในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องโรคและแมลง พบว่า ร้อยละ ๔๕.๖ ไม่ได้ใช้ยากำจัดโรค และแมลง ส่วนผู้ที่ใช้ยา (ร้อยละ ๕๔.๔) พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้หลังจากเกิดโรคหรือมีแมลง ลงแล้ว (ร้อยละ ๗๑.๙) ผู้ที่ใช้ก่อนเกิดโรคและแมลง เพื่อเป็นการป้องกันไว้ก่อนมีร้อยละ ๑๕.๖ ส่วนผู้ที่ใช้ทั้งก่อนและหลังเกิดโรคและแมลงมีเพียงร้อยละ ๑๒.๕

ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องโรคและแมลงแต่ไม่ได้ใช้ยา พบว่า สาเหตุใหญ่ที่ไม่ใช้ยา ป้องกันกำจัดโรคและแมลง คือ ไม่มีความรู้เรื่องยาฆ่าแมลง (ร้อยละ ๒๕.๘) รองลงมา ได้แก่ ไม่อยากเป็นหนี้ (ร้อยละ ๑๙.๓) และไม่ใช้เพราะเพื่อนบ้านไม่มีใครใช้ (ร้อยละ ๑๖.๑)

นอกจากนี้เหตุผลอื่น ๆ ได้แก่ ไม่อยากเสี่ยงเพราะไม่แน่ใจว่ายาฆ่าแมลงจะทำให้ได้ผล-
ผลิตสูงขึ้น ไม่มีเงิน ไม่เคยใช้มาก่อนเลย หาซื้อไม่ได้

การป้องกันกำจัดหนูนาน ส่วนใหญ่ของผู้รับการสัมภาษณ์ ร้อยละ

๖๒.๕ มีปัญหาเรื่องหนูนานทำลายข้าวน้อย ส่วนที่มีปัญหาปานกลางถึงมากนั้น มีร้อยละ ๓๗.๕
ซึ่งในกลุ่มผู้มีปัญหาปานกลางถึงมากนี้ ร้อยละ ๓๘.๐ ใช้ยาเบื่อหนู ผู้ไม่ใช้ยาเบื่อหนู
ร้อยละ ๒๒.๐ มักใช้วิธีทำกับดักหนู เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลที่ไม่ใช้ยาเบื่อหนู พบว่า ส่วนใหญ่
มีให้เหตุผลว่า ไม่มีเงิน หาซื้อได้ แต่หนูมีจำนวนมาก บางครั้งยากก็ไม่ได้ผล และไม่เคยใช้ยา
เบื่อหนูมาก่อน ร้อยละ ๒๕.๐๐ เท่ากัน รองลงมาคือ เคยใช้ยาแต่ไม่ได้ผล ไม่อยากเป็นหนี้

การป้องกันกำจัดหนูนา ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องหนูนา

ทำลายข้าว ผู้ที่มีปัญหาในระดับปานกลางถึงมาก มีถึงร้อยละ ๕๔.๖ มีเพียงร้อยละ ๕.๔
ที่มีปัญหาน้อย ผู้ที่มีปัญหาปานกลางหรือมาก ส่วนใหญ่จะใช้ยาเบื่อ (ร้อยละ ๕๖.๒)
มีร้อยละ ๓.๔ เท่านั้นที่ไม่ใช้ยา และส่วนใหญ่จะไม่ทำอะไรเลย คงปล่อยให้ไปเช่นนั้น
มีอยู่เพียงร้อยละ ๒๕.๐ ของผู้ไม่ใช้ยาเท่านั้นที่บอกว่า ใช้วิธีจับและฆ่าด้วยมือ สำหรับ
สาเหตุที่ไม่ใช้ยาเบื่อเป็นเพราะไม่มีเงิน เป็นสาเหตุใหญ่

การใช้เงินเชื่อในการผลิต การกู้เงินมาใช้ในการผลิตและเรื่องอื่น ๆ

ของผู้รับการสัมภาษณ์ ในช่วงฤดูการทำนาที่ทำการศึกษ พบว่า ร้อยละ ๕๓.๖ กู้เงินผู้อื่น
มาใช้จ่าย ส่วนร้อยละ ๔๖.๔ ไม่ได้กู้

แหล่งเงินกู้ ส่วนใหญ่ของผู้ที่กู้เงิน มาจากสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ ๓๐.๐)
รองลงมาคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) (ร้อยละ ๒๑.๗) พ่อค้าข้าว
(ร้อยละ ๑๘.๓) ญาติและเพื่อนบ้าน (ร้อยละ ๑๑.๗ เท่ากัน) และเจ้าของนา (ร้อยละ
๖.๗)

วงเงินกู้ มีตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ถึง ๖๐,๐๐๐ บาท แต่ส่วนใหญ่จะกู้ยืมในระหว่าง
๕,๐๐๐ ถึง ๑๐,๐๐๐ บาท (ร้อยละ ๕๘.๓) ผู้ที่กู้เงิน ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไปมีเพียงร้อยละ
๖.๗ และผู้ที่กู้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาทลงมา มีร้อยละ ๓๕.๐

ระยะเวลาจ่ายเงิน ส่วนใหญ่เป็นการจ่ายเงินระยะสั้นในกำหนดใช้คืนไม่เกิน ๑๒ เดือน (ร้อยละ ๔๖.๗) ส่วนผู้ถูกระยะปานกลาง (๓๖ เดือน) และระยะยาว (๖๐ เดือน) มีเพียงร้อยละ ๑.๗ เท่านั้น

อัตราดอกเบี้ย มีตั้งแต่ไม่เสียดอกเบี้ยเลย ในกรณีญาติหรือเพื่อนบ้าน ในกรณี que เสียดอกเบี้ยจะมีตั้งแต่ ร้อยละ ๑๐ ถึงร้อยละ ๔๕ ต่อปี ในรายที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ส่วนใหญ่มักคิดดอกเบี้ยเป็นข้าว

การใช้เงินกู้ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๓.๓ ของผู้กู้ ใช้เงินกู้ส่วนหนึ่งในการจ้างแรงงาน ร้อยละ ๖๑.๗ ของผู้กู้ใช้เงินกู้ส่วนหนึ่งในการซื้อปุ๋ย และยาเคมีต่าง ๆ ผู้ถูกร้อยละ ๒๕.๐ ใช้เงินส่วนหนึ่งซื้อเครื่องจักรเครื่องมือต่าง ๆ ร้อยละ ๑.๗ ใช้เงินกู้ส่วนหนึ่งซื้อที่ดิน ร้อยละ ๒๑.๖ ใช้เงินกู้ส่วนหนึ่งซ่อมแซมบ้าน และร้อยละ ๖๖.๗ ของผู้กู้ใช้เงินกู้ส่วนหนึ่งในการใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต

ลักษณะโดยทั่วไปของผลผลิตข้าว

ผลผลิตข้าวของผู้รับการสัมภาษณ์ ย่อมแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลผลิต^๑ สำหรับปัจจัยเรื่องความเหมาะสมของน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าว ซึ่งได้ระบุไว้ในข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยว่า "ความแตกต่างของผลผลิตข้าวของประชากรที่ทำการศึกษานี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากอิทธิพลของความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ แต่เป็นผลมาจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ทำการศึกษา" หลังจากทำการศึกษานี้ สรุปผลได้ดังนี้

๑. ปัญหาเรื่องน้ำมากเกินไปในการทำนา พบว่า ร้อยละ ๔๔.๔ ของผู้รับการสัมภาษณ์ ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำมาก มีเพียงร้อยละ ๑๕.๒ ที่มีปัญหา และในกลุ่มผู้มีปัญหาเรื่องน้ำมากนี้ ร้อยละ ๗๐.๖ แก้ปัญหาลุล่วงไปได้ ส่วนอีกร้อยละ ๒๙.๔ ไม่ได้ปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้มีสาเหตุจาก ระดับที่นาต่ำหรือลุ่มเกินไป และไม่รู้จะปรับปรุงอย่างไร ร้อยละ ๔๐.๐ เท่านั้น ส่วนร้อยละ ๒๐.๐ เป็นเพราะไม่มีทางระบายน้ำออก

^๑ดูรายละเอียดในบทที่ ๑

๒. ปัญหาเรื่องน้ำน้อยเกินไปในการทำนา พบว่า ร้อยละ ๖๗.๔ ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำน้อย ส่วนร้อยละ ๓๒.๑ มีปัญหา และในกลุ่มผู้มีปัญหา ส่วนใหญ่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ (ร้อยละ ๗๕.๐) ส่วนอีกร้อยละ ๒๕.๐ ไม่ได้แก้ไข ซึ่งมีสาเหตุมาจากน้ำชลประทานสูงไม่พอวิดไม่ได้ เพื่อนบ้านไม่ร่วมมือ ที่นาเป็นที่ดอนจืด และไม่รู้จักจะทำอย่างไร

สรุปได้ว่า ความแตกต่างในด้านความเหมาะสมของน้ำที่ใช้ในการทำนาในระหว่างผู้รับการสัมภาษณ์น้อยมาก ซึ่งใกล้เคียงกับข้อจำกัดของการวิจัยที่ได้ระบุไว้

พื้นที่เสียหายในการผลิต ในการทำนาบางกรณีอาจมีความเสียหายในการผลิตอย่างรุนแรง จนไม่อาจเก็บเกี่ยวผลผลิตจากพื้นที่เพาะปลูกนั้นได้เลย ซึ่งในกรณีนี้ บางครั้งในการคำนวณหาผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ จะไม่นำพื้นที่เสียหายดังกล่าวมาคิดด้วยในการศึกษาครั้งนี้ หากเกิดความเสียหายจากสภาพของน้ำในการผลิตจะไม่นำพื้นที่เสียหายดังกล่าวมาพิจารณาในการหาค่าผลผลิตข้าวต่อไร่ ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดของการวิจัยที่ได้ไว้ดังกล่าว แต่จากการศึกษา พบรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่เสียหายดังนี้

ผู้รับการสัมภาษณ์ร้อยละ ๗๔.๕ ไม่มีพื้นที่เสียหาย ส่วนผู้มีพื้นที่เสียหาย มีร้อยละ ๒๐.๕ ขนาดของพื้นที่เสียหายมีตั้งแต่ ๐.๒๕ ไร่จนถึง ๑๔ ไร่ แต่ส่วนใหญ่จะเสียหายในช่วง ๐.๒๕ - ๑ ไร่ (ร้อยละ ๖๐.๔) ผู้ที่เสียหายเกินกว่า ๑ ไร่มีร้อยละ ๓๔.๑

สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย พบว่า เกิดจากข้าวเป็นโรค (ร้อยละ ๕๒.๒) รองลงมาได้แก่ ถูกหนูนาและปูนาทำลาย (ร้อยละ ๓๔.๔) ด้วยสาเหตุอื่น ๆ ร้อยละ ๔.๗ ส่วนที่เสียหายเนื่องจากปัญหาความเหมาะสมของน้ำมีเพียงร้อยละ ๔.๓ เท่านั้น ซึ่งในกรณีที่เสียหายเนื่องจากปัญหาเรื่องน้ำนี้มีขนาดพื้นที่ที่เสียหายเพียง เล็กน้อย

ดังนั้น ในการคำนวณหาผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ยต่อไร่ จึงนำเอาพื้นที่เสียหายมาพิจารณาด้วย ทั้งนี้เพราะความเสียหายนั้นเกี่ยวข้องกับวิถีปฏิบัติของผู้รับการสัมภาษณ์ ทั้งในด้านการดูแลรักษาและการใช้วิธนาการต่าง ๆ ในการทำนา

ผลผลิตข้าวต่อไร่ ผลผลิตข้าวต่อไร่ของผู้รับการสัมภาษณ์ มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเฉลี่ยเท่ากับ ๔๓.๒ ถึงต่อไร่ ค่าฐานนิยมของผลผลิตข้าวต่อไร่ของผู้รับการสัมภาษณ์เท่ากับ ๓๕.๐ ถึงต่อไร่ (๑๐ ภายใน ๑๑๒ ราย) ส่วนค่าต่ำสุดและสูงสุดของผลผลิตข้าวต่อไร่ เท่ากับ ๑๖.๐ และ ๗๐.๐ ถึงต่อไร่ ตามลำดับ สาเหตุที่ผลผลิตต่อไร่ต่ำสุด มีค่าต่ำมาก เนื่องจาก มีพื้นที่เสียหายมากและนำพื้นที่เสียหายมาพิจารณาด้วย (ในกรณีที่ไม่นำพื้นที่เสียหายมาพิจารณา ผลผลิตข้าวต่อไร่ของผู้รับการสัมภาษณ์ มีค่าเฉลี่ย

๔๕.๑ ถึงต่อไร่ ฐานนิยม ๕๐.๐ ถึงต่อไร่ ค่าต่ำสุดและสูงสุด ๓๐.๐ และ ๗๐.๐ ถึงต่อไร่ ตามลำดับ)

เมื่อจัดระดับผลผลิตข้าวต่อไร่ออกเป็น ๓ ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ พบว่า ร้อยละ ๗๐.๕ ของผู้รับการสัมภาษณ์มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับกลาง (๓๓.๐ - ๕๕.๐ ถึงต่อไร่) ร้อยละ ๑๕.๒ อยู่ในระดับต่ำ (๑๖.๐ - ๓๒.๐ ถึง/ไร่) และร้อยละ ๑๔.๓ อยู่ในระดับสูง (๕๕ ถึง/ไร่ขึ้นไป) ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๒ ผลผลิตข้าวต่อไร่ของผู้รับการสัมภาษณ์

ผลผลิตข้าวต่อไร่	ร้อยละ
ต่ำ	๑๕.๒ (๑๗)
กลาง	๗๐.๕ (๗๕)
สูง	๑๔.๓ (๑๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ร้อยละ ๑๒.๕ ของผู้รับการสัมภาษณ์ เห็นว่าผลผลิตที่ได้รับสูงกว่าที่คาดหวังไว้ และให้เหตุผลว่า เหตุที่ผลผลิตที่ได้รับสูงดังกล่าว เป็นเพราะมีการดูแลรักษาดี เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ ใส่ปุ๋ยจัด การเตรียมดินดี เมล็ดพันธุ์ดี และหญ้าไม่มี ตามลำดับ

ร้อยละ ๕๒.๗ ของผู้รับการสัมภาษณ์ เห็นว่าผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าที่คาดหวังไว้ โดยให้เหตุผลว่าเป็นดังนี้เพราะ มีปัญหาเรื่องโรคและแมลงเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ ไม่ได้ใส่ปุ๋ยหรือใส่น้อยเกินไป เตรียมดินไม่ดี ปัญหาเรื่องหญ้า ใช้เมล็ดพันธุ์ไม่ดี ขาดการดูแลรักษาที่ดี และปัญหาเรื่องน้ำน้อยและมากเกินไป

ร้อยละ ๓๔.๘ ของผู้รับการสัมภาษณ์ ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องผลผลิตข้าวที่ได้รับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับปัจจัยต่าง ๆ

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร แยกเป็น ๓ ประเภทคือ (๑) การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (๒) การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล และ (๓) การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ (๑) ปัจจัยประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ขนาดของครอบครัว (๒) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (๓) ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ ซึ่งปัจจัยผู้ประกอบการประกอบไปด้วย ความทันสมัยของบุคคล (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ) ประสิทธิภาพในการทำนา และวิธีการผลิตข้าว ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับปัจจัยต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับปัจจัยประชากร๑.๑ เพศความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับเพศ

จากการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนอย่างมีระดับนัยสำคัญ (ด้วยการทดสอบค่า Chi-square จากตาราง) ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๓ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับเพศ
ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำ	๘.๔ (๗)	๒๐.๗ (๖)	๒๙.๑ (๑๓)
กลาง	๖๖.๓ (๕๕)	๗๕.๓ (๒๓)	๑๔๑.๖ (๗๘)
สูง	๒๕.๓ (๒๑)	๐.๐ (๐)	๒๕.๓ (๒๑)
รวม	๙๙.๐ (๘๓)	๙๖.๐ (๒๙)	๑๙๕.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๔$

จากตารางพบว่า เพศชายส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนสูง ส่วนเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรต่ำ ซึ่งแสดงว่า มีความแตกต่างกันระหว่างเพศในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน โดยที่เพศชายมีการเปิดรับสูงกว่าเพศหญิง

เมื่อแยกพิจารณาตามสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ แผ่นใบิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ และหนังสืออื่น ๆ แต่ไม่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสรรค์ระวี คชาชีวะ^๑ ซึ่งได้ผลว่า เพศมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับสื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์) แต่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับโทรทัศน์

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับเพศ

จากการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลอย่างมีระดับนัยสำคัญ (ด้วยการทดสอบค่า Chi-square จากตาราง) ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๔ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับเพศของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำ	๑๔.๕ (๑๒)	๓๔.๕ (๑๐)	๑๔.๖ (๒๒)
กลาง	๖๖.๓ (๕๕)	๕๑.๗ (๑๕)	๖๒.๕ (๗๐)
สูง	๑๙.๓ (๑๖)	๑๓.๘ (๕)	๑๗.๕ (๒๐)
รวม	๙๙.๑ (๘๓)	๙๙.๑ (๒๕)	๑๙๘.๒ (๑๐๗)

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๕$

^๑สรรค์ระวี คชาชีวะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในท้องที่บางชั้น เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร," อังแล้ว; หน้า ๓๓๐.

จากตารางพบว่า เพศชายมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลสูง ส่วนเพศหญิงมีการเปิดรับต่ำ แสดงว่า มีความแตกต่างกันระหว่างเพศในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล โดยที่เพศชายมีการเปิดรับสูงกว่าเพศหญิง

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อระหว่างบุคคล พบว่า เพศมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น ส่วนบุคคลในครอบครัว เพื่อนและเพื่อนบ้าน และเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับเพศ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรรครวี คชาชีวะ^๑ ที่ว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเพศชายมีแนวโน้มจะมีการสื่อสารระหว่างบุคคลมากกว่าเพศหญิง

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับเพศ

จากการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล (ด้วยการทดสอบค่า Chi-square จากตาราง) ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔๕ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อ-
มวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับ เพศของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำ	๑๒.๐ (๑๐)	๓๔.๕ (๑๐)	๑๗.๕ (๒๐)
กลาง	๗๑.๑ (๕๔)	๖๕.๕ (๑๔)	๖๘.๖ (๗๘)
สูง	๑๖.๙ (๑๔)	๐.๐ (๐)	๑๖.๙ (๑๔)
รวม	๙๐.๐ (๘๘)	๑๐๐.๐ (๒๔)	๑๙๐.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๕$

จากตารางพบว่า เพศชายมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อ-
มวลชนและสื่อระหว่างบุคคลสูง ส่วนเพศหญิงมีการเปิดรับต่ำ แสดงว่า มีความแตกต่างกัน
ระหว่างเพศในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่าง
บุคคล โดยที่เพศชายมีการเปิดรับสูงกว่าเพศหญิง

๑.๒ อายุ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อ-
มวลชนกับอายุ

จากการศึกษาโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-
Moment Correlation Coefficients พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการ

เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนอย่างมีระดับนัยสำคัญ ดังแสดงไว้ตามตารางต่อไป

ตารางที่ ๔๖ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับอายุของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน	อายุ
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	N.S.
๒. วิทยุ	N.S.
๓. โทรทัศน์	N.S.
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำ และโปสเตอร์	N.S.
๕. หนังสืออื่น ๆ	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	N.S.

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อมวลชน พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับสื่อมวลชนประเภทใดอย่างมีนัยสำคัญเลย ซึ่งผลการวิจัยนี้แตกต่างจากผลการวิจัยของสรรค์รี ๙๙๖^๑ ซึ่งได้ผลว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์อย่างมีระดับนัยสำคัญ แต่ไม่พบว่ามีสัมพันธ์กับการฟังวิทยุ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๙, ๑๔๖ และ ๑๕๘.

และผลกาวิจัยของ Rogers และ Svenning^๑ ที่ว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการเปิด-รับสื่อมวลชน ทั้งนี้เป็นเพราะประชากรที่ทำการศึกษาคือหัวหน้าครอบครัว ซึ่งมักมีอายุสูงเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ความแตกต่างของอายุของผู้รับการสัมภาษณ์จึงมีน้อย จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับอายุ

จากการศึกษาโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๗ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับอายุของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล	อายุ
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	N.S.
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	N.S.
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	N.S.
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	N.S.

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

^๑Everett M. Rogers with Lynn Svenning, Modernization Among Peasants, op.cit., p.102.

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลประเภทใดอย่างมีระดับนัยสำคัญเลย ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรรค์ศรี คชาชีวะ^๑ ที่พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการสื่อสารระหว่างบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับอายุ

จากการศึกษาโดยหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล (ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$) ซึ่งแสดงเป็นตารางสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๔ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับอายุของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	อายุ
๑. การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน	N.S.
๒. การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล	N.S.
๓. การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	N.S.

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

^๑สรรค์ศรี คชาชีวะ, อ่างแล้ว, หน้า ๑๓๗.

๑.๓ ขนาดของกรอบครัว

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และรวมทั้งจากสื่อมวลชน และสื่อระหว่างบุคคล โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients พบความสัมพันธ์ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๔ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับขนาดของกรอบครัวของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ขนาดของกรอบครัว
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	N.S.
๒. วิทยุ	N.S.
๓. โทรทัศน์	N.S.
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	N.S.
๕. หนังสืออื่น ๆ	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	N.S.
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	N.S.
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	N.S.
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	N.S.

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

จากตาราง พบว่า ขนาดของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคลและการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลเลย เมื่อแยกพิจารณาตามประเภท สื่อมวลชนและสื่อบุคคลก็ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ สรรค์ศรี คชาชีวะ^๑ ได้ศึกษาไว้ ซึ่งพบว่า ขนาดของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำนา

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

๒.๑ ระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่ศึกษาสำเร็จกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ด้วยการทดสอบค่า Chi-square จากตาราง) ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๐ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับระดับการศึกษาของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน	ระดับการศึกษา			รวม
	ไม่ได้เรียน	ป.๑-ป.๔	ป.๕-ป.๗	
ต่ำ	๑๘.๘ (๓)	๑๐.๕ (๑๐)	๐.๐ (๐)	๑๑.๖ (๑๓)
กลาง	๘๑.๓ (๑๓)	๖๘.๕ (๖๓)	๕๐.๐ (๒)	๖๕.๖ (๗๘)
สูง	๐.๐ (๐)	๒๐.๗ (๑๕)	๕๐.๐ (๒)	๑๘.๘ (๒๑)
รวม	๑๔.๓ (๑๖)	๘๒.๑ (๘๒)	๓.๖ (๔)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

^๑ สรรค์ศรี คชาชีวะ, อ้างแล้ว; หน้า ๑๖๗ และ ๑๗๗.

เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อสารมวลชน พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ และหนังสืออื่น ๆ แต่ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากโทรทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Rogers และ Svenning^๑ ที่พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนอย่างมีระดับนัยสำคัญ และสรรครวี คชาชีวะ^๒ ที่พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ดังแสดงตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๔๑ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล กับระดับการศึกษาของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร จากสื่อระหว่างบุคคล	ระดับการศึกษา			รวม
	ไม่ได้เรียน	ป.๑-ป.๔	ป.๕-ป.๗	
ต่ำ	๒๔.๐ (๔)	๑๗.๔ (๑๖)	๕๐.๐๐ (๒)	๑๔.๖ (๒๒)
กลาง	๗๕.๐ (๑๒)	๖๓.๐ (๕๔)	๐.๐ (๐)	๖๒.๕ (๗๔)
สูง	๐.๐ (๐)	๑๔.๖ (๑๔)	๕๐.๐ (๒)	๑๗.๕ (๒๐)
รวม	๑๔.๓ (๑๖)	๘๒.๑ (๘๒)	๓.๖ (๔)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๓$

^๑Everett M. Rogers with Lynn Svenning, op.cit., p.105.

^๒สรรครวี คชาชีวะ, อ้างแล้ว; หน้า ๓๓๑.

จากตารางผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร
กว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

เมื่อแยกพิจารณาของสื่อระหว่างบุคคล พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์
อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้นำ-
การเปลี่ยนแปลง และเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลในครอบครัว และผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น
ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสรรครวี คชาชีวะ^๑ ที่พบว่า ถ้าบุคคลมีการศึกษาสูงขึ้น จะมีการ
สื่อสารระหว่างบุคคลสูงขึ้นด้วย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการเปิดรับข่าวสารด้านการ-
เกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระดับ
นัยสำคัญ ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕๒ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชน
และสื่อระหว่างบุคคลกับระดับการศึกษาของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	ระดับการศึกษา			รวม
	ไม่ได้เรียน	ป.๑-ป.๔	ป.๕-ป.๗	
ต่ำ	๓๑.๓ (๕)	๑๖.๓ (๑๔)	๐.๐ (๐)	๑๗.๖ (๒๐)
กลาง	๖๘.๘ (๑๑)	๗๐.๗ (๖๕)	๕๐.๐ (๒)	๖๘.๖ (๗๘)
สูง	๐.๐ (๐)	๑๓.๐ (๑๒)	๕๐.๐ (๒)	๑๒.๕ (๑๔)
รวม	๑๐๐.๑ (๑๖)	๙๖.๐ (๘๒)	๑๐๐.๐ (๔)	๑๐๐.๐ (๑๐๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๕$

^๑สรรครวี คชาชีวะ, อ้างแล้ว; หน้า ๑๘๐.

จากตารางพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ป.๔ ไม่มีกรเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลต่ำเลย ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือไม่มีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรอยู่ในระดับสูงเลย แสดงให้เห็นว่า ถ้าบุคคลได้รับการศึกษาสูงขึ้น จะมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรมากขึ้น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาในโรงเรียน โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients พบว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เป็นดังนี้

ตารางที่ ๕๓ ค่าสหสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับระยะเวลาที่ศึกษาในโรงเรียนของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ระยะเวลาที่ศึกษาในโรงเรียน
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร แยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	๐.๑๔ *
๒. วิทยุ	N.S.
๓. โทรทัศน์	๐.๑๔ *
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๐.๒๔ *
๕. หนังสืออื่น ๆ	๐.๒๔ *
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	๐.๒๑ *
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	๐.๑๔ *
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๑๔ *
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	N.S.
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๒๒ *
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	N.S.

* = ระดับนัยสำคัญที่ $P < 0.05$
 N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

จากตารางพบว่า ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาในโรงเรียน มีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน โดยที่ความสัมพันธ์นั้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ศึกษาในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อ พบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาในโรงเรียน มีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อย และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ หนังสืออื่น ๆ เพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก สำหรับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุ บุคคลในครอบครัว และผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ศึกษาในโรงเรียน

๒.๒ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้

จากการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคลและรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ปรากฏความสัมพันธ์ดังนี้

ตารางที่ ๕๔ ค่าสหสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้
-------------------------------	--------------------------------

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน

๑. หนังสือพิมพ์	๐.๔๘
๒. วิทยุ	N.S.
๓. โทรทัศน์	๐.๒๘
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๐.๔๒
๕. หนังสืออื่น ๆ	๐.๓๓
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	๐.๔๔

ตารางที่ ๕๔ (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	๐.๑๘*
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๓๔
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	๐.๒๒*
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๓๒
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	๐.๓๔
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	๐.๔๓

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๑$

* = ระดับนัยสำคัญที่ $P < ๐.๐๕$

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

จากตารางพบว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ค่าความสัมพันธ์นั้นมีปานกลางและทิศทางเป็นไปในทางเดียวกัน

เมื่อแยกพิจารณาตามสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทุกประเภท ยกเว้นวิทยุ ค่าความสัมพันธ์นั้นมีปานกลางและมีทิศทางเดียวกัน ส่วนสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ทุกประเภท

ยกเว้นบุคคลในครอบครัว ค่าความสัมพันธ์มีเพียงเล็กน้อย และมีทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ Rogers และ Svenning ได้ศึกษาไว้ว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชน (ค่าสหสัมพันธ์ = ๐.๔๒๒)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์จากตารางดังกล่าว พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนสูงกว่าสื่อระหว่างบุคคล และในประเภทของสื่อมวลชนเอง ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์สูงกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (วิทยุ โทรทัศน์)

๒.๓ สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product - Moment Correlation Coefficients ปรากฏความสัมพันธ์ดังนี้

ตารางที่ ๕๕ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	๐.๒๔*
๒. วิทยุ	๐.๒๕*
๓. โทรทัศน์	๐.๒๔*
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	N.S.
๕. หนังสืออื่น ๆ	๐.๒๓*
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	๐.๓๐

*Everett M. Rogers with Lynn Svenning, op.cit., p.105.

ตารางที่ ๔๕ (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร

สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล

๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	๐.๑๘*
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๒๘*
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	๐.๓๖
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๔๑
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	๐.๓๔
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	๐.๓๔

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๑$

* =ระดับนัยสำคัญที่ $P < ๐.๐๕$

N.S. =ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

จากตารางพบว่า สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ค่าความสัมพันธ์มีไม่มากนัก มีทิศทางเดียวกัน และค่าความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลทุกประเภท ยกเว้น จากแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ และบุคคลในครอบครัว โดยที่ค่าความสัมพันธ์มีเพียงเล็กน้อย มีทิศทางเดียวกัน และค่าความสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ ผลการวิจัยนี้

สอดคล้องกับที่ Rogers และ Svenning^๑ ศึกษาไว้ พบว่า สถานะทางสังคม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชน (ค่าสหสัมพันธ์ = ๐.๕๐๐) และ สรรค์รวี คชาชีวะ^๒ ศึกษาไว้ว่า สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล

๒.๔ การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับการมีประสบการณ์ภายนอกสังคม โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ พบความสัมพันธ์ดังนี้

ตารางที่ ๔๖ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับการมีประสบการณ์ภายนอกสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	๐.๓๓
๒. วิทยุ	๐.๕๔*
๓. โทรทัศน์	๐.๓๕
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๐.๓๒
๕. หนังสืออื่น ๆ	๐.๔๑
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	๐.๔๔

^๑Ibid., p.107.

^๒ สรรค์รวี คชาชีวะ, อ้างแล้ว, หน้า ๑๓๑, ๑๔๔, ๑๕๑ และ ๑๗๔.

ตารางที่ ๕๖ (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร

การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล

๑. บุคคลในครอบครัว	๐.๓๓
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	๐.๓๓
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๕๗
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	๐.๕๐
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๔๕
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	๐.๖๐
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	๐.๕๗

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๑$

* = ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๕$

จากตาราง พบว่า การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ความสัมพันธ์มีทิศทางเดียวกัน ค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง และค่าความสัมพันธ์ของการมีประสบการณ์ภายนอกสังคม กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลสูงกว่าสื่อมวลชน

เมื่อแยกพิจารณาตามสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่า การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลทุกประเภท โดยความสัมพันธ์มีทิศทางเดียวกัน ค่าความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ มีไม่มากนัก ต่ำกว่าค่าความสัมพันธ์กับสื่อระหว่างบุคคลซึ่งมีค่อนข้างสูง

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rogers และ Svenning^๑ ที่พบว่า การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชน (ค่าสหสัมพันธ์ = ๐.๕๕๑)

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับปัจจัยการผลิต

๓.๑ ที่ดิน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างที่ดินซึ่งประกอบด้วยขนาดเนื้อที่เพาะปลูก และเนื้อที่เช่าทำนา กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ ปรากฏความสัมพันธ์ดังนี้

ตารางที่ ๔๗ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับเนื้อที่เพาะปลูก และเนื้อที่เช่าทำนา ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ที่ดิน	
	เนื้อที่เพาะปลูก	เนื้อที่เช่าทำนา
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน		
๑. หนังสือพิมพ์	N.S.	N.S.
๒. วิทยุ	N.S.	N.S.
๓. โทรทัศน์	N.S.	N.S.
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	N.S.	N.S.
๕. หนังสืออื่น ๆ	N.S.	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	N.S.	N.S.

^๑Everrett M. Rogers with Lynn Svenning, op.cit., p.107.

ตารางที่ ๕๗ (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ที่ดิน	
	เนื้อที่เพาะปลูก	เนื้อที่เช่าทำนา
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร แยกตาม-		
ประเภทสื่อระหว่างบุคคล		
๑. บุคคลในครอบครัว	๐.๒๖*	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	๐.๑๕*	N.S.
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	N.S.	N.S.
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	N.S.	N.S.
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	N.S.	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล	๐.๒๓*	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล	๐.๒๑*	N.S.

* =ระดับนัยสำคัญที่ $P < ๐.๐๕$ N.S. =ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

จากตารางพบว่า เนื้อที่เพาะปลูกไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน แต่มีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับการเปิดรับจากสื่อระหว่างบุคคลและการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลโดยที่ความสัมพันธ์เป็นไปทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทสื่อต่าง ๆ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูกไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เลย ส่วนการเปิดรับจากสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูก

มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับจากบุคคลในครอบครัว เพื่อนและเพื่อนบ้าน ส่วนสื่อระหว่างบุคคลประเภทอื่นไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่าความสัมพันธ์ที่พบมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

เนื้อที่เข้าทำนาไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ในการพิจารณาแยกประเภทสื่อต่าง ๆ พบว่า เนื้อที่เข้าทำนาไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนหรือสื่อระหว่างบุคคลประเภทใดเลย

๓.๒ แรงงาน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงาน เจลีย์ต่อไร่ที่ใช้ในการทำนากับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ ปรากฏ ความสัมพันธ์ ดังนี้

ตารางที่ ๕๔ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับแรงงาน เจลีย์ ต่อไร่ที่ใช้ในการทำนาของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	แรงงาน เจลีย์ต่อไร่
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	N.S.
๒. วิทยุ	N.S.
๓. โทรทัศน์	N.S.
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	N.S.
๕. หนังสืออื่น ๆ	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	N.S.

ตารางที่ ๕๕ (ต่อ)

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	แรงงานเฉลี่ยต่อไร่
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อ- ระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	N.S.
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	N.S.
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	N.S.
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและ สื่อระหว่างบุคคล	N.S.

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

จากตารางปรากฏว่า แรงงานเฉลี่ยต่อไร่ที่ใช้ในการทำนา ไม่มีความสัมพันธ์
อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล
และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล

เมื่อแยกพิจารณาตามสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่า แรงงานเฉลี่ยต่อไร่ที่ใช้ใน
การทำนา ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนหรือสื่อ
ระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ เลย

๓.๓ ต้นทุนการผลิต

การหาค่าสหสัมพันธ์โดยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients ระหว่างต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ที่ลงทุนทำนากับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร ค่าสหสัมพันธ์ เป็นดังนี้

ตารางที่ ๕๕ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ที่ลงทุนทำนาของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	N.S.
๒. วิทยุ	N.S.
๓. โทรทัศน์	๐.๒๓ *
๔. แผ่นปลิว	N.S.
๕. หนังสืออื่น ๆ	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	๐.๑๘ *
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแยกตามประเภทสื่อระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	N.S.
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	N.S.
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๑๘ *
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	N.S.
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๒๐ *
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล	N.S.
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	๐.๑๘ *

* = ระดับนัยสำคัญที่ $P < ๐.๐๕$

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

จากตารางพบว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ที่ลงทุนทำนา มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญ กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร จากสื่อมวลชน และการเปิดรับ รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ค่าความสัมพันธ์นั้นมีน้อยมาก และมีทิศทางเดียวกัน สำหรับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระดับนัยสำคัญ

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ที่ลงทุนทำนา มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญ กับการเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก โดยความสัมพันธ์มีทิศทางเดียวกันและมีค่าน้อยมาก สำหรับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อประเภทอื่น ทั้งสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระดับนัยสำคัญ

๓.๔ ผู้ประกอบการ

ปัจจัยผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิทยาของผู้รับการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านความทันสมัยของบุคคล (ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร) ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ ประสบการณ์ในการทำนา และวิธีการผลิตข้าว

การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความทันสมัยของบุคคล ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ เป็นดังนี้

ตารางที่ ๖๐ คำสหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับปัจจัยด้านความ
ทันสมัยของบุคคล ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิต
ข้าว ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร	ผู้ประกอบการ				
	แรงจูงใจ ไม่สัมพันธ์	ความพร้อม ที่จะเปลี่ยนแปลง	การยอมรับ นวัตกรรมทาง การเกษตร	ความรู้เกี่ยวกับ วิทยาการใหม่ ๆ	ทัศนคติเกี่ยวกับ วิทยาการใหม่ ๆ
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร แยกตาม ประเภทสื่อมวลชน					
๑. หนังสือพิมพ์	๐.๖๑	๐.๕๒	๐.๓๗	๐.๕๔	๐.๕๕
๒. วิทยุ	๐.๔๓	๐.๘๐	๐.๓๔	๐.๔๙	๐.๔๐
๓. โทรทัศน์	๐.๕๓	๐.๔๘	๐.๓๘	๐.๔๙	๐.๔๖
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๐.๔๕	๐.๓๕	N.S.	๐.๔๖	๐.๕๐
๕. หนังสืออื่น ๆ	๐.๔๘	๐.๓๗	๐.๓๔	๐.๔๕	๐.๕๓
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อ- มวลชน (รวม)	๐.๖๗	๐.๕๘	๐.๔๓	๐.๖๖	๐.๖๓
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร แยกตาม ประเภทตามสื่อระหว่างบุคคล					
๑. บุคคลในครอบครัว	๐.๔๓	๐.๔๓	๐.๔๕	๐.๕๐	๐.๔๘
๒. เพื่อนและเพื่อนบ้าน	๐.๔๕	๐.๕๐	๐.๔๑	๐.๔๙	๐.๔๘
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๕๐	๐.๕๒	๐.๔๖	๐.๕๘	๐.๕๓
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	๐.๔๘	๐.๔๘	๐.๔๒	๐.๔๕	๐.๕๘
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๕๑	๐.๕๖	๐.๔๘	๐.๕๙	๐.๕๕
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อ- ระหว่างบุคคล (รวม)	๐.๖๔	๐.๖๗	๐.๖๐	๐.๗๑	๐.๖๘
การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้ง จากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล	๐.๗๓	๐.๖๙	๐.๕๖	๐.๗๖	๐.๗๒

ระดับนัยสำคัญที่ $P = 0.009$

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

จากตาราง สามารถอธิบายได้ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ค่าความสัมพันธ์มีสูงมากและมีทิศทางเดียวกัน ค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล มีสูงกว่า การเปิดรับจากสื่อมวลชนหรือสื่อระหว่างบุคคลเพียงอย่างเดียว และการเปิดรับจากสื่อระหว่างบุคคลมีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคุณคนมากกว่าสื่อระหว่างบุคคล ผลการวิจัยสอดคล้องกับที่ Rogers และ Svenning^๑ ศึกษาไว้ และพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีระดับนัยสำคัญ (ค่าสหสัมพันธ์สำหรับกลุ่มประกอบอาชีพทำนา = ๐.๑๙ และ ๐.๒๖ ตามลำดับ) จะเห็นได้ว่า ค่าความสัมพันธ์ที่ Rogers และ Svenning และ สรรค์ศรี คชาชีวะ ศึกษาไว้มีค่าค่อนข้างต่ำ แต่ในการศึกษานี้ มีค่าสูงมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยที่กล่าวถึง ศึกษาการเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลในเนื้อหาของสารทุกประเภท แต่ในการศึกษานี้ ทำการศึกษาเฉพาะเนื้อหาของสารด้านการเกษตร ซึ่งมีอยู่เพียง ๗ หัวข้อเท่านั้น และข่าวสารด้านการเกษตรไม่มีการเสนอเป็นประจำ อัตราการเสนอข่าวสารด้านการเกษตรไม่คงที่ ดังนั้น ผู้ที่จะเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรได้สูง จะต้องมีการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลสูงมาก ส่วนผู้ที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลต่ำ ย่อมจะมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรต่ำมากด้วย ดังนั้น ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลแตกต่างกันไม่มากนัก ก็อาจมีการเปิดรับ

^๑Ibid., p.108.

^๒ สรรค์ศรี คชาชีวะ, อ้างแล้ว, หน้า ๒๒๒.

ข่าวสารด้านการเกษตรแตกต่างกันสูงมากก็ได้ อีกประการหนึ่งอาจเป็นสาเหตุมาจากกระบวนการเลือกรับสารของบุคคล ผู้ที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลสูง อาจมีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรต่ำก็เป็นได้ เนื่องจากบุคคลนั้น ๆ ไม่สนใจหรือไม่เลือกเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรแต่เลือกเปิดรับข่าวสารอื่น ๆ มากกว่า

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ แตกต่างจากที่ พรเทพ พัฒนารักษ์^๑ ศึกษาไว้ ซึ่งพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างพลังจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Achievement Motivation) กับความสนใจในข่าวสาร (จากสื่อมวลชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ ทุกประเภท โดยที่ค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง และมีทิศทางเดียวกัน

ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง พบว่า ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ค่าความสัมพันธ์มีค่อนข้างสูง และมีทิศทางเดียวกัน ค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและจากสื่อระหว่างบุคคล มีสูงกว่าการเปิดรับสื่อมวลชนหรือสื่อระหว่างบุคคลเพียงอย่างเดียว และการเปิดรับจากสื่อมวลชนมีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงของบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ สรรค์รวี คชาชีวะ^๒ ศึกษาไว้ และพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง

^๑พรเทพ พัฒนารักษ์, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังจูงใจเพื่อความสำเร็จกับปัจจัยอื่นบางประการ", อ่างแล้ว, หน้าทศด้อย.

^๒สรรค์รวี คชาชีวะ, อ่างแล้ว, หน้า ๒๓๑.

อย่างมีระดับนัยสำคัญ (ค่าสหสัมพันธ์สำหรับกลุ่มประกอบอาชีพพหุหน้าที่ = ๐.๑๔) แต่สำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลไม่พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง (เฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพพหุหน้าที่)

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร จากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ ทุกประเภท โดยที่ค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง และมีทิศทางเดียวกัน

การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร ปรากฏว่า การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญ กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล โดยที่ค่าความสัมพันธ์ไม่สูงนัก และมีทิศทางเดียวกัน การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล มีค่าความสัมพันธ์สูงกว่าการเปิดรับจากสื่อมวลชนและการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรมากกว่าสื่อมวลชน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่มีผู้ศึกษาไว้หลายราย คือ (๑) Rogers และ Svenning^๑ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร (ค่าสหสัมพันธ์ = ๐.๔๒๒) (๒) บุญธรรม คำพอ^๒ พบว่า เกษตรกรที่รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชน และมีการติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ มากกว่า เป็นผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมมากกว่าเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน และมีการติดต่อกับ

^๑Everett M. Rogers with Lynn Svenning, op.cit., p.109.

^๒บุญธรรม คำพอ, "ความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับกับผู้ไม่ยอมรับวิทยาการ-เกษตรแผนใหม่", อ่างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

บุคคลต่าง ๆ น้อยกว่า (๓) ธิดาดาว ภัคดี^๑ พบว่า สื่อระหว่างบุคคลมีบทบาทมากที่สุดในการตัดสินใจยอมรับการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของจังหวัดกาฬสินธุ์ (๔) พรพิมล วรดิถก^๒ พบว่า การยอมรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแพของเกษตรกรกิ่งอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร แตกต่างกัน สื่อระหว่างบุคคลมีมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชนไม่มีเลย (๕) ยุพดี ชัยภักดิ์^๓ ศึกษาพบว่า สื่อระหว่างบุคคลมีบทบาทในการยอมรับ ผ้ายพันธุ์ใหม่ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา มากกว่าสื่ออื่น ๆ รองลงมาคือ สื่อการประชุม สื่อมวลชน และสื่อการทำไร่สาธิต

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ ทุกประเภท ยกเว้น แผ่นปลิว เอสการคำแนะนำและโปสเตอร์ โดยที่ค่าความสัมพันธ์ไม่สูงนัก มีทิศทางเดียวกัน และการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ มีค่าความสัมพันธ์สูงกว่าสื่อมวลชนทุกประเภท

^๑ธิดาดาว ภัคดี, "บทบาทของสื่อที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม...",
อ้างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

^๒พรพิมล วรดิถก, "พฤติกรรมการรับข่าวสารที่มีผลต่อการปลูกกาแพ.....",
อ้างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

^๓ยุพดี ชัยภักดิ์, "การศึกษานโยบายของสื่อที่มีผลต่อการยอมรับผ้ายพันธุ์ใหม่...",
อ้างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรกับปัจจัยอื่น ๆ พบว่า การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับ เพศ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม การมีประสบการณ์-ภายนอกสังคม เนื้อที่เพาะปลูก ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ แรงจูงใจ-ใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ใน การปลูกข้าว^๑

ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว พบว่า ความรู้เกี่ยวกับ วิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสาร ด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อ-ระหว่างบุคคล โดยมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก และมีทิศทางเดียวกัน ค่าความสัมพันธ์ของการ เปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล มีสูงกว่าการเปิดรับจากสื่อมวลชนหรือสื่อ ระหว่างบุคคลเพียงอย่างเดียว และการเปิดรับจากสื่อมวลชนมีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ซึ่ง แสดงว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลมีอิทธิพลต่อความรู้เกี่ยวกับ วิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มากกว่า สื่อมวลชน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ ธิดาดาว ภักดี^๒ ศึกษาไว้ว่า สื่อระหว่างบุคคลมีบทบาทมากที่สุดในการให้ความรู้แก่ สมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของ เกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการ ใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้าน การเกษตรจากสื่อมวลชน และสื่อระหว่างบุคคลทุกประเภท ความสัมพันธ์มีทิศทางเดียวกัน มีค่าค่อนข้างสูงและมีค่าใกล้เคียงกัน^๓ ในสื่อแต่ละประเภทของสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล

^๑ อูรายละ เอียดตารางในภาคผนวก ก.

^๒ ธิดาดาว ภักดี, อ่างแล้ว, หน้าทศตยย่อ.

ทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล- และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์มีทิศทางเดียวกัน มีค่าสูงมาก ค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล มีค่าสูงกว่าการเปิดรับจากสื่อมวลชนหรือสื่อระหว่างบุคคลเพียงอย่างเดียว และการเปิดรับจากสื่อมวลชนมีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ซึ่งแสดงว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มากกว่าสื่อมวลชน ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากที่ วัชรภรณ์ ตระกูลดิษฐ์^๑ ศึกษาไว้ว่า การเปิดรับสื่อมวลชนและการพบปะพูดคุยกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับทัศนคติเกี่ยวกับการยอมรับการทำนาหว่านน้ำตามแผนใหม่ของเกษตรกรอำเภอรพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี สาเหตุที่ผลการวิจัยแตกต่างกันอาจเป็นเพราะในการศึกษานี้ ทำการศึกษาถึงทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการทำนาถึง ๗ หัวข้อ ซึ่งการทำนาหว่านน้ำตามเป็นเพียง ๑ ใน ๗ หัวข้อเท่านั้น และในท้องที่ที่ทำการศึกษาการทำนาหว่านน้ำตามยังมีน้อยมาก การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทำนาหว่านน้ำตามมีค่อนข้างต่ำ ซึ่งทำให้ทัศนคติในการยอมรับนาหว่านน้ำตามยังมีค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับการทำนาค่าแบบเดิมนั้น ถ้าพิจารณาเฉพาะทัศนคติเกี่ยวกับการทำนาหว่านน้ำตามโดยเฉพาะแล้ว ผลการวิจัยที่ได้อาจไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของธิดาดาว ภัคดี^๒ ที่พบว่า สื่อระหว่างบุคคลมีบทบาทมากที่สุดในการชักจูงใจ สมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

^๑วัชรภรณ์ ตระกูลดิษฐ์, "ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการยอมรับการทำนาหว่านน้ำตามแผนใหม่", อ้างแล้ว, หน้าทศดยย่อ.

^๒ธิดาดาว ภัคดี, อ้างแล้ว, หน้าทศดยย่อ.

เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อต่าง ๆ พบว่า ทศนคติเกี่ยวกับวิทยา-
การใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญ กับการเปิดรับข่าวสาร
ด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลทุกประเภท โดยที่ความสัมพันธ์นี้มี
ทิศทางเดียวกัน มีค่าค่อนข้างสูง และมีค่าใกล้เคียงกันในสื่อแต่ละประเภทย่อยของสื่อมวลชน
และสื่อระหว่างบุคคล

ประสบการณ์ในการทำงาน จากการทดสอบค่า Chi-square จากตาราง
พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งในช่วง ๑ - ๑๐ ปี และ ๑๐ ปีขึ้นไป ไม่มีความสัม-
พันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับ
รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งหมายถึงว่าไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับ
ข่าวสารด้านการเกษตรระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

วิธีการผลิตข้าว วิธีการผลิตข้าวที่นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการ
เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร ประกอบด้วย รูปแบบการทำงาน การเตรียมดิน พันธุ์ข้าว-
ที่ปลูก การใส่ปุ๋ยในนาข้าว การใช้ยากำจัดวัชพืช (ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาวัชพืชชุกชุมหรือ
ปานกลาง) การใช้ยาป้องกันกำจัดโรคและแมลง (ในกลุ่มผู้มีปัญหาเรื่องโรคและแมลง)
การใช้ยาเบื่อหนู (ในกรณีที่มีปัญหาเรื่องหนูมากหรือปานกลาง) การใช้ยาเบื่อปู (ใน
กลุ่มผู้มีปัญหาเรื่องปูมากหรือปานกลาง) และสิ้นเชื้อเชื้อการเกษตร ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

รูปแบบการทำงาน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร
จากสื่อมวลชน แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร
จากสื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งหมายถึง
ว่า ผู้ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องรูปแบบของการทำงาน จะไม่มีความแตกต่างกันในการเปิด-
รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน แต่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับจากสื่อระ-
หว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล^๑

^๑ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

การเตรียมดิน พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชน และสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ที่มีการเตรียมดินแตกต่างกัน (ดีมาก พอใช้ และไม่ค่อยดี) มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวม^๑

พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง พันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง หรือปลูกทั้ง ๒ พันธุ์ มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและการเปิดรับรวม แต่ไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับจากสื่อระหว่างบุคคล^๒

การใส่ปุ๋ยในนาข้าว พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีการใส่ปุ๋ยในนา แตกต่างกัน (ไม่ได้ใส่ ใส่เล็กน้อย และใส่พอดี) มีความแตกต่างกันในเรื่องการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวม^๓

ในกลุ่มผู้มีปัญหาเรื่องวัชพืชในนามากหรือปานกลาง พบว่า ผู้ที่ใช้ยากำจัดวัชพืชและผู้ที่ไม่ใช้ มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล แต่ไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน^๔

^๑ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๒ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๓ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๔ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

ในกลุ่มผู้มีปัญหาเรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ผู้ที่ใช้ยาป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว และผู้ที่ไม่ใช่ มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวม^๑

ในกลุ่มผู้มีปัญหาเรื่องหนูและหนูทำลายข้าว มากหรือปานกลาง พบว่า ผู้ที่ใช้ยาเบื่อหนูยาเบื่อปู และผู้ที่ไม่ใช่ มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อระหว่างบุคคลและการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล แต่ไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน^๒

การใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร พบว่า ผู้ที่กู้เงิน และผู้ที่ไม่กู้ มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนและการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล^๓

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยต่าง ๆ

ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ได้แก่ (๑) ปัจจัยประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ ขนาดของครอบครัว (๒) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม (๓) ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงานเฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ และ (๔) ปัจจัยผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย ความทันสมัยของบุคคล (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร) ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว

^๑ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๒ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๓ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

ประสบการณ์ในการทำนา และวิธีการผลิต ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยประชากร

๑.๑ เพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่าง เพศกับผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ ดังแสดงตามตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๖๑ ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับ เพศของผู้รับการสัมภาษณ์

ผลผลิตข้าวต่อไร่	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ต่ำ	๑๒.๐ (๑๐)	๒๔.๑ (๗)	๑๕.๒ (๑๗)
กลาง	๗๒.๓ (๖๐)	๖๕.๕ (๑๔)	๗๐.๕ (๗๔)
สูง	๑๕.๗ (๑๓)	๑๐.๓ (๓)	๑๔.๓ (๑๖)
รวม	๙๑.๕ (๘๓)	๒๕.๙ (๒๔)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P > .๐.๐๕$

๑.๒ อายุ จากการหาค่าสหสัมพันธ์โดยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients ระหว่างอายุกับผลผลิตข้าวต่อไร่ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ค่าความสัมพันธ์มีเพียง เล็กน้อยและมีทิศทางตรงกันข้าม (ค่าสหสัมพันธ์ = ๐.๑๑ ที่ $P = ๐.๐๕$)

๑.๓ ขนาดของกรอบครัว จากการหาค่าสหสัมพันธ์ โดยวิธี Pearson Product - Moment Correlation Coefficients ระหว่างขนาดของกรอบครัว กับผลผลิตข้าวต่อไร่ พบว่า ขนาดของกรอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม

๒.๑ ระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาการศึกษาชั้นสูงสุดที่ศึกษาสำเร็จ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๖๒ ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับระดับการศึกษา ของผู้รับการสัมภาษณ์

ผลผลิตต่อไร่	ระดับการศึกษา			รวม
	ไม่ได้เรียน	ป.๑-ป.๔	ป.๕-ป.๗	
ต่ำ	๒๕.๐ (๔)	๑๔.๑ (๑๓)	๐.๐ (๐)	๑๕.๒ (๑๗)
กลาง	๗๕.๐ (๑๒)	๗๐.๗ (๖๕)	๕๐.๐ (๒)	๗๐.๕ (๗๙)
สูง	๐.๐ (๐)	๑๕.๒ (๑๔)	๕๐.๐ (๒)	๑๕.๓ (๑๖)
รวม	๑๕.๓ (๑๖)	๘๒.๑ (๘๒)	๓.๖ (๔)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

เมื่อพิจารณา เวลาที่ใช้ในการศึกษาในโรงเรียน โดยหาค่าสหสัมพันธ์กับ ผลผลิตต่อไร่ พบว่า เวลาที่ใช้ศึกษาในโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับ ผลผลิตข้าวต่อไร่

๒.๒ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผล-ผลิตข้าวต่อไร่ ไม่สูงนัก และมีทิศทางเดียวกัน

๒.๓ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ และมีทิศทางเดียวกัน

๒.๔ การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ โดยมีค่าความสัมพันธ์ไม่สูงนัก และมีทิศทางเดียวกัน

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๓ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม ของผู้รับการสัมภาษณ์

ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม	ผลผลิตข้าวต่อไร่
เวลาที่ใช้ศึกษาในโรงเรียน	N.S.
ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้	๐.๓๐
สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม	๐.๒๘
การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม	๐.๓๘

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๑$

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยการผลิต

๓.๑ ที่ดิน ที่ดินที่นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ประกอบด้วย เนื้อที่เพาะปลูก ระบบการถือครองที่ดิน เนื้อที่เช่าทำนา จำนวนแปลงนา ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา ลักษณะการเช่านา ซึ่งมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ดังนี้

เนื้อที่เพาะปลูก จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า เนื้อที่เพาะปลูกไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่

เนื้อที่เช่าทำนา จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า เนื้อที่เช่าทำนาไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่

จำนวนแปลงนา จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า จำนวนแปลงนา ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่

ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับผลผลิตข้าวต่อไร่ โดยที่ค่าความสัมพันธ์นั้น เพียงเล็กน้อย และมีทิศทางตรงกันข้าม

ตารางที่ ๖๔ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยการผลิตทางด้านที่ดิน ของผู้รับการสัมภาษณ์

ปัจจัยการผลิตทางด้านที่ดิน	ผลผลิตข้าวต่อไร่
เนื้อที่เพาะปลูก	N.S.
เนื้อที่เช่าทำนา	N.S.
จำนวนแปลงนา	N.S.
ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา	-๐.๒๐*

* = ระดับนัยสำคัญที่ $P < ๐.๐๕$

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

เนื้อที่เพาะปลูก ตามปกติแล้วจะเกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา และการใช้ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ผู้ที่เพาะปลูกในเนื้อที่ขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีการดูแลรักษามาก และใช้ปัจจัยการผลิตสูง ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่จะได้รับผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำกว่าผู้ที่มีเนื้อที่เพาะปลูกเล็กกว่า แต่จากการวิจัยพบว่า เนื้อที่เพาะปลูกไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุมาจาก เนื้อที่เพาะปลูกของผู้รับการสัมภาษณ์ มีขนาดไม่แตกต่างกันมากนัก และเนื้อที่เพาะปลูกที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ก็ไม่ใหญ่เกินไปที่จะดูแลรักษา และลงทุนใช้ปัจจัยการผลิตได้ ดังนั้น ผู้รับการสัมภาษณ์เกือบทั้งหมด มีความสามารถที่จะดูแลรักษาและลงทุนในปัจจัยการผลิตได้ ถ้ามีความต้องการไม่ว่าเนื้อที่เพาะปลูกจะมีขนาดใหญ่เพียงใด

เนื้อที่เช่าทำนาตามปกติ จะเกี่ยวข้องกับการลงทุนใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การเช่านั้น คิดค่าเช่าเป็นการแบ่งอัตราส่วนผลผลิต ซึ่งจะทำให้เกษตรกรไม่อยากลงทุนในด้านปัจจัยการผลิตมากนัก เพราะเหตุว่าค่าเช่าจะสูงขึ้นตามไปตามไปด้วย แต่ในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ซึ่งอาจเป็นเพราะส่วนใหญ่แล้ว ในกลุ่มผู้เช่านาที่รับการสัมภาษณ์ จะมีการเช่าแบบที่ตกลงกันในอัตราคงที่ ทำให้การเพิ่มผลผลิตไม่มีปัญหาเรื่องค่าเช่าที่เพิ่มขึ้น และอีกประการหนึ่งก็คือ ในกลุ่มผู้ที่เช่าแบบแบ่งส่วนผลผลิต อาจเคยชินกับค่าเช่านี้และเห็นว่า ถ้าเพิ่มผลผลิตได้ ถึงแม้ว่าค่าเช่าจะเพิ่มขึ้นก็ยังคุ้มกับต้นทุนเพิ่มที่ลงไป

จำนวนแปลงนาจะเกี่ยวข้องกับการทำงานของชาวนาและการดูแลรักษา ในกรณีผู้ที่ทำนาหลายแปลง มักจะมีแนวโน้มที่จะดูแลรักษาให้ทั่วถึงได้ต่ำ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตนั้นต่ำลงด้วย แต่จากการวิจัยพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากในท้องที่ที่ทำการศึกษ ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ทำนายน้อยแปลง และแต่ละแปลงอยู่ไม่ห่างกันมากนัก ทำให้ดูแลรักษาได้ค่อนข้างทั่วถึง จึงไม่มีผลต่อผลผลิตข้าวต่อไร่

ระบบการถือครองที่ดิน การถือครองที่ดินแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) เจ้าของที่ดิน (๒) ผู้เช่าบางส่วน และ (๓) ผู้เช่าทั้งหมด จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ พบว่า ระบบการถือครองที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้รับการสัมภาษณ์จะเป็นเจ้าของที่ดิน ผู้เช่าบางส่วน หรือผู้เช่าที่ดินทำนาทั้งหมดก็ตาม ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ ดังรายละเอียดแสดงได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๖๕ ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับระบบการถือครองที่ดินของผู้รับการสัมภาษณ์

ผลผลิตข้าวต่อไร่	ระบบการถือครองที่ดิน			รวม
	เจ้าของ	เช่าทั้งหมด	เช่าบางส่วน	
ต่ำ	๑๔.๕ (๘)	๑๐.๓ (๓)	๒๑.๔ (๖)	๑๔.๖ (๑๗)
กลาง	๖๓.๖ (๓๕)	๗๕.๓ (๒๓)	๗๕.๐ (๒๑)	๗๐.๕ (๗๙)
สูง	๒๑.๘ (๑๒)	๑๐.๓ (๒)	๓.๖ (๑)	๑๕.๓ (๑๖)
รวม	๔๕.๑ (๕๕)	๒๕.๙ (๒๘)	๒๕.๐ (๒๘)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)

ระดับนัยสำคัญที่ > ๐.๐๕

ผลการวิจัยนี้ แตกต่างจากที่ พรสวรรค์ คงคาเพชร^๑ ทำการวิจัยไว้ และ

^๑พรสวรรค์ คงคาเพชร, "ผลการถือครองที่ดินต่อประสิทธิภาพในการผลิตและการกระจายรายได้ของกสิกร ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พ.ศ. ๒๕๑๔", (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๔๔-๔๖.

พบว่า ระบบการถือครองที่ดินมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต ผู้เป็นเจ้าของที่ดินทำนามีผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าผู้เช่าบางส่วนและผู้เช่าทั้งหมด และนอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ปัจจัยใหม่ ๆ ในการผลิต ประเภทปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืชและเครื่องทุ่นแรงประเภทรถไถ เมื่อเปรียบเทียบร้อยละในทั้ง ๓ กลุ่มแล้ว ปรากฏว่า เจ้าของที่ดินมีจำนวนฟาร์มของการใช้ปัจจัยใหม่มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรผู้เช่าอีก ๒ ประเภท

ลักษณะการเช่านา ลักษณะการเช่านาที่นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ (๑) ลักษณะการเช่านา คิดตามรูปแบบของค่าเช่านา (เป็นเงินสด เป็นผลผลิต และเป็นการแบ่งผลผลิตตามอัตราส่วน) และ (๒) ลักษณะการเช่านา คิดตามความมั่นคงของการเช่า (มีสัญญาเช่า และไม่มีสัญญาเช่าตกลงกันปีต่อปี) ซึ่งมีรายละเอียดผลการวิจัยดังนี้

เมื่อพิจารณาลักษณะการเช่านาคิดตามรูปแบบของค่าเช่านา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่อย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งหมายถึงว่าในกลุ่มผู้เช่านา จะมีการเช่าโดยคิดค่าเช่าแบบใดก็ตาม ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ ดังแสดงตามตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๖๖ ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับลักษณะการเช่านาคิดตามรูปแบบของค่าเช่า

ผลผลิตข้าวต่อไร่	รูปแบบของค่าเช่านา				รวม
	เป็นเงินสด	เป็นข้าว	แบ่งผลผลิต	เป็นข้าวและแบ่งผลผลิต	
ต่ำ	๐.๐ (๐)	๑๓.๕ (๕)	๒๓.๕ (๔)	๐.๐ (๐)	๑๕.๘ (๔)
ปานกลาง	๑๐๐.๐ (๒)	๗๕.๗ (๒๘)	๗๖.๕ (๑๓)	๑๐๐.๐ (๑)	๗๗.๒ (๔๔)
สูง	๐.๐ (๐)	๑๐.๘ (๕)	๐.๐ (๐)	๐.๐ (๐)	๗.๐ (๕)
รวม	๓.๕ (๒)	๖๕.๙ (๓๗)	๒๙.๘ (๑๗)	๑๐.๐ (๑)	๑๐๐.๐* (๕๗)

ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

* มีผู้เช่าจำนวน ๕๗ ราย ในผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด ๑๑๒ ราย

เมื่อพิจารณาลักษณะการเข้านาคิดตามความมั่นคงในการเข้า พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้เข้าจะมีสัญญาเช่าหรือไม่มีสัญญาเช่าหรือมีการเข้าทั้งสองแบบก็ตาม จะไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ ดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๖๗ ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับลักษณะการเข้านาคิดตามความมั่นคงในการเข้า

ผลผลิตข้าวต่อไร่	ความมั่นคงในการเข้านา			รวม
	มีสัญญาเช่า	ไม่มีสัญญาเช่า	ทั้งสองแบบ	
ต่ำ	๑๒.๕ (๒)	๑๕.๔ (๖)	๕๐.๐ (๑)	๑๕.๘ (๙)
กลาง	๓๕.๐ (๑๒)	๓๔.๕ (๓๑)	๔๐.๐ (๑)	๓๗.๒ (๔๔)
สูง	๑๒.๕ (๒)	๕.๑ (๒)	๐.๐ (๐)	๗.๐ (๔)
รวม	๒๘.๑ (๑๖)	๖๘.๔ (๓๙)	๓.๕ (๒)	๑๐๐.๐ (๕๗)*

ระดับนัยสำคัญที่ $P > ๐.๐๕$

* มีผู้เข้า ๕๗ รายในกลุ่มผู้รับการสัมภาษณ์ ๑๑๒ ราย

๓.๒ แรงงาน จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า แรงงานเฉลี่ยต่อไร่ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่

๓.๓ ต้นทุนการผลิต จากการหาค่าสหสัมพันธ์ พบว่า ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่

ตารางที่ ๖๘ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยการผลิตด้านแรงงานและ
ต้นทุนการผลิต

ปัจจัยการผลิต	ผลผลิตข้าวต่อไร่
แรงงานเฉลี่ยต่อไร่	N.S.
ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่	N.S.

N.S. = ระดับนัยสำคัญที่ $P > 0.05$

สาเหตุที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานเฉลี่ยต่อไร่และต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ กับผลผลิตข้าวต่อไร่ อาจเป็นเพราะ (๑) ข้อจำกัดของข้อมูลที่ได้รับอาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อน ทั้งนี้เพราะ การสอบถามเกี่ยวกับแรงงานและต้นทุนการผลิตที่ใช้ในการทำนา ในฤดูนาปี ปีการเพาะปลูก ๒๕๒๔ - ๒๕ ซึ่งเป็นเวลาที่ล่วงเลยมานานพอสมควร (สอบถามในวันที่ ๑๖ - ๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๔) ดังนั้น คำตอบที่ได้รับอาจมีการคลาดเคลื่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจดจำของผู้รับการสัมภาษณ์ (๒) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานและต้นทุนกับผลผลิตเป็นไปตามกฎการลดน้อยถอยลง^๑ (The Law of Diminishing Return) ซึ่งไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ทั้งนี้เพราะ เมื่อเพิ่มปัจจัยการผลิตจำนวนหนึ่งเข้าไปจะทำให้ในระยะแรกผลผลิตจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่ม เมื่อเพิ่มปัจจัยการผลิตเข้าไปอีกจำนวนหนึ่ง ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง และเมื่อเพิ่มปัจจัยการผลิตต่อไป ผลผลิตที่ได้จะลดลง ดังนั้น เมื่อหาค่าสหสัมพันธ์ อาจไม่ปรากฏความสัมพันธ์ของแรงงาน ต้นทุนการผลิต และผลผลิตก็เป็นได้

^๑ ทิพย์ ทิพย์ชัย เมธา, อ่างแล้ว, หน้า ๑๑๗-๑๑๘.

๓.๔ ผู้ประกอบการ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยผู้ประกอบการในเรื่องความ-
ทันสมัยของบุคคล ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว กับผลผลิต
ข้าวต่อไร่ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๖๔ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตข้าวต่อไร่กับปัจจัยผู้ประกอบการในเรื่องความ
ทันสมัยของบุคคล ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว

ปัจจัยผู้ประกอบการ	ผลผลิตข้าวต่อไร่
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	๐.๖๓
ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง	๐.๖๖
การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร	๐.๖๐
ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	๐.๕๗
ทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	๐.๖๕

ระดับนัยสำคัญที่ $P = ๐.๐๐๑$

จากตารางพบว่า ปัจจัยความทันสมัยของบุคคล ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ
วิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าว
ต่อไร่ โดยมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก และมีทิศทางเดียวกัน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง
ผลผลิตข้าวต่อไร่กับการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรที่พบนั้นสอดคล้องกับที่ คณิต
มานพวงศ์^๑ ศึกษาไว้ และพบว่า อัตราการยอมรับวิทยาการแผนใหม่มีความสัมพันธ์กับ
ผลผลิตจากยาง (ค่าสหสัมพันธ์ = ๐.๒๕๓) ของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง หมู่ที่ ๒
ตำบลนาบอน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

^๑คณิต มานพวงศ์, "ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการ เกษตร
แผนใหม่.....", อ่างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

ประสบการณ์ในการทำนา พบว่า ประสบการณ์ในการทำนาทั้งในช่วง ๑ - ๑๐ ปี และ ๑๐ ปี ขึ้นไป ไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ซึ่งหมายถึงไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำนาด่างกัน

วิธีการผลิตข้าว วิธีการผลิตข้าวที่นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ประกอบด้วย รูปแบบการทำนา การเตรียมดิน พันธุ์ข้าวที่ปลูก การใส่ปุ๋ยในนาข้าว การใช้ยากำจัดวัชพืช (ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาวัชพืชมากหรือปานกลาง) การใช้ยากำจัดโรคและแมลง (ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องโรคและแมลง) การใส่ยาเบื่อหนูและยาเบื่อปู (ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องหนูและปูมากหรือปานกลาง) และสิ้นเชื่อเพื่อการเกษตร ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

รูปแบบการทำนา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่อย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ที่ทำนาในรูปแบบใดก็ตาม ไม่ว่าจะ เป็นนาดำ นาทวน นาทวนน้ำตม หรือทำร่วมกันหลายรูปแบบ ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ

การเตรียมดิน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่อย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ที่เตรียมดินดีมาก ดีพอใช้ และไม่ค่อยดี ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ

พันธุ์ข้าวที่ปลูก พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง ผู้ที่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองบางส่วน และข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงอีกบางส่วน และผู้ปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีแนวโน้มที่จะมีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับสูงกว่าผู้ที่ปลูกข้าวอีก ๒ กลุ่ม^๑

การใส่ปุ๋ยในนาข้าว พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ซึ่งหมายถึงว่า ผู้ที่ไม่ได้ใส่ปุ๋ยเลย ใส่น้อยเกินไป หรือใส่พอดี ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ

^๑ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องรัชพืชในนามากหรือปานกลาง พบว่า ผู้ที่ใช้ยากำจัด รัชพืชและผู้ที่ไม่ใช้ มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ โดยที่ผู้ที่ใช้ยามีแนวโน้มที่จะมีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับสูงกว่ามาก^๑

ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่า ผู้ที่ใช้ยาป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูข้าว และผู้ที่ไม่ใช้ มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ โดยที่ผู้ที่ใช้ยามีแนวโน้มที่จะมีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับสูงมากกว่า^๒

ในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องหนูและปูทำลายข้าวมากหรือปานกลาง พบว่า ผู้ที่ใช้ยา เบื่อหนูและยาเบื่อปู และผู้ที่ไม่ใช้ ไม่มีความแตกต่างกันในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ

การใช้สินค้าเชื่อเพื่อการเกษตร พบว่า ผู้ที่กู้เงินและผู้ที่ไม่กู้ มีความแตกต่างกัน ในผลผลิตข้าวต่อไร่ที่ได้รับ โดยที่ผู้ที่กู้เงินมาใช้ในฤดูกาลผลิต มีแนวโน้มที่จะมีผลผลิตข้าว ต่อไร่อยู่ในระดับสูงมากกว่า^๓

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับผลผลิตข้าวต่อไร่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรกับ ผลผลิตข้าวต่อไร่ ทำโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product-Moment Correlation Coefficients พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้าน การเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อ- ระหว่างบุคคล กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ดังนี้

^๑ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๒ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

^๓ดูรายละเอียดจากตารางในภาคผนวก ค.

ตารางที่ ๗๐ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรกับผลผลิตข้าวต่อไร่
ของผู้รับการสัมภาษณ์

การเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตร	ผลผลิตข้าวต่อไร่
การเปิดรับข่าวสารแยกตามประ เภทสื่อมวลชน	
๑. หนังสือพิมพ์	๐.๓๕
๒. วิทยุ	๐.๓๒
๓. โทรทัศน์	๐.๓๕
๔. แผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์	๐.๑๘*
๕. หนังสืออื่น ๆ	๐.๒๘*
การเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชน (รวม)	๐.๔๐
การเปิดรับข่าวสารแยกตามประ เภทสื่อระหว่างบุคคล	
๑. บุคคลในครอบครัว	๐.๓๗
๒. เพื่อนและ เพื่อนบ้าน	๐.๓๗
๓. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	๐.๓๔
๔. ผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น	๐.๓๖
๕. เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก	๐.๔๔
การเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล (รวม)	๐.๕๔
การเปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและ สื่อระหว่างบุคคล	๐.๕๒

ระดับนัยสำคัญที่ $P = 0.000$

* = ระดับนัยสำคัญที่ $P < 0.05$

จากตาราง พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน สื่อระหว่างบุคคล และการเปิดรับรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ โดยมีค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงและมีทิศทางเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน และสื่อระหว่างบุคคล พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อระหว่างบุคคลมีค่าสหสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่สูงกว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ซึ่งแสดงว่า สื่อระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อผลผลิตข้าวต่อไร่มากกว่าสื่อมวลชน

เมื่อพิจารณาเฉพาะสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าความสัมพันธ์แตกต่างกันไป หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือ วิทยุ ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ส่วนหนังสืออื่น ๆ และแผ่นปลิว เอกสารคำแนะนำและโปสเตอร์ มีค่าความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อย จากค่าความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อผลผลิตข้าวต่อไร่มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาเฉพาะสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ พบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าความสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันมากนัก การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง บุคคลในครอบครัว เพื่อนและเพื่อนบ้าน ส่วนผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด จากค่าความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงว่า การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก มีอิทธิพลต่อผลผลิตข้าวต่อไร่มากกว่าสื่อระหว่างบุคคลประเภทอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสื่อประเภทต่าง ๆ จากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล พบว่า สื่อระหว่างบุคคลประเภทต่าง ๆ มีค่าความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่สูงกว่าสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เพื่อนในกลุ่มอาชีพและสังคมที่เป็นสมาชิก มีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุดในสื่อประเภทต่าง ๆ จากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลที่ทำการศึกษานี้ ซึ่งแสดงว่า การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม และ เข้าร่วมประชุมกลุ่ม มีอิทธิพลต่อผลผลิตข้าวต่อไร่มากกว่าการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อประเภทอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตร กับผลผลิตข้าวต่อไร่ โดยนำปัจจัยอื่น ๆ คือ (๑) ปัจจัยประชากร (๒) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (๓) ปัจจัยการผลิต มาพิจารณาร่วมด้วย ผลการวิจัยมีดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่ เมื่อพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ

เมื่อนำปัจจัยอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ ๗๑ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่ เมื่อนำปัจจัยอื่นมาพิจารณาร่วม

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณาร่วม	ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๑. เพศ	มีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มเพศชายและหญิง
๒. อายุ	มีความสัมพันธ์กันเฉพาะในกลุ่มอายุ ๔๐-๔๔ ปี และ ๖๐ ปีขึ้นไป ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี

ตารางที่ ๗๑ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๓. ขนาดของครอบครัว	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มครอบครัวขนาด ๔-๕ คน กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๔. ระดับการศึกษา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา และกลุ่มผู้ได้รับการศึกษา ป.๑-ป.๔ ส่วนกลุ่ม ป.๕-ป.๗ ไม่พบความสัมพันธ์
๕. เวลาที่ใช้ในการศึกษา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ใช้เวลาศึกษาใน โรงเรียน ๑-๓ ปี ส่วนกลุ่ม ๔-๕ และ ๖-๗ ปี ไม่มีความสัมพันธ์
๖. ความสามารถในการอ่านออก เขียนได้	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีความสามารถในการ อ่านออกเขียนได้ในระดับต่ำและปานกลาง ส่วน ในกลุ่มระดับสูง ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กัน
๗. สถานะทาง เศรษฐกิจและสังคม	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีสถานะทาง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับกลาง ส่วนในระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์กัน
๘. การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ภายนอก สังคมในระดับต่ำและปานกลาง ส่วนในระดับสูง ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
๙. เนื้อที่เพาะปลูก	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ที่เพาะปลูกในเนื้อที่ ๖ ไร่ ขึ้นไป ส่วนในกลุ่มที่ต่ำกว่า ๖ ไร่ ไม่พบความ- สัมพันธ์
๑๐. ระบบการถือครองที่ดิน	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้เป็นเจ้าของที่ดิน และ ผู้เช่าบางส่วน แต่ในกลุ่มผู้เช่าที่ดินทำนาทั้งหมด ไม่พบความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๑ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๑๑. เนื้อที่เช่าทำนา	พบว่ามีความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ที่เช่าทำนาในเนื้อที่ ๒๕ ไร่ลงมา ส่วนผู้ที่เช่าที่นาเกินกว่า ๒๕ ไร่ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๒. จำนวนแปลงนา	ไม่มีความสัมพันธ์กันทุกกลุ่ม
๑๓. ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มที่มีระยะบ้านถึงแปลงนาไม่มากนักเท่านั้น ผู้ที่อยู่ห่างตั้งแต่ ๓.๕ กม. ขึ้นไป ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
๑๔. ลักษณะการเช่านาคิดตามรูปแบบของค่าเช่า	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ที่คิดค่าเช่านาเป็นข้าว ในอัตราคงที่ ส่วนกลุ่มที่คิดเป็นเงิน คิดแบ่ง-ส่วนผลผลิต ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
๑๕. ลักษณะการเช่านาคิดตามความมั่นคงในการเช่า	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ไม่มีสัญญาเช่า แต่กลุ่มที่มีสัญญาเช่าไม่พบความสัมพันธ์
๑๖. แรงงานเฉลี่ยต่อไร่	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีแรงงานเฉลี่ยต่อไร่ตั้งแต่ ๗๘-๑๓๖ ชั่วโมง กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๗. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ตั้งแต่ ๒๗๒-๘๘๕ บาท กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๘. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับกลาง ส่วนในระดับต่ำและสูง ไม่พบความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๑ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตต่อไร่
๑๙. ความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลง	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้มีความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลงในระดับกลาง ส่วนในระดับต่ำและสูง ไม่มี ความสัมพันธ์
๒๐. การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้ที่มีระดับการยอมรับ นวัตกรรมทางการ เกษตรสูงเท่านั้น ในกลุ่มระดับต่ำ และกลางไม่มีความสัมพันธ์
๒๑. ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	มีความสัมพันธ์ เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีความรู้ในระดับต่ำ และปานกลางเท่านั้น ส่วนในกลุ่มผู้มีความรู้ใน ระดับสูง ไม่พบความสัมพันธ์
๒๒. ทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	มีความสัมพันธ์ เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติทางบวกกับ วิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตในระดับ- กลาง เท่านั้น ส่วนในระดับต่ำและสูง ไม่พบ ว่ามีความสัมพันธ์
๒๓. ประสบการณ์ในการทำงาน	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์ ในการทำงานสูงกว่า ๑๐ ปี ส่วนกลุ่ม ๑๐ ปี ลงมา ไม่มีความสัมพันธ์
๒๔. รูปแบบการทำงาน	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ที่ทำงานต่ำ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๒๕. การเตรียมดิน	พบความสัมพันธ์ในกลุ่มที่เตรียมดินได้ดีพอใช้ และ ดีมากเท่านั้น กลุ่มที่เตรียมดินไม่ค่อยดี ไม่พบ ความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๑ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อมวลชนกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๒๖. พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก	พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทุกกลุ่มที่ใช้พันธุ์ข้าวต่าง ๆ กัน
๒๗. การใส่ปุ๋ยในนา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มที่ใส่ปุ๋ยพอดี เท่านั้น ส่วนกลุ่มผู้ใส่ปุ๋ยน้อยหรือไม่ได้ใส่ ไม่พบความสัมพันธ์
๒๘. การใช้ยาป้องกันกำจัดวัชพืช	พบว่ามีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มผู้ใช้ยา เท่านั้น กลุ่มผู้ไม่ใช้ยาไม่มีความสัมพันธ์กัน
๒๙. การใช้ยาป้องกันกำจัดโรค และแมลง	พบว่ามีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มผู้ใช้ยา เท่านั้น กลุ่มผู้ไม่ใช้ยาไม่มีความสัมพันธ์กัน
๓๐. การใช้ยาเบื่อหนู	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ใช้ยาเบื่อหนู เท่านั้น ส่วนกลุ่มผู้ไม่ใช้ ไม่มีความสัมพันธ์กัน
๓๑. การใช้ยาเบื่อปู	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ใช้ยาเบื่อปูเท่านั้น กลุ่มผู้ไม่ใช้ ไม่มีความสัมพันธ์กัน
๓๒. การใช้สินเชื่อ	มีความสัมพันธ์ทั้งในกลุ่มผู้กู้และไม่กู้ เงินมาใช้ในฤดูทำนา

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่ เมื่อพิจารณาพร้อมกับปัจจัยอื่น ๆ

เมื่อนำปัจจัยอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ ๗๒ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่ เมื่อนำปัจจัยอื่นมาพิจารณาร่วม

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณาร่วม	ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๑. เพศ	มีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มเพศชายและหญิง
๒. อายุ	มีความสัมพันธ์กันเฉพาะในกลุ่มอายุ ๔๐-๔๔ ปี และ ๖๐ ปีขึ้นไป ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๔๐ ปีลงมา
๓. ขนาดของครอบครัว	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มครอบครัวขนาด ๕-๘ คน กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๔. ระดับการศึกษา	มีความสัมพันธ์กันเฉพาะในกลุ่มผู้ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่ม ป.๑-ป.๔ ส่วนกลุ่ม ป.๕-ป.๗ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
๕. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ใช้เวลาในการศึกษา ๑-๓ ปี และ ๔-๕ ปี ส่วนในกลุ่ม ๖-๗ ปี ไม่มีความสัมพันธ์
๖. ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ในระดับต่ำและปานกลาง ส่วนในกลุ่มระดับสูงไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
๗. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับกลางเท่านั้น ในระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๘. การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ภายนอกสังคมในระดับต่ำและปานกลาง ส่วนในระดับสูง ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๒ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อ ระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๘. เนื้อที่เพาะปลูก	มีความสัมพันธ์กัน ในกลุ่มผู้ที่เพาะปลูกในเนื้อที่ ๖ - ๒๔ ไร่ เท่านั้น ส่วนในกลุ่มที่ต่ำกว่า ๖ ไร่ และ สูงกว่า ๒๔ ไร่ ไม่มีความสัมพันธ์
๑๐. ระบบการถือครองที่ดิน	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ เป็น เจ้าของที่ดิน และ ผู้เช่าบางส่วนเท่านั้น ในกลุ่มผู้เช่าทั้งหมด ไม่มีความสัมพันธ์
๑๑. เนื้อที่เช่าทำนา	มีความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ที่เช่านา ๖-๒๔ ไร่ ในกลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๒. จำนวนแปลงนา	ไม่มีความสัมพันธ์กันทุกกลุ่ม
๑๓. ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มที่มีระยะทางจากบ้านถึงแปลงนาไม่มากนัก ผู้ที่อยู่ห่างตั้งแต่ ๓.๕ กม. ขึ้นไป ไม่มีความสัมพันธ์
๑๔. ลักษณะการเช่านาคิดตามรูปแบบของค่าเช่า	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มที่คิดค่าเช่าเป็นข้าวในอัตราคงที่ ส่วนในกลุ่มที่คิดค่าเช่าเป็นเงินแบ่งผลผลิต หรืออื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์
๑๕. ลักษณะการเช่านาคิดตามความมั่นคงในการเช่า	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ไม่มีสัญญาเช่า ส่วนกลุ่มผู้มีสัญญาเช่า ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์
๑๖. แรงงาน เฉลี่ยต่อไร่	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีแรงงาน เฉลี่ยต่อไร่ ตั้งแต่ ๗๔-๑๓๖ ชั่วโมง กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๗. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้มีต้นทุนการผลิต เฉลี่ยต่อไร่ ตั้งแต่ ๒๗๒-๔๘๕ บาท กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๒ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๑๘. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับต่ำ ส่วนระดับกลางและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๑๙. ความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน ในผู้มีความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลงทุกระดับ
๒๐. การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรในระดับกลางและสูง ส่วนกลุ่มระดับต่ำ ไม่มีความสัมพันธ์
๒๑. ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	ไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกระดับความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการทำงาน
๒๒. ทักษะเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	ไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกระดับทักษะเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการทำงาน
๒๓. ประสบการณ์ในการทำงาน	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน ๑๐ ปีขึ้นไป ส่วนกลุ่ม ๑๐ ปีลงมา ไม่มีความสัมพันธ์
๒๔. รูปแบบการทำงาน	พบว่ามีความสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มผู้ทำนาคำ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์
๒๕. การเตรียมดิน	มีความสัมพันธ์ เฉพาะในกลุ่มที่ เตรียมดินได้ดีพอใช้ และดีมาก ส่วนกลุ่มที่เตรียมดินไม่ค่อยดี ไม่พบความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๒ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๒๖. พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก	มีความสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มผู้ปลูกข้าวพันธุ์ที่ได้ผลผลิตสูงและกลุ่มผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองเท่านั้น ส่วนในกลุ่มที่ปลูกข้าวทั้ง ๒ พันธุ์ ไม่พบความสัมพันธ์
๒๗. การใส่ปุ๋ยในนาข้าว	มีความสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มผู้ใส่ปุ๋ยพอดี เท่านั้น ส่วนกลุ่มที่ใส่ปุ๋ยน้อยหรือไม่ได้ใส่ ไม่พบความสัมพันธ์
๒๘. การใช้ยาป้องกันกำจัดวัชพืช	มีความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ใช้ยา กลุ่มผู้ไม่ใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์
๒๙. การใช้ยาป้องกันกำจัดโรคและแมลง	มีความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ใช้ยา กลุ่มผู้ไม่ใช้ ไม่มีความสัมพันธ์
๓๐. การใช้ยาเบื่อหนู	มีความสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มผู้ใช้ยาเบื่อหนู กลุ่มผู้ไม่ใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์
๓๑. การใช้ยาเบื่อปู	มีความสัมพันธ์เฉพาะในกลุ่มผู้ใช้ยาเบื่อปู กลุ่มไม่ใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์
๓๒. การใช้สินเชื่อกู้เงิน	มีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มผู้กู้และไม่กู้เงินมาใช้ในฤดูทำนา

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่ เมื่อนำพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ

เมื่อนำปัจจัยอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับผลผลิตข้าวต่อไร่ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ ๗๓ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับผลผลิตข้าวต่อไร่ เมื่อนำปัจจัยอื่นมาพิจารณาร่วม

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณาร่วม	ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๑. เพศ	มีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่ม เพศชายและหญิง
๒. อายุ	มีความสัมพันธ์กันเฉพาะในกลุ่มอายุ ๔๐-๔๔ ปี และ ๖๐ปีขึ้นไป ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี
๓. ขนาดของครอบครัว	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มครอบครัวขนาด ๔-๕ คน กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๔. ระดับการศึกษา	มีความสัมพันธ์กันเฉพาะกลุ่มผู้ไม่ได้รับการศึกษาและกลุ่ม ป.๑-ป.๔ ส่วนกลุ่ม ป.๕-ป.๗ ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์
๕. ระยะเวลาที่ใช้ศึกษา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ใช้เวลาศึกษาใน โรงเรียน ๑-๓ ปี ส่วนกลุ่ม ๔-๕ และ ๖-๗ ปี ไม่มีความสัมพันธ์
๖. ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ในระดับต่ำและปานกลาง ส่วนในกลุ่มระดับสูง ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๓ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับผลผลิตต่อไร่
๗. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับกลาง ส่วนในระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๘. การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะผู้มีประสบการณ์ภายนอกสังคมในระดับต่ำ ส่วนในกลุ่มระดับปานกลางและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๙. เนื้อที่เพาะปลูก	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้ที่เพาะปลูกในเนื้อที่ ๖-๒๕ ไร่ ส่วนในกลุ่มที่ต่ำกว่า ๖ ไร่ และสูงกว่า ๒๕ ไร่ ไม่มีความสัมพันธ์
๑๐. ระบบการถือครองที่ดิน	มีความสัมพันธ์ฝยกลุ่มผู้เป็นเจ้าของที่ดิน และผู้เช่าบางส่วน แต่ในกลุ่มผู้เช่าที่ดินทำนาทั้งหมด ไม่มีความสัมพันธ์
๑๑. เนื้อที่เช่าทำนา	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ที่เช่านาในเนื้อที่ ๒๕ ไร่ ลงมา ส่วนกลุ่มผู้ที่เช่านาเกินกว่า ๒๕ ไร่ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๒. จำนวนแปลงนา	ไม่มีความสัมพันธ์กันทุกกลุ่ม
๑๓. ระยะทางจากบ้านถึงแปลงนา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มที่มีระยะทางจากบ้านถึงแปลงนาไม่มากนัก ผู้ที่อยู่ห่างตั้งแต่ ๓.๕ กม. ขึ้นไป ไม่มีความสัมพันธ์
๑๔. ลักษณะการเช่านาคิดตามรูปแบบของค่าเช่า	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ที่คิดค่าเช่านาเป็นข้าวในอัตราคงที่ ส่วนกลุ่มผู้ที่คิดค่าเช่านาแบบอื่น ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๓ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณาร่วม	ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลกับผลผลิตข้าวต่อไร่
๑๕. ลักษณะการเข้านาหัดตามความมั่นคงในการเข้า	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ไม่มีสัญญาเช่า ส่วนกลุ่มผู้มีสัญญา ไม่มีความสัมพันธ์
๑๖. แรงงานเฉลี่ยต่อไร่	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีแรงงาน เฉลี่ยต่อไร่ตั้งแต่ ๗๔-๑๓๖ ชั่วโมง กลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๑๗. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ตั้งแต่ ๒๓๒-๔๔๕ บาท กลุ่มอื่นไม่พบความสัมพันธ์
๑๘. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับกลาง ส่วนระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๑๙. ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงในระดับกลาง ส่วนระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๒๐. การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้มีการยอมรับนวัตกรรมในระดับกลาง ส่วนระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๒๑. ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	มีความสัมพันธ์ เฉพาะกลุ่มผู้มีความรู้ในระดับกลาง ส่วนกลุ่มระดับต่ำและสูง ไม่พบความสัมพันธ์
๒๒. หัสนคติเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตข้าว	มีความสัมพันธ์ เฉพาะกลุ่มผู้มีทัศนคติทางบวกต่อวิทยาการใหม่ ๆ ในการผลิตในระดับกลางเท่านั้น กลุ่มระดับต่ำและสูง ไม่มีความสัมพันธ์
๒๓. ประสบการณ์ในการทำนา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ในการทำนาสูงกว่า ๑๐ ปี ส่วนกลุ่ม ๑๐ ปีลงมา ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ ๗๓ (ต่อ)

ปัจจัยอื่นที่นำมาพิจารณา	ความสัมพันธ์ระหว่างการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับผลผลิตข้าวต่อไร่
๒๔. รูปแบบการทำนา	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ที่ทำนาดำ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ไม่พบความสัมพันธ์
๒๕. การเตรียมดิน	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มที่เตรียมดินได้ดีพอใช้และ ดีมาก ส่วนกลุ่มที่เตรียมดินไม่ค่อยดี ไม่พบความ- สัมพันธ์
๒๖. พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง และในกลุ่มผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง ส่วนในกลุ่มที่ปลูก ทั้ง ๒ พันธุ์ ไม่มีความสัมพันธ์
๒๗. การใส่ปุ๋ยในนา	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะในกลุ่มที่ใส่ปุ๋ยพอคิ เท่านั้น ส่วนกลุ่มผู้ใส่ปุ๋ยน้อยหรือไม่ใส่ ไม่มีความสัมพันธ์
๒๘. การใช้ยาป้องกันกำจัด วัชพืช	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้ใช้ยาเท่านั้น กลุ่มผู้ไม่ใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์
๒๙. การใช้ยาป้องกันกำจัดโรค และแมลง	มีความสัมพันธ์กัน เฉพาะกลุ่มผู้ใช้ยา ส่วนกลุ่มผู้ไม่ใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์กัน
๓๐. การใช้ยาเบื่อหนู	มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้ใช้ยาเบื่อหนู กลุ่มผู้ไม่ใช้ยา ไม่มีความสัมพันธ์กัน
๓๑. การใช้ยาเบื่อปู	มีความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้ใช้ยาเบื่อปู กลุ่มผู้ไม่ใช้ยา ไม่มี ความสัมพันธ์กัน
๓๒. การใช้สินเชื่	มีความสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มผู้กู้และไม่กู้เงินมาใช้ใน ฤดูทำนา

การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรของชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

ในการวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรของผู้รับสารสัมภพที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่ในระดับสูง กลาง และต่ำ ทำได้โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากรตั้งแต่ ๒ กลุ่มขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนของชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๗๔ การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนของชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

Source of Variation	df.	Sum of Squares	Mean Squares	F Ratio
Between Groups	2	17,585.658	8,792.828	6.194 ^{**}
Within	109	154,733.898	1,419.576	
Total	111	172,319.500		

** = ระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.01$

เมื่อเปรียบเทียบค่า F ที่คำนวณได้กับค่า F จากตาราง ปรากฏว่า ค่า F ที่คำนวณได้ มากกว่าค่า F จากตาราง ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑ ซึ่งแสดงว่า ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างขบวนการกลุ่มต่าง ๆ ที่มีระดับผลผลิตข้าว
ต่อไร่ แตกต่างกันโดยวิธีการทดสอบของ Scheffe พบว่า

๑.๑ ขบวนการที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ (เฉลี่ย ๑๖ - ๓๒ ถึง
ต่อไร่) ไม่มีความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชน กับกลุ่มผู้มี
ผลผลิตข้าวต่อไร่ในระดับกลาง (๓๓ - ๕๔ ถึงต่อไร่) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕

๑.๒ ขบวนการที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำและระดับกลาง มีความ
แตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับกลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่สูง
(๕๕ - ๗๐ ถึงต่อไร่) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕

สรุปได้ว่า ขบวนการที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำและระดับกลาง มีความ
แตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนกับขบวนการที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่
อยู่ในระดับสูง โดยที่กลุ่มผู้ที่มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่า มีการเปิดรับข่าวสารด้านการ
เกษตรจากสื่อมวลชนสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยของคะแนนการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจาก
สื่อมวลชนตามกลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่สูง กลาง และต่ำ เท่ากับ ๔๐.๓๑, ๔๔.๒๓ และ
๓๖.๓๕ ตามลำดับ)

๒. การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจาก
สื่อระหว่างบุคคลของขบวนการที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๗๔ การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจาก
สื่อระหว่างบุคคลของขบวนการที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

Source of Variation	df.	Sum of Squares	Mean Squares	F.Ratio
Between Groups	2	36,403.295	18,201.644	16915*
Within Groups	109	117,289.941	1,076.054	
Total	111	153,693.187		

* = ระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.001$

เมื่อเปรียบเทียบค่า F ที่คำนวณได้กับ ค่า F จากตาราง ปรากฏว่า ค่า F ที่คำนวณได้ มากกว่า ค่า F จากตาราง ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๐๑ ซึ่งแสดงว่า ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในการ เปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างชวานากลุ่มต่าง ๆ ที่มีระดับผลผลิตข้าวต่อไร่ แตกต่างกันโดยวิธีการของ Scheffe พบว่า

๒.๑ ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ (๑๖ - ๓๒ ถึงต่อไร่) ไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลกับกลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่ในระดับกลาง (๓๓ - ๕๔ ถึงต่อไร่) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

๒.๒ ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำและกลาง มีความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล กับกลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่ในระดับสูง (๕๕ - ๗๐ ถึงต่อไร่) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

สรุปได้ว่า ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำและกลางมีความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคล กับชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับสูง โดยที่กลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่สูงกว่า มีการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อระหว่างบุคคลสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่อไร่สูง กลาง และต่ำ เท่ากับ ๑๑๔.๔๔, ๖๗.๒๔ และ ๕๓.๕๓ ตามลำดับ)

๓. การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลของชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๗๖ การวิเคราะห์ความแตกต่างในการเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลของชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน

Source of Variation	df.	Sum of Squares	Mean Squares	F.Ratio
Between Groups	2	104,342.205	52,171,102	13.415*
Within Groups	109	423,900.352	3,888.993	
Total	111	528,242.500		

* = ระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.001$

เมื่อเปรียบเทียบค่า F ที่คำนวณได้กับ ค่า F จากตาราง ปรากฏว่า ค่า F ที่คำนวณได้ มากกว่า ค่า F จากตารางที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๐๑ ซึ่งแสดงว่า ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตร รวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างชวานากลุ่มต่าง ๆ ที่มีระดับผลผลิตข้าวต่อไร่ แตกต่างกันโดยวิธีการทดสอบของ Scheffe พบว่า

๓.๑ ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ (๑๖ - ๓๒ ถึงต่อไร่) ไม่มีความแตกต่างในการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่าง-บุคคล กับกลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่ในระดับกลาง (๓๓ - ๔๔ ถึงต่อไร่) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

๓.๒ ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำและกลาง มีความ แตกต่างในการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับกลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่ในระดับสูง (๔๕ - ๗๐ ถึงต่อไร่) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

สรุปได้ว่า ชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ กลาง และสูงมีความ แตกต่างในการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล กับชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่อยู่ในระดับสูง โดยที่กลุ่มผู้มีผลผลิตข้าวต่อไร่สูงกว่า มีการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลสูงกว่า (ค่าเฉลี่ยของคะแนนการ เปิดรับข่าวสารด้านการ เกษตรรวมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อระหว่าง-บุคคลตามกลุ่มชาวนาที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่สูง กลาง และต่ำ เท่ากับ ๑๔๔.๗๕, ๑๑๖.๔๗ และ ๘๔.๘๘ ตามลำดับ)